

БОГОМИЛ РАЙНОВ



Един наивник
на средна възраст

Реквием
за една мръсница

БЪЛГАРСКИ
ПИСАТЕЛ



Богомил Райнов

Един наивник на средна
възраст

ПЪРВА ГЛАВА

Винаги когато мисля за този черен генерал, първото, за което се сещам, е, че беше едър като планина и развит като атлет. С това съвсем не искам да кажа, че мисля непрекъснато за него, защото, ако седна да мисля за всеки такъв, животът ми трябва да протече изцяло в мислене. А понеже аз не съм професор в Харвард, от мене не се изисква да произвеждам мисли, които никога никому няма да потрябват, а да фабрикувам такива мисли, които могат да преминат в действия. И ако се случва понякога да си спомням за този тип, то не е за туй, че съм впечатлителен, а защото някои хора непрекъснато ме карат да се връщам към тези неща.

Така или иначе този черен генерал бе същинска грамада от едър кокал и набита мускулатура без нито грам тлъстина. И когато научих за внезапната му смърт, стори ми се за миг, че негърът-исполин се стоварва отгоре ми с цялата си тежест, и аз изпитвам същото приятно усещане, което и вие бихте изпитали, ако таванът на стаята се провали и ви затисне.

Смъртта на този тип бе възприета като нещо съвсем загадъчно, макар че според мене тя беше напълно естествена, не просто в смисъл че в края на краищата всички ще умрем, а понеже човек, който живее така, както живееше този тип, едва ли би могъл да разчита, че животът му ще продължи дълго. Защото сладките работи никога не траят дълго.

Лошото беше, че аз бях свързан с този черен генерал и дори в една или друга степен отговарях за него и следователно не можех да отмина съобщението за смъртта му в следобедния вестник по същия начин, по който отминавам информациите за годежа на госпожица Хикс с господин Игрек. Бях сигурен, че от мене ще искат подробни и изчерпателни обяснения, каквито естествено съвсем не бях в състояние да дам, тъй като в тая нещастна заран и в този нещастен час се намирах на около пет километра от злополуката и по-точно в собствената си квартира, и още по-точно в леглото.

Ако трябва да се ограничи с това, което лично аз знам по случая, то би могло да се изрази с няколко реда. Генералът пристигна в дома ми тъкмо според уговорката: в два часа през нощта. Първото, от което се интересува, беше дали обещаната сума е вече на разположение. Отговорих утвърдително и се приготвих да мина към задачата. Запитах го,

разбира се, най-първо за това-онова във връзка с обстановката в страната, а понеже генералът не бе от тия, които могат да изразят много нещо с малко думи, а беше бърлив като бръснар, информацията ни отне повече от час. След това пристъпих към припомняне на задачата, нещо, което би могло да се свърши за няколко минути, тъй като бях му повтарял и цялата задача, и всяка подробност от нея десетки пъти. Но както вече казах, генералът беше атлет, сиреч силата му бе съсредоточена не толкова в главата, колкото в крайниците, така че се наложи наново да преговорим точка по точка целия урок, което отне също малко повече от час.

Останалото време до пет часа заранта премина в една съвсем идиотска работа: тоя тип се зае педантично да брои цялата донесена сума. Сто и петдесет хиляди долара в златни монети с лика на нейно величество английската кралица от едната страна и с конната фигура на свети Георги от другата – всичко туй грижливо подредено в стандартни фишеци и опаковано в здрав пакет. Това също беше нещо съвсем идиотско – да иска цялото си възнаграждение в злато, – но той още отначало беше казал, че иска именно злато и само злато и че плюе на нашите долари, като вероятно добавяше на ум, че плюе и на нас самите. И ето че тоя тип преряза с ножа си кабелчето, с което бе солидно овързан пакетът, разкъса тройния амбалаж, отвори първия фишек, преброи монетите в него и пристъпи към втория.

– Чуйте, драги – не можах да се стърпя. – Както виждате, всички фишеци са еднакви по форма и големина и следователно съдържат еднакъв брой монети от един и същ тип. Прочее, мисля, че ще ми откраднете по-малко време от съня, ако благоволите да броите не отделните монети, а целите фишеци.

– И така може... – съгласи се генералът. – Но все пак аз трябва да знам какво точно се намира във фишеците.

Въздъгнах мъченически, ала това не предизвика никакво съчувствие у черния.

– За един път ще рискувате да спите по-малко – забеляза той. – В края на краищата няма всяка нощ да получавам жълтици. Уверен съм дори, че това е първият и последен подобен случай в живота ми...

Той беше прав като Сократ, що се отнася до предчувствието, че няма да има друг подобен случай в живота си, тъй като подир половин час щеше да се превърне в грамада димящо месо. Но когато казваше, че това е пръв случай, лъжеше най-безсрамно, защото аз самият неведнъж вече му бях връчвал известни суми, макар и не във формата на жълтици и

не в такъв размер.

Прочее генералът, спокойно разположен пред бюрото ми, започна да разкъсва фишеците един по един и да изсипва монетите в купчинка, която с течение на минутите ставаше все по-голяма и по-голяма, додето и последният фишек не се преля в нея. След това той маниак на жълтия метал отвори чантата си, представляваща всъщност малко алуминиево куфарче, извади от нея предвидливо приготвени найлонови пликчета и започна да опакова монетите.

– Дайте да ги насипем всички в чантата – предложих. – Това не са яйца да се строят.

– Златото е деликатно като женската плът – възрази черният. – Не бива монетите да се ожулват една от друга.

Така че трябваше да изтърпя и тая процедура. Най-сетне, точно в пет и пет заранта, той тип си прибра куфарчето, сбогува се и ме освободи от присъствието си. Видях бегло през прозореца как се качва в smaragdovo-zeleniya си форд и потегля.

И с това се изчерпват всичките ми преки сведения по случая. Останалото го научих от вестниците.

Това, останалото, също не е бог знае колко много и също може да се смести в няколко реда. Като се изключат всички тия най-невероятни догадки и митове, съчинени от местната сензационна преса, налице е в действителност само един-единствен безспорен факт: същата заран smaragdovozeleniyat форд бе открит обгорял и превърнат в развалини в дъното на каменистата урва, над която минава шосето, извеждащо към залива. Премазан и също обгорял бе открит и трупът на генерала там, където би трябвало да се намира – на волана. По силата на една загадка обаче златото не бе открито там, където би трябвало да се намира, и, направо казано, изобщо не бе открито. За щастие, никой освен мене не знаеше, че генералът е носел със себе си това, което действително носеше. И добре, че никой не знаеше, защото една чанта злато разпалва много повече въображението на хората, отколкото и най-кръвеният инцидент.

И това е всичко. Поне от моя гледна точка. Защото някои акробатически умове побързаха тутакси да свържат смъртта на генерала с една друга злополука, произлязла по силата на някакво съвпадение същата заран и може би в почти същия час немного далеч от фаталната урва, а именно в самия залив. Една моторница по неизвестни причини експлодирва на шестотин метра от брега, като заедно с нея хвъркват във въздуха и двамата ѝ пасажери. Впоследствие пасажерите, или по-точно

остатъците от тях, бяха извлечени на брега, не това с нищо не помогна за разкриване на загадката.

Такива са фактите. Прочее, всеки непредубеден човек би могъл да проумее, че аз, който през цялото това време съм се намирал в леглото си, потънал в оня здрав ободряващ сън, с който обикновено спят само праведниците и хората от нашия занаят, не бих могъл да имам нищо общо с горните произшествия. Дори едно дете ще разбере това.

Само че моите шефове не са деца.

* * *

– Седнете! – промърморва Хубърт.

Ръката се протяга леко напред, но не за ръкостискане, а за да ми посочи стола, на който трябва да седна – една канцеларска табуретка до бюрото.

На гостите, към които е разположен, Хубърт винаги предлага креслата от кожената гарнитура в другия край на кабинета. А тия, които не са му приятни, ги инсталирва на тази табуретка. Тя е може би удобна за секретарката, когато бъде повикана да стенографира за две минути някое писмо или заповед. Но истинска мъка е да седиш с часове на това крехко и нестабилно столче, без да имаш възможност дори да се облегнеш, за да си почине гръбнакът ти. То се знае, Хубърт отлично разбира това и го използва, за да постави още в началото противника си в неизгодно положение.

Табуретката е само един от многото симптоми, че в момента съм третиран като противник или поне като чужд човек. Няма ставане от креслото, нито ръкостискане. Няма ги обичайните: „Как мина пътуването?“, „Как е Елен?“, „Ще вземете ли една цигара?“ И като си помисля само, че с тоя човек сме съвипускници от школата и сме били почти приятели...

Пълната и мека ръка на шефа посяга към миниатюрното магнитофонче, поставено на бюрото и не по-голямо от пакетче цигари. Палецът натиска малкия бутон и в стаята се разнася някаква приятна, галювна мелодия, напомняща детска песничка.

– Вие разбирате, че ще се наложи да представите подробен писмен доклад – произнася сухо Хубърт. – Междувременно бих искал да чуя и устните ви обяснения.

Кимам покорно и разказвам ясно и пестеливо туй, което би могло да се разкаже във връзка с инцидента.

– Този човек беше най-силната ни карта в играта – признавам в

заклучение. – И смъртта му наистина е голям удар за нас.

– Нашият институт едва ли ще се разклати от подобен удар – забелязва шефът след късо мълчание. – Но боя се, че вашата кариера може да рухне.

При тия думи отново изпитвам усещането, че огромното туловище на черния се стоварва отгоре ми и ме затиска.

– Практиката на изкупителните жертви ми е известна – кимам с примирение. – И щом трябва аз да бъда тая изкупителна жертва...

– А! Вие на всичко отгоре се смятате и за жертва! – повишава тон Хубърт. – Трябва да ви кажа в такъв случай, че според мнението на някои хора, вие сте в случая не жертвата, а палачът!

Вдигам очи и го поглеждам като втрещен.

– Какво ме гледате? Не ви ли е минавало през ума, че вашата история може да се прецени и от по-друга гледна точка? – запитва с раздражение шефът.

– Всяко нещо може да се прецени и от по-друга гледна точка – съгласявам се. – Но аз от доста време вече работя в института и мисля, че имам право на известно минимално доверие...

– Доверие в една посока и недоверие в друга, ако трябва да бъдем точни – поправя ме шефът. – Вероятно си спомняте, че още в Чили объркахте някои неща, макар да помогнахте в други. Изобщо съветвам ви да не се осланяте прекалено на репутацията си. Тя не е дотам безупречна, Томас.

Изпитвам непреодолимото желание да скоча, да се защитя, да припомня на тоя затлъстял от седене в кабинета бюрократ едни или други малки свои заслуги, постигнати понякога с риск за кожата. Само че това е най-лошото, което човек би могъл да направи в подобна минута. Навеждам очи и се отпускам в поза на покорно примирение, доколкото тая проклета табуретка дава възможност за подобна поза.

– Не ви ли е ясно, че първият въпрос, който обективният съдник ще си зададе, е следният: каква полза би могъл да има Томас от смъртта на своя агент?

– Това е въпросът за мотивите – забелязвам наивно. – А въпрос за мотивите може да се поставя само ако има подозрение в престъпление.

– Представете си, че подобно подозрение е налице.

– Но единствената „полза“, както вие се изразявате, би могла да бъде тая сума от сто и петдесет хиляди долара. А тая сума аз му я връчих, и то в злато...

– Обаче златото не се намери...

– Ами, разбира се, че няма да се намери. Ако моят генерал, както се оформя хипотезата, е станал жертва не на пътна злополука, а на нападение, много естествено, че нападателите, преди да го пратят в пропастта, са прибрали куфарчето. Само че в тоя момент аз бях на пет километра от мястото на злополуката, разбирате ли, бях в леглото си, и най-малко трима души, включително и портиерът, биха могли да потвърдят, че не съм напускал дома си...

– Вижте, Томас – вдига ръка шефът. – Всичко това, разбира се, би следвало да намери място в писмения ви доклад, но трябва още отсега да ви кажа, че то не е дотам силно като аргументация, за да ликвидира подозренията. Вие сте разполагали с достатъчно свои хора в тая страна, за да организирате едно убийство и без да цапате собствените си ръце с кръв. А що се отнася до златото, кой може да потвърди, че наистина сте го предали на генерала?

– Но това беше именно злато, а не банкноти, разбирате ли? Пет хиляди монети, четиридесет килограма общо тегло... Това е нещо, което не може да се скрие в куфара между носните кърпи, и аз само преди по-малко от час минах през митническия контрол, една любезност, която, разбира се, дължа на вас, защото никога по-рано не са ми правили проверка на непраните ризи... – Млъквам, за да си поема дъх, и продължавам: – Не мислете, че се обиждам. Благодарен съм дори, защото сега вече недвусмислено е установено, че не съм носил злато в ръчната си чанта, а никой здравомислещ човек няма да допусне, че съм оставил жълтиците в оная проклетата страна, където човек не може да бъде сигурен за живота си, а камо ли за златото...

– Това е вече малко по-убедително – признава сякаш на себе си Хубърт. – Само че цялата тази история със златото за момента е ваша лична версия. С какво всъщност можете да докажете, че наистина сте купили тия пет хиляди монети, за да угодите на каприза на оня нещастник?

– С най-обичайното доказателство: разписка от продавача.

– А, вие имате разписка? – В израза на шефа се проявяват леки признаци на разведряване.

Подавам документа. Хубърт го поглежда бегло и сивите малки очи отново стават подозрителни:

– Туй не е дори търговска бланка. Някакъв нечетлив подпис и някакъв нечетлив печат. Смятате ли, че това парче хартия може да изиграе ролята на веществено доказателство?

– Трябва да ви призная, че когато купувах златото, дори не ми е минавало през ум да трупам веществени доказателства. Наложил се чисто и

просто да вляза в преговори с един от тия типове на тъмните сделки, де-то правят курс до Танжер и обратно, и главната ми грижа за момента бе да издействувам цена, която да не е двойно по-висока от реалната.

– Ще добавите вероятно и това, че въпросният тъмен тип няма постоянно местожителство и следователно невъзможно е да бъде издирен и разпитан.

– Съвсем не. Той си има обичайните свърталища и мисля, че е възможно да се влезе в контакт с него.

– „Мислите“, но не сте сигурен... – промърморва недоволно Хубърт.

Вдигам безпомощно рамене и отправям поглед нагоре, за да намекна, че на тоя свят само всевишният може да бъде сигурен в каквото и да било.

– Вие знаете, че елементарната съобразителност изисква връчването на една подобна сума да се документира поне чрез звукозапис – подхвърля шефът, без да обръща внимание на молитвената ми поза.

Фразата е именно едва подхвърлена, сякаш става дума за подробност без особено значение. И аз отвърщам също тъй съвсем небрежно, като че не сервирам главния си коз, а споменавам за това, че имам хрема:

– Звукозапис съм направил, разбира се.

– Мисля, че с тия думи трябваше да започнете – изръмжава Хубърт, но беглият ми поглед установява, че острият израз отново клони към омекване. – Ролката у вас ли е?

– Оставена е на съхранение при нашия човек на място.

– Звукозаписът естествено си остава звукозапис... – забелязва шефът, за да не се възгордявам прекалено. – Но едно косвено свидетелство е все пак повече от нищо... Особено ако съдържа някои съществени подробности.

Разговорът беше достатъчно красноречив. Без да споменавам за това, че дори и звънът на златото е документиран...

– Добре, да оставим засега златото...

Той става и прави няколко стъпки към прозореца, за да разкърши вкочанелия си гръбнак. Аз имам не по-малко нужда от подобна гимнастика и все пак продължавам да седя покорно на тая проклетата табуретка, която в момента ми е по-омразна от електрически стол. И не само седя покорно, но дори изпитвам нещо като облекчение. Понеже, както съм и предполагал, подозренията се движат главно по посока на златото.

Всъщност, макар тоя черен генерал да се стовари отгоре ми с

огромното си туловище, но неговата смърт ми причини и известно облекчение. Защото поради тая чисто човешка слабост да преувеличаваме сполуките си, аз твърде много бях надценил ролята на генерала в служебните си доклади и бях представил неговото евентуално съучастие като пълна гаранция за успеха на готвения преврат. А при сложните и забъркани отношения и при целия хаос в армията на тая дива африканска република успехът на преврата – с или без генерала – бе повече от съмнителен. Само че моята основна задача бе именно да осигурия преврата и аз не бих могъл да прашам доклади в смисъл, че съм негоден да го осигурия. А сега генералът бе мъртъв и излизаше, че превратът е осуетен или отложен не по моя вина, а поради една ненадейна и абсурдна гибел. Стига, разбира се, да се приеме версията, че аз нямам никакво отношение към тая гибел.

Хубърт поглежда през прозореца, сякаш преценява какви изменения са настъпили в задименото градско небе по време на дългия ни разговор. После дава гръб на облачния мартенски пейзаж и запитва:

– А сега как се представя ситуацията?

Опитвам се да обясня и дори да докажа с няколко мършави аргумента, че положението не е чак толкова лошо и че с все още наличните тук-там наши агенти всичко би могло да се възстанови или по-точно отново да се дезорганизира до обстановка за преврат. Очертавам даже известни възможности за въздействие върху началника на генералния щаб, около чиято личност съм направил необходимите проучвания.

– Ако мисията ми в тая страна продължи...

– За това и дума не може да става – прекъсва ме шефът. – Имам чувството, Томас, че вие дори не си давате сметка за положението, в което сте изпаднали...

– Но щом съм изпаднал в такова положение, защо, за бога, продължавате тоя мъчителен разговор? – въздъхвам със страдалчески тон. – Вие ми искате обяснения, на които предварително сте решили да не вярвате... Вие ме предизвиквате да излагам мнения, които явно са без значение за вас... Вие ме карате да разсъждавам по задачи, които съвсем нямате намерение да ми възлагате...

Замълчавам за миг и добавям с горчивина:

– Може би е нетактично да го припомням тъкмо сега, но като си помисля само, че в школата бяхме почти приятели с вас...

Той най-после избухва. Избухването, което съм чакал, за да мога да се ориентирам, за да мога да разбера какво точно се крие зад тая навъсена фасада на набразденото чело и какви са всъщност шансовете ми за

спасение.

– Вие не само не разбирате положението си, драги! Вие не можете да разберете дори простия факт, че ако не бях аз и ако не беше това наше „почти приятелство“ от школата, вие даже нямаше да припарите до този кабинет, а щяха да ви изпроводят още от входа до онази стая, дето се връчват заповедите за уволнение и призовките за служебно следствие. Вие бяхте свършен, разбирате ли, бяхте чисто и просто задраскан – той очертава нервно с десницата си един голям хикс във въздуха – и аз трябваше да изхая сума слюнка, за да разправам на Главния що за човек сте, да изреждам реалните ви и мними качества и да обяснявам, че ако почнем прекалено да се вираме в недостатъците на нашите хора, това значи за два месеца да останем без кадри...

Гневните реплики продължават да летят върху мене, но аз, покорно навел глава, ги усещам по тила си като кротък и гальовен дъждец. Значи, той все пак се е застъпил за мене. Значи, и този път премеждието ме е отминало.

– Вие нямате представа как се възприе тук това убийство... Вие или сте прекалено тъп, или се правите на тъп, да ви вземе дяволът вас и вашите мъченически пози...

Той продължава да вилнее и аз нямам никакво намерение да го прекъсвам и само изчаквам момента на неизбежното уталожване. Защото това е още една хубава страна на избухванията: те водят до неизбежно успокоение, стига нормалният им ход да не бъде смутен с някоя нещастна реплика.

Най-после Хубърт млъкна и за да избегне неудобството да ме гледа, отново прави няколко крачки към прозореца. А когато пак се обръща насам, аз съвсем съм се привел върху проклетата табуретка и съм заровил лице в шепите си, в позата на пълна съкрушеност и униженост.

– Ще вземете ли една цигара? – запитва малко неловко шефът.

Протягам машинално ръка към предложения пакет, но макар ужасно да ми се пуши, възприемам унесения израз на човек, който в момента не съобразява дали взема цигара или ампула с цианкалий.

В този миг на вратата застава секретарката, призована чрез някакъв таен сигнал.

– Донесете ни нещо за пиене – нарежда Хубърт.

Той взема от бюрото магнитофончето, което през цялото време неморно е повтаряло детската си песничка, превъртайки автоматично лентата от едната бобина в другата и обратно. Пълният бял палец слага най-сетне спирачка на тая мелодия, която вече се е превърнала в част от

втората ми природа. После шефът подхвърля:

– Елате да седнем там!

Подир минута потъвам с облекчение в меките обятия на коженото кресло, а още минута по-късно държа в ръка запотената от студ чаша уиски с лед.

– Не съм искал да ви алармирам, обаче не смятам, че е време и да ви успокоявам – обяснява шефът, след като разхлажда мотора си с две едри глътки. – Работата няма скоро да приключи, но това е донякъде и във ваша полза. Докладът ви, съобразно текущата практика, ще бъде подложен на обстойно проучване. И пак съобразно текущата практика това проучване ще се проточи дълги месеци, ще се прехвърля от човек на човек и вероятно някой ден ще бъде погребано в папките на класираните дела, освен ако...

Той не довършва фразата си, защото мисълта му и без туй е достатъчно ясна и защото отново изпитва нужда да разхлади вътрешностите си. Сетне поема гъста струя дим и като я изхвърля постепенно от устата си, продължава:

– С две думи, всичко отгук нататък зависи от вас. Разрешено ми бе да ви дам известен шанс за реабилитация, в случай че срещу нас не съществуват директни и неопровержими улики. Но не си въобразявайте, че реабилитацията ще я постигнете на същото място, от където се връщате. Както подозирате, вие не сте единственият ни източник за информация и на нас ни е добре известно, че сте създали сред управляващите кръгове в оная страна твърде голямо раздражение с действията си. Това положение не ни безпокоеше особено, докато съществуваше перспективата за скорошен преврат. Но сега, когато нещата се измениха, връщането ви обратно е изключено.

Тая декларация не ми е никак приятна, обаче аз успявам да преглътна разочарованието си. Не че съм се привързал особено към калните улици и отвратителния климат на оная прокълнатата от бога страна, но за мене лично именно сегашната ситуация там е особено привлекателна. Някои наши предприятия на място ще се почувствуват наново пряко заплашени от национализация. А когато тия господа са заплашени, те изведнъж стават необичайно щедри спрямо хората, готови да ги отърват от заплахата.

– За момента единствената ми възможност е да ви изпратя в България – обяснява Хубърт.

– Това беше някъде на Балканите?...

Той кима:

– Вашият предшественик там току-що бе отзован при доста скандални обстоятелства.

Шефът въздъхва и добавя уморено:

– Изтегляме някой, провалил се на едно място, за да го заменим с друг, провалил се на друго място... Така върви нашата работа...

Отново навеждам съкрушено глава:

– Наистина съжалявам, че тоя инцидент ви причини такива неприятности... повярвайте ми, наистина съжалявам...

Той ме поглежда и ненадейно избухва в смях:

– Ха-ха, ако можехте само да видите отстрани... Вие сте самата съкрушена невинност... Бихте ме разплакали просто, ако не ви познавах като петте си пръста... „Кандид“, нали така ви наричаха в школата, по оная книга на Волтер, дето всички са я чували, но никой не я е чел... Кандид, ха-ха... Тая стара лисица Кандид...

Хубърт наистина ме познава, макар и не чак като петте си пръста, и аз отлично разбирам, че не всички мои трикове минават пред него. Но те все пак минават, общо взето, двайсет на сто, а двайсет на сто съвсем не е малък процент, когато става дума да подведеш човек, който смята, че те познава като петте си пръста.

– Трябва да ви предупредя – подхваща шефът, възприел отново сериозния си вид, – че условията в България са твърде различни от условията, при които сте свикнали да работите. Местните органи са изключително бдителни... Агентурата ни е съвсем разнебитена, а което не е разнебитено, е с твърде посредствени възможности... Има един или двама по-перспективни, но те трябва да бъдат пазени от рискове и държани в резерва за по-сериозни задачи... Хората ни в посолството са малко и не особено активни в служебната си дейност, ако не се броят доносите, които пишат един срещу друг... Тая писмена работа, разбира се, свидетелствува за похвално трудолюбие, но ние очакваме от тях друга дейност... Впрочем пълната информация ще я получите в отдела... – Той глътва остатъка от уискито си и ме поглежда: – Е, какво ще кажете?

– Какво мога да кажа? – свивам ръце примирено. – Вие сам споменахте, че ми се дава „известен шанс“, и може би само от тактичност не употребихте израза „последен шанс“...

– Правилно сте ме разбрали – кима шефът.

– В такъв случай какво мога да кажа, освен да ви благодаря... Виждам, че вие сте тук единственият човек, който все още има някакво, макар и накърнено доверие в мене...

– Престанете с тия пози на оскърбена невинност, драги – прекъсва ме добродушно Хубърт. – Ако става дума за политическо доверие, никой, включително и Главния, не се е усъмнявал във вас. А колкото до другата страна...

Той замълчала и само прави с палеца и показалеца оня красноречив жест, наподобяващ броенето на пари.

– Не искам да кажа, че нашите хора са чак толкова скруполезни, но никой няма да търпи служебни задачи да се жертвуват за лични интереси... И после вие знаете, че срещу нас има настроения сред известни органи... Ние сме държава в държавата, обаче все пак не можем да си позволяваме всичко, а напоследък тия случаи с корупция, прерастващи в обществен скандал, твърде зачестиха...

Той е готов отново да се загрее, но, изглежда, умората вече почва да взема връх, защото млъква за малко, а сетне произнася с друг тон:

– Прочее, заминавайте... Развийте, мрежата, укрепете я, покажете на какво сте способен и това ще бъде вашето възкресение... Вие не винаги действувате по закон божи, обаче сте резултатен като работник, Томас. Тъй че бъдете отгук нататък още по-внимателен и още по-резултатен.

Хубърт поема миниатюрното магнитофонче, оставено на масичката, и се изправя, за да даде знак, че аудиенцията е приключена.

– Как е Елен? – сеща се най-сетне да запита той и машинално пуска в ход магнитофончето.

– Благодаря, добре – отвръщам с благодарност под звуците на галовната мелодия.

– На нея – много поздрави. А на вас – това! – И той ми подава малкото апаратче. – Чудесен заглушител... и чудесна песничка... Чиста и невинна като вас самия. Кандид, ха-ха...

ВТОРА ГЛАВА

Пътуването, като всяко дълго пътуване със самолет, минава тягостно. Обаче аз не съм придиричлив и в подобни случаи винаги си казвам, че по-добре е да се отегчаваш, отколкото да катастрофираш.

Елен по обичая си е заела мястото до прозореца, което ѝ дава възможност да ми обърне гръб. После, след като се е нагледала достатъчно на сивата облачна равнина, над която летим, тя се изляга в креслото си и затваря очи, което е също един начин да ми покаже, че държи да се изолира от присъствието ми. Впрочем, аз и не мисля да ѝ се натрапвам, защото правилата на отношенията ни са отдавна установени и тия правила ще бъдат спазвани докрай, сиреч до мига, в който на някой от двамата омръзне да играе тая игра на брак.

Така че аз оставям електронноизчислителната си машина да откъдне от преумората на последните дни и лениво преглеждам утринното издание на „Ню-Йорк Таймс“, додето се улавям, че съм насочил погледа си не към съобщението за някаква контрабанда на наркотици, а към бедрата на жена си, свободно разгопени по време на нейната естествена или престорена драмка.

Това са наистина стройни и приятно изваяни бедра. Но откритието, че тия именно бедра, принадлежащи на собствената ми съпруга, все още могат да бъдат интересни за мене подир три години съжителство, това откритие събужда някакво глухо раздражение в гърдите ми.

Собствената ми съпруга – силно казано. Всъщност през цялото време тя си остава за мене почти чужда жена и вероятно затуй все още я желая като чужда жена. Интимността ни, общо взето, се изчерпва с това, че има свободата да се облича и съблича пред очите ми и че от време на време – по липса на нещо по-добро – е склонна да ме допусне в леглото си. Но даже и в такива минути тя се държи така, сякаш всеки миг е готова да ме отблъсне и да каже: „Хайде, наситих ти се, върви си!“

Една игра на привидности, това е целият тоя наш брак. И лошото е, че в тая игра на мене се пада ролята на слабата страна. Аз, разбира се, не съм дотам глупав да показвам, че съм слаба страна и че държа особено на физическите ѝ качества, но жените ги надушват тия неща дори и когато най-грижливо ги криеш. Освен туй в нашите отношения физическото влечение свири само втора цигулка и Елен много добре знае, че ако ме е подчинила с нещо, това съвсем не са бедрата и царственото

лице, а нещо значително по-съществено: парите.

Тази Елен, която е възприела навика да се държи като първа братовчедка на британската кралица, всъщност е дъщеря на най-обикновен бакалин, само че един преуспял и затлъстял бакалин, способен с небрежен жест да връчи на дъщеря си като сватбен подарък малка чекова книжка с покритие от двеста хиляди долара.

Запознах се с тая жена на един от тия масови дипломатически приеми, където не знаеш кой е поканен и кой се е самопоканил и където трябваше да установя контакт с някаква личност, твърде важна от гледна точка на професионалните ми интереси. И понеже установяването на контакта не ми отне много време и настроението ми беше отлично и на всичко отгоре нямаше какво да правя, реших противно на обичая си да пийна малко повече за сметка на домакините, и именно в навалицата край масата с напитки някой ме запозна със същата тая Елен и ние се разприказвахме и пихме по няколко чаши, а после решихме, че консумацията може да се реализира и без такова блъскане в навалицата, така че се прехвърлихме на по-спокойно място в едно прочуто заведение, а оттам се пренесохме два часа по-късно на едно още по-спокойно място, имам предвид собствената си квартира.

Елен бе имала, разбира се, не една подобна инцидентна връзка и аз също ги бях имал, така че и двамата вероятно щяхме да отбележим тая нощ само като още една бройка в купчината на безцелните неща, ако една неволно изтървана фраза не бе привлякла вниманието ми: бащата на Елен беше „безобразно богат“.

Дали тия думи бяха казани в миг на алкохолна бърбивост, или представляваха добре обмислен ход, това и досега не ми е напълно ясно. Така или иначе, още оная нощ реших, че ще трябва да продължа връзката, за да хвърля пълна светлина върху досието на партньорката си, което и стана без много усилия от моя страна. Елен се оказа честна жена, поне що се отнася до откровението за безобразно богатия баща. Тя бе навлязла вече решително в брачната възраст, а все още нямаше перспектива за брак, може би защото търговската среда на родителите ѝ не я блазнеше с наличните си мъжкари, а може би и защото самите тия мъжкари не проявяваха особен стремеж да се свържат с една персона, вече достатъчно нашумяла с прекалено свободните си възгледи по половия въпрос.

И ето че върху стеснения бакалски хоризонт на Елен се бе появил един нов обект, един мъжкар на средна възраст и със съвсем средни доходи, но нелишен от известно обаяние, поне що се отнася до професията. Защото, излишно е да го казвам, дипломатическата професия винаги

излъчва една примамлива светлина за пеперудите от еснафското съсловие. Коктейли, приеми, гала-представления и пътувания в чужбина, всичко това е чудесна арена за демонстриране на новите фризури и тоалети, а за какво ѝ е на една жена да шие тоалети, ако няма къде да ги демонстрира. Така че в последна сметка новопоявилият се обект въпреки относителната си посредственост бе избран за прицелна точка и бракът бе сключен.

В периода, когато стана това произшествие, аз бях на работа в Чили и запознаването ни се състоя по време на отпуската. И тъй като финансовите ми възможности бяха ограничени, наложи се да обещаая на Елен вместо сватбен подарък едно скорошно прехвърляне от Чили в Париж. Разбира се, туй бе съвсем произволно обещание и, разбира се, то не се реализира и когато най-сетне решиха да ме пратят другаде, това другаде се оказа не Европа, а Африка.

Прочее Елен остана с пръст в устата и ако ме придружи до местоназначението, то беше само защото приличието го изискваше и всъщност тя почти не стоеше при мен, а повечето време прекарваше в Найроби, дето прескачаше уж за два-три дни със самолета, а всъщност стоеше седмици наред, за да се развлича със светски развлечения, а може би и с някои други неща.

Обаче ако трябва непременно да говорим за пръст в устата, то изразът най-добре приляга на мене, не само защото Елен третираше двестата хиляди като свой личен и неприкосновен капитал, а и защото разполагаше с по-голямата част от заплатата ми, пък и с немалка част от мене самия, без да се церемони и без да смята, че ми дължи каквото и да било, та дори и една малка благодарност. За щастие, тя не знае и не би могла да знае нищо за някои други мои далеч по-значителни доходи. Лошото е, че сега засега тия доходи временно се прекратяват. Дано да е наистина временно.

Всъщност, аз би трябвало да се освободя от тая жена, за да ѝ отнема удоволствието тя да се освободи от мене. Трябва, но не го правя, понеже не мога да надвия желанието си най-първо да я подчиня, да ѝ покажа докъде мога да стигна в службата, да ѝ посоча от прозореца на апартамента общия изглед на Париж или Лондон, да ѝ натрия в мутрата чековата си книжка, моята книжка, с двеста или триста хиляди и да ѝ кажа: „Хайде сега, махай се и върви да спиш с поредния случаен минувач!“ Или ще успее да прекърша тая нейна надменност, или ще я прогоня, но сега засега не е дошло време нито за едното, нито за другото и затуй нямам сили да скъсам и да си отида с това отворително чувство на

незадоволеност, което остава у нас подир всяка недовършена история.

* * *

– Това явно не е Париж... – промърморва Елен като поглежда през прозореца, и аз разбирам, че пристигаме.

– Но не е и Африка – отвръщам, като също поглеждам надолу.

Жената, искам да кажа жена ми, леко се дръпва понеже неволно съм я докоснал при навеждането си и тоя спонтанен неин жест отново ми напомня за целия фалш на нашата връзка.

– Прощавай – казвам, – не мисля да ти мачкам тоалета.

– Слава богу – процежда тя и отново се обръща към прозореца.

Долу, много ниско под нас, през полупрозрачните ленти на леката мъглявина е проснат градът и аз не успявам да различа нищо освен две блещукащи златни кубета. Отново потъвам в креслото си. Градът не ме интересува особено, планината вдясно – никак, а жената също вдясно – само отчасти. Затуй притварям очи и търпеливо зачаквам приземяването.

* * *

Додето колата ни носи от летището към новата квартира, жена ми продължава да гледа през прозореца града, този път от близко разстояние. Аз също гледам, разбира се, но мислите ми вече са насочени към работата и затуй едва забелязвам улицата с двата реда голи дървета и все още натрупания край бордюрите кален сняг. Часът едва минава пет, а вече като че почва да се мръква.

– Тук времето винаги ли е такова? – запитва недоволно съпругата ми.

Въпросът е съвсем глупав, тъй като в една страна с умерен климат времето не може да бъде винаги мартенско. Но понеже запитването се отнася не до мене, а до шофьора, не намирам за нужно да реагирам.

– А, не, подир месец-два ще бъде много хубаво – произнася ободрително младият мъж зад кормилото. – Небето ще стане синьо, кестениците ще разцъфтят и ще видите, че градът ни съвсем не е такъв, какъвто изглежда сега.

– По това време всички градове изглеждат горе-долу еднакво – обаждам се аз, просто за да кажа нещо.

Елен ми хвърля недоволен поглед, но премълчава.

Право казано, за мене не само всички градове, но и всички

квартири изглеждат горе-долу еднакви. Тая тук е също тъй безлично комфортна, както и предишните. Огледът на жена ми, разбира се, е значително по-придирчив и продължителен от моя. И понеже тя през цялото време мълчи, би следвало да се заключи, че е доволна. Защото в мое присъствие Елен говори само когато има да каже нещо неприятно.

И все пак когато човек продължително търси, той винаги ще успее да намери нещо неприятно.

– Двете легла са поставени в една и съща стая – чувам отгътък гласа й, додето бърша лицето си в банята.

– Сега не съм настроен за капитални размествания – забелязвам, като надничам в помещението.

Двете легла наистина са поставени в една и съща стая, стаята, определена за спалня, и това би се видяло, мисля, естествено на всеки нормален човек, обаче Елен е на друго мнение.

– Трябва да наредиш утре да преместят леглото ти другаде. Аз лично ще остана тук заради големия гардероб.

И за да покаже, че решението й е окончателно, тя почва да се съблича, за да прехвърли физиката си според разписанието най-първо в пеньоара, а подир туй в пенливите ласки на ваната. Елен не казва „остави ме да се съблека“, както би казала някоя друга хладно настроена съпруга. Тя смъква тоалета си просто без да ми обръща внимание, сякаш за да подчертае, че представлявам за нея нещо по-маловажно дори и от големия гардероб.

И все пак два часа по-късно, подир импровизираната вечеря, тя ме допуска до себе си, може би защото изпитва тръпка на самота в това ново непознато място, може би защото така или иначе двете легла са все още в една и съща стая, а може би просто защото през последните дни пътят й не е бил кръстосан от някой случаен минувач.

* * *

Посолството не представлява нищо особено нито отвън, нито отвътре, както вероятно не представлява нищо особено и персоналът му. Но понеже ми е съдено да работя тук, налага се да се опозная и с обстановката, и с персонала, особено с „моя“ персонал.

– Къде е стаята на Бенет? – питам портиера, още щом влизам в приемната на посолството, точно в 9 часа.

– За какво ви е Бенет? И изобщо кой сте вие? – пита подозрително домашното куче, което, изглежда, не е съвсем в течение на идването ми.

– Аз съм новият, старче! Съветникът по културните въпроси.

„Старчето“ е не по-възрастно от петдесетте и има вид на боксьор в оставка. То застава почти в поза „мирно“, понеже също се числи към моите хора и понеже в действителност е не боксьор, а полицай в оставка.

– Бенет за жалост още го няма...

– Как така го няма? Нали почват в девет?

– Почваме, но той по традиция си закъснява. Тук, знаете, работата не е чак толкова много, че да ни затрупва...

– Тия традиции... – почвам.

В този миг някой зад гърба ми произнася с лека въпросителна интонация собствената ми фамилия:

– Господин Томас?

– Вие, предполагам, сте Бенет – казвам на свой ред, като любезно предоставям десницата си на непознатия.

Аз, разбира се, не предполагам, а съм сигурен. Защото това леко навъсено лице с недоверчив израз тутакси издава човека от нашата професия. Не обичам тия афиширащи собственика си мутри. Нито тоя висок ръст, който не ти дава никаква възможност да минеш незабелязан сред тълпата.

– Къде е кабинетът ви? – питам.

– Тук, в коридора, през две врати.

– А моят?

– На горния етаж.

Информацията ме задоволява. Не винаги е удобно да си стая до стая с подчинените си. А фактът, че съм един етаж по-горе, дава основание да вярвам, че са ми запазили прилично помещение.

Уви, кабинетът, в който ме въвежда Бенет, след като изкачваме стълбата, трудно може да се нарече приличен. Той наистина е доста широк, но толкова тъмен, че се налага спътникът ми да натисне електрическия бутон, за да мога да разгледам обстановката. Отправлям се към прозореца, дръпвам тюлените пердета и откривам изгледа на саждив неизмазан калкан, издигащ се само на един метър от прозореца.

– Това навярно е стаята с най-добрата гледка в цялото посолство – подхвърлям.

Обръщам гръб на очарователната гледка и погледът ми пада върху два рекламни календара, окачени на стената. Върху единия се мъдри снимка на играч на тенис, застинал в свърхестествен замах с ракетата. Снимката на втория календар е по-пищна по цветове и съдържание, защото представя ревю на голи бедра в Бродуей. Опияняващ парад, още

повече че находчивият фотограф е обхванал в кадъра само бедрата, а е отрязал главите на танцуващите.

– Предходникът ми, изглежда, е бил любител на спорта и на чистото изкуство – промърморвам.

– Това не е кабинетът на вашия предходник. Това бе стаята на Адамс, аташето по печата. Но завчера Адамс заяви, че ако не го преместят в друга стая, ще заболее от меланхолия. И шефът му предложи помещението, което всъщност бе отредено за вас.

– Отлично – кимам. – Изглежда, тук капризите на вашия Адамс са закон.

– Той не е мой – изръмжава Бенет. – Той е на посланика. Пръв любимец на шефа... и на съдбата.

– И на съдбата?

– Ами не се ли сещате: универсалните магазини „Адамс“. „Който се облича у Адамс, той не следва модата, а върви заедно с нея“ и какво още беше там...

– Какво още? Двеста милиона годишен оборот.

– Вярно, ако не и повече...

– Преча ли? – раздава се зад гърба ми мек женски глас.

В стаята с леко почукване е влязла млада или почти млада жена с обещаваща външност. Това е вероятно Мери, бъдещата ми секретарка.

– Не пречите, но досаждате – изръмжава Бенет. – С това ваш навик да нахлувате като изневиделица...

– Мисля, че почуках преди да вляза – възразява хладно Мери.

– О, да, вие винаги чукате, но го правите тъй, че човек има впечатлението, че най-първо влизате, а после чукате.

– Долу вече някои посетители чакат за визите – съобщава секретарката по адрес на Бенет, все тъй хладно и без да дава ухо на заяждането му.

– А вас ви чака посланикът – добавя тя, като това път се обръща към мене.

– Вървете, Бенет, после ще поговорим – кимам към навъсенения си помощник.

Той излиза, а Мери остава.

– Всъщност най-първо трябваше да ви се представя – сеща се жената. – Моля да ме извините, но това Бенет така ми действа на нервите, че загубвам посоката... Аз съм Мери Ли, вашата секретарка, поне до момента, в който си намерите друга.

– Нямам подобни проекти – успокоявам я. – И съвсем излишно е да

се представяте. Мисля, че вече знам всичко за вас.

– Тая фраза звучи почти заплашително.

– Напротив. Сведенията са изцяло във ваша полза. Моят предшественик просто не намираше думи да хвали вашето трудолюбие и вашата... отзивчивост.

– Какво безсрамие!

– Съвсем не! – възразявам добродушно. – Обикновена бърливост.

Има индивиди, знаете, които обичат да споделят преживяванията си.

– И вие ли сте от тях?

– Аз съм от обратната категория. Но какво значение? Нима се дразните от хорските приказки?

– Не особено. А вие?

– Аз – никак.

– Включително и от тия, които в момента вървят по ваш адрес?

– Кои по-точно?

– А! Те са толкова много, че не съм в състояние изведнъж да ви ги изредя. Ако желаете по-пълен отчет, бих могла да ви го направя довечера у съветника.

– Защо тъкмо у съветника?

– Ами защото днес е неговият ден. Тук при нас, знаете, дните са строго разпределени между дипломатическия кадър. В понеделник пием у Адамс, във вторник у Бенет, в сряда у съветника, и така нататък... Днес сме сряда...

– А що за персона е съветникът?

– Неловко ми е да го определя...

– Забранявам ви да се чувствувате неловко пред мене – произнасям със строгостта на истински шеф.

– Нали знаете, че всяко посолство си има по един глупак. У нас тая роля не без успех се изпълнява от съветника – пояснява секретарката, като преодолява твърде бързо неловкостта си. Сетне добавя: – Но позволете да ви напомня, че посланикът ви чака.

* * *

Едва ли е нужно да споменавам, че кабинетът на посланика няма нищо общо с полутъмната стая, завещана ми от Адамс. Три високи прозореца поемат светлината от облачния ден, за да я пренесат върху разположената като в музей мебелировка, носеща вероятно името на един от тия безбройни Людвиковци или на някоя там Помпадур. Изобщо всичко тук излъхва благородство, включително и посланикът, който става при

появата ми, но не благоволява да напусне бюрото си, а се обляга отгоре му с една ръка в позата на тържествен паметник.

– Ето ви и вас... – произнася той с нотка на фалшива благосклонност, когато най-сетне успявам да преброя дългия кабинет и да се добера до масивното, обсипано с резби бюро.

Поемам вялата костелива десница, която със същата тая фалшива благосклонност се протяга към мене, и се разполагам в посоченото ми помпадурско кресло. Миг по-късно правата фигура на монумента на свой ред заема седящо положение и аудиенцията започва.

Подир неизбежните и неозначаващи нищо въпроси за това как е минало пътуването и как е здравето на жена ми, посланикът пристъпва направо към същината на проблема и по-точно прави опит да ми обясни какви ще бъдат културните ми функции в посолството и как той, шефът, очаква да се справя с тия функции.

Слушам разсеяно, като в същото време бегло проучвам фасадата на началството. Това е очевидно потомствен дипломат от добрата стара школа. Хубави побелели коси, енергично лице, напомнящо отчасти някакъв Линкълн – по-глулав от истинския – и безупречен сив костюм, на цвят също като моя, но очевидно по-скъп от моя. Що се отнася до обноските, те също са от стила на добрата стара школа: дребнаво-учтиви и заедно с това непрестанно възпиращи събеседника на съответна дистанция.

– Надявам се, че не ви отегчавам – прекъсва по едно време изложението си шефът, за да ми даде да разбере, че много добре забелязва разсеяността ми.

– Съвсем не, слушам ви твърде внимателно – отвръщам с почти сервилно изражение.

Седящата фигура на Линкълн ми хвърля подозрителен поглед и аз изпитвам смътното предчувствие, че обичайните ми пози на покорство и благодушие няма да се котират твърде в тоя кабинет. Жалко наистина, защото тия пози са изработени тъкмо за пред началствата, а не за подчинените.

Посланикът подтиска недоволството си, както подобава на дипломат, и продължава с репертоара на наставленията:

– Виждате, че възможностите за работа не са безгранични, но не са и малки, особено във вашата, културната област. Впрочем, надявам се, вие също сте мислили по тия неща и има какво да ми кажете.

Наистина аз има какво да кажа, макар и не точно по тия неща. Обаче преди да мина към директния разговор, решавам да опитам за всеки

случай още веднъж с играта на простодушие:

– Вие така обстойно и задълбочено разгледахте въпросите, че не виждам просто какво мога да добавя...

– В такъв случай, надявам се, че приемате тая моя... хъм... нека я наречем „програма“ – произнася делово шефът, без да дава вид, че е поласкан от оценката ми.

– Всичко това, разбира се, само по себе си е прекрасно... – започвам отново да извъртам.

– „Само по себе си“, но не и за вас, така ли? – отново поставя ребром въпроса посланикът.

– Съвсем не искам да кажа това... Обаче вие сам разбирате, че пред мене стоят и по-особени задачи, не тъй пряко свързани с културните проблеми...

– По-особените задачи са си ваша грижа – забелязва сухо паметникът зад бюрото. – Те нито ме засягат, нито могат да служат като предлог за подценяване на официалните ви задачи.

Декларацията е такава по смисъл и тон, че играта на Кандид става вече съвсем излишна.

– Вие може би нямате особено високо мнение за *нашата* работа? – запитвам все още простодушно, като леко наблягам на местоимението.

– Не става дума за работата, а за известни ваши методи – прави лек жест с ръка шефът, решил да наруши монументалната си неподвижност.

И понеже той не казва нищо повече, позволявам си да го поощря:

– Какво по-точно имате предвид, ако смея да за питам? Защото вашето мнение е наистина твърде ценно за мене.

– Не се съмнявам – отвърща посланикът с тон, който тежи от подчертана ирония. – Не знам обаче доколко подобни разговори са уместни тук, в тоя кабинет...

– Смятам, че сериозните разговори са уместни тук повече от всякъде другаде – забелязвам. – Значително по-уместни, отколкото например тая лекомислена песничка.

Щракам миниатюрното магнитофонче, което от известно време се намира в ръката ми, и помещението се изпълва с гальовните тонове на познатата мелодия.

Шефът разбира, че вече няма как да се отърве от упорството ми, а може би не изпитва и желание да се отървава, защото още при първите тактове на песента произнася:

– Вижте, господин Томас: ще отговаря на въпроса ви, но най-първо искам да ви предупредя: не се опитвайте да използвате думите ми за

свои цели и да ме клеветите в някой от докладите си, както понякога правеше вашият предшественик. Моите становища отдавна са известни, където трябва. И позволете да добавя, че на вас лично ще са ви нужни още дълги години и немалко усилия, за да спечелите доверие, подобно на това, на което аз в момента се радвам.

– Благодаря за предупреждението – кимам. – Макар че, искрено казано, нямам никакво намерение да ви клеветя.

– Толкова по-добре – отвръща посланикът с тон, в който недоверието звучи тъй силно, че не може да бъде заглушено дори от детската песничка. – Колкото до мнението ми за вашите методи, това може да се изрази само с две фрази. Най-удобният начин да удушиш противника е да го уловиш в приятелска прегръдка. А вие, вместо да спечелите доверието му, предварително го алармирате и забърквате в най-добрия случай някакви чехословашки събития. Мисля, че се изразих достатъчно ясно и късо?

– В евангелието е изразено още по-късо: Юда е целунал Христос – напомням, за да не се надува прекалено със синтетичния си стил. – Само че от целувката на Юда до днес изтече доста време и нещата също доста се промениха. Днес няма такива глупци, които са готови да паднат в прегръдките ви. И дори да паднат, можете спокойно да се обзаложите, че ви прегръщат със същото коварно намерение, с което и вие прегръщате тях. Така че сблъсъкът при всички случаи е неизбежен.

– Въпрос на гледна точка – отвръща сухо посланикът, който явно не е мислил върху подобно възражение. – Аз се съгласих да ви изложа мнението си, и толкова. Нямам никакво намерение да влизам в спорове.

– Разбирам, че това е под достойнството ви – казвам с такова пресилено покорство, че то избива в открита подигравка.

– Не се опасявам за достойнството си, а просто не обичам да губя време в излишни приказки.

Подканата да се измитам е тъй пряка, че тутакси се вдигам от античното кресло.

– Искам само да ви предупредя, че все пак ще следя за официалните ви функции и че не е зле да бъдете по-внимателен в останалите си действия.

– Ще запомня съвета ви. Макар че ако позволите да забележа, аз вече съм вършил подобна работа...

– Вие идвате от една африканска страна, където сте могли да си позволявате всякакви действия, включително и съвсем непозволени – възразява посланикът, като на свой ред става. – За нещастие,

обстановката тук съвсем не е африканска.

– Вече съм информиран за обстановката.

– Аз също съм информиран за вас – забелязва многозначително посланикът, засегнат от арогантния ми тон.

– В такъв случай трябвало е да направите своевременно възражения срещу идването ми тук.

– Може би бих ги направил, ако идвахте по редовния път – връща ми той незабавно удара.

Вечният удар на тия надути нищожества: те единствени идват по „редовния път“, а ние, другите, сме натрапници, мошеници и хора от втора ръка.

Но шефът е все пак улегнал човек и въпреки раздражението си успява да съобрази, че така или иначе тепърва ни предстои обща работа, защото следващата тирада е вече произнесена с по-мек тон:

– Не се засягайте, а се опитайте да ме разберете: нямам специални предубеждения към личността ви и изобщо въпросът за мене не е личен, а чисто технически: човек в положение на вашето обикновено гори от амбиция за реабилитация. А прекалената амбиция води до престараване. А престараването ражда гафове. Изобщо този, който иска светкавично да поправи реномето си, нерядко светкавично и съвсем окончателно го загубва. Без да говорим за неприятностите, които създава на шефовете си.

– Разбирам. Но вие, ако не се лъжа, сте имали същите резерви и към предшественика ми...

– Да. И те напълно се оправдаха.

– И резервите ви естествено и тогава не са били от лично естество.

– Разбира се, че не.

– В такъв случай, щом вашата неприязън не е предизвикана от нашите личности, би следвало да се заключи, че тя е адресирана пряко към института, който ние представяме.

– Но вие... Но това е нечувано – започва посланикът с негодувание.

Обаче ако той човек скъпи времето си, аз също скъпя моето. Затова, без да слушам повече заекването му, подхвърлям:

– Извинете ме за нахалството да надзъртам в мислите ви...

После щраквам магнитофончето, правя кръгом и отново поемам дългия път между бюрото и вратата, този път в обратна посока.

* * *

Жена ми е използвала деня, за да внесе известен уют в

стандартния ни апартамент, обзаведен с мебели на посолството. По параграфа на домакинството тя е винаги изрядна, не защото се съсипва от работа, а защото знае да кара хората около нея да работят, и тая черта навярно е получена в наследство от бащата бакалин, който не е натрупал доларите си само с две голи ръце.

Когато се прибирам привечер, квартирата вече свети от чистотата, а през отворената врата на спалнята се вижда ясно, че леглото ми е изнесено, за да бъде поставено вероятно в третата стая. Подвижната масичка в хола е заредена с още неразпечатани бутилки и във вазите има свежи цветя. Колкото до самата домакиня, тя се е разположила до широката маса и нарежда пасианс.

– Имам чувството, че ще умра от скука в тоя град... – въздъхна Елен, като вдигна очи при влизането ми, за да ги сведе тутакси отново към картите.

Фактът, че проговаря още в първата минута, е сам по себе си красноречив. Тя наистина ще се пръсне от скука.

– Ако питаш мене, дипломатите навсякъде по света еднакво скучаят и еднакво се различат... Така че не виждам с какво тоя град е по-лош от който и да било друг. Всяка седмица става по някой прием и всяка вечер – по някоя сбирка тук или там. Тая вечер например сме канени у съветника.

Елен вдига поглед от картите и по лицето ѝ се появява известно оживление:

– А!... И ти не можа да ми звънеш по телефона, а ми го казваш чак сега!

– „Чак сега“ е шест часът. А ние ще бъдем там в осем.

При друг случай тя навярно би ми отговорила, че жената не може нищо да направи за два часа и че женското приготвяне не е като мъжкото – да смениш една риза и една вратовръзка, и че изобщо аз съм най-неакуратният човек, който тя е срещала, и съм свикнал да мисля само за себе си и... и други подобни. Но в момента, както вече казах, тя се пръска от скука и перспективата за едно скорошно показване пред обществото я възбужда, и мисълта, че ѝ предстои да се срещне очи в очи със съпругите на моите колеги ражда у нея напрежението на състезателя преди съдбоносния старт. Така че тя само отблъсква с небрежен жест вече ненужните карти, става и се отправя за банята.

– Всъщност, какво ще е това: обикновено пиянство или гуляй в наша чест? – сеща се да запита Елен, когато малко по-късно излиза от банята, загърнатата с хавлия.

– Тая вечер всичко е специално в наша чест – бързам да уточня, да не помрачавам оживлението ѝ. – Но както ме увери съветникът, те правят тия неща без всякакви церемонии.

Аз съм се разположил в едно от креслата на хола и съм си налял два пръста уиски, за да откъсна от суетнята на изминалия ден и да събера мислите си. Обаче Елен не ми дава възможност да събера мислите си.

– Посланикът канен ли е? – чувам гласа ѝ от спалнята.

– И да е канен, не вярвам да дойде.

– Изглежда, не си успял да се харесаш на началството.

– Не съм се и опитвал. Той се опита да заеме пред мене някакви позиции на голям шеф, но мисля, че го поставих на мястото му.

– Коя фасада му извади? Наивната или заплашителната? – любопитствува жена ми.

– Показах му и двете страни на монетата.

– Дано само да не е видял и това, което се крие помежду тия две страни.

Взимам чашата си и ставам, защото тоя маниер да се разговаря през две помещения ме дразни. Когато се изправам на входа на спалнята, Елен е още в Евино облекло и тъкмо подбира най-подходящото за случая бельо. Тя изглежда също така, както и преди три години, да я вземе дяволът: стройна и с изразително изгънат силует на съответните места, без тромавост и затлъстяване, почти като девойка, която току-що се е превърнала в жена. Само в лицето ѝ няма нищо от израза на девойка. Безукорно красиво, но високомерно и студено и с едни тъмни очи, в които лежи стаен опитът, да не кажа покварата.

Елен улавя погледа ми, но продължава да се занимава със сутиена, който току-що е избрала, и само промърморва:

– Ти си слаб човек, мили...

Това „мили“ тя го употребява спрямо мене, разбира се, главно в иронична интонация.

– Тая оценка вече ми е известна. Но трябва да ти кажа, че ти си единствената, която ми даваш подобна оценка.

– Изглежда, че другите са по-възпитани от мене – промърморва жената, като поставя сутиена си и се заема с комбинезона.

– Не! – възразявам. – Изглежда, че ти си единствена, пред която съм проявил слабост. Защото всички останали мислят обратното.

– Сигурен ли си? – поглежда ме Елен, преди да си навлече полупрозрачната дреболия, гарнирана с черна дантела. – О, ти, разбира се, можеш да бъдеш и твърде опасен, не отричам. Обаче това не значи, че си

силен. Нито че непременно всички те смятат за силен. Ако те смятаха наистина за силен, нямаше да те пращат чак тук, на Балканите, за да проверяват силите ти.

И за да покаже, че с тая тирада изчерпва бележките си, тя навлича черния комбинизон и ми обръща гръб.

– Ти знаеш, че такива краткотрайни премествания са обичайни преди всяко повишение – подхвърлям.

– Знам го от тебе. Но опитът вече ме е научил да не се доверявам напълно на приказките ти – казва Елен, като продължава да ми обръща гръб.

– Ти не си дете и разбираш, че понякога се случват и непредвидени неща. Обаче тоя път смятам, че всичко е точно предвидено. Вече хвърлих бегъл поглед на обстановката и съм сигурен, че работата, която ще развия тук, неминуемо ще ни изведе нейде по на запад.

– Дано!... – произнася късо жена ми и се заравя в гардероба си, за да ми покаже още веднъж, че е приключила разговора.

Може би е вече време и аз да сменя костюма, Всъщност този сив костюм ще бъде заменен с друг, също сив, но малко по-тъмен или малко по-светъл, било на рибена кост, било на шотландски карета, било съвсем равен по тон, колкото да бъде ясно, че гардеробът ми е достатъчно богат.

Обожавам сивия цвят. Това е пълната дискретност, обуздаването на суетния стремеж да се самоизтъкнеш, сливането с тълпата на себеподобните. Глупакът не разбира, че да се открояваш, това означава да се превръщаш в прицелна точка. Който непрестанно привлича вниманието, той неминуемо си навлича и неприятности. Излишният блясък е позволен само на звездите – филмови или не, той е пакостен за обикновените хора, а още повече за хората от моята професия. Да си незабележим, това значи да си добре защитен, да можеш безшумно да напредваш и да постигаш целите си.

Оттеглям се в третата стая, където, както съм и очаквал, намесата на грижовна домакинска ръка почти не се забелязва. Помещението, разбира се, е чисто, но куфарите ми са разтворени на земята и от тях са извадени само костюмите, моите сиви костюми, хвърлени върху новоинсталираното легло. Избирам един от трите, изваждам чиста риза и се заемам с обличането.

Такива като моя черен генерал, дето стърчат с една глава над тълпата, винаги ще бъдат уязвими. И такива като Бенет – също, защото той освен, че стърчи, но и дразни с навъсената си физиономия. И такива

като шефа ми с неговата благородна осанка на бронзов паметник и те не стават за нищо, освен за мебели на един дипломатически кабинет. Изведете го тоя величав мъж сред обикновените хора, пуснете го на пазара, в метрото, по булеварда, и ще видите, че тутакси ще се превърне в карикатура.

И ако аз самият съм направил нещо в тоя живот и, започнал от нищо, съм успял да стигна донякъде, това се дължи само на факта, че още отрано успях да проумея известни неща... Кандид!... Ха-ха!... Смейте се, драги Хубърт... На вас ви е лесно да се смеете, защото и образованието, и кариерата, и банковата сметка сте ги получили гратис от баща си... а моят баща...

* * *

Всъщност, аз няхах баща, но го разбрах доста късно. Човекът, когото смятах за баща, се бе оженил за майка ми една година след моето раждане. Предполагам, че той бе направил жертвата да се ожени за една вдовица с пеленаче на ръце единствено в името на скромната сума спестени пари и кокетната къщица, останали от покойния съпруг. Всъщност, ако беше по-умен, тоя мой втори баща би трябвало да прибави към въпросните придобивки и мене, защото той самият по природа бе лишен от възможността да създава деца. Но именно понеже ясно съзнаваше своя недъг, той още от самото начало бе затаил някаква глуха неприязън към мене, тъй като виждаше в мене част от оня човек, който най-първо бе спал с жена му и който се бе оказал мъж в пълния смисъл на думата.

Само че аз много по-късно проумях тия неща и първите години го смятах за истински баща и дори мислех, че в отношението му към мене се проявяват истински бащински чувства.

– Аз никога не бия детето – чух го да казва веднъж, когато в хола се бяха събрали гости. – Боят е дивашка работа. И при това създава у детето фалшивото впечатление, че грешката е изкупена. А една грешка не може да се изкупи с няколко плесника.

Той наистина никога не ме биеше. По-късно изпитах подозрението, че не ме биеше, защото една тъй бърза и проста развързка едва ли бе в състояние да уголи злобата му. Той ме наказваше. Обмисляше спокойно наказанията си и спокойно ги прилагаше, без всякакъв изблик на раздрънение или гняв.

– Защо закъсна? – питаше меко той, когато, едва прибрал се от училище, го заварвах да се храни с майка ми в столовата.

– Отбихме се малко да си поиграем в градината – казвах, додето

още не бях се научил да лъжа.

– Застани до стената!... Не там, а тук, в ъгъла!...

Той държеше на това „тук, в ъгъла“, понеже оттук можех по-добре да наблюдавам ястията и следователно по-обилно да преглъщам слюнките си.

Двамата тъкмо довършваха млечната супа от карфиол, една от моите любими супи. Баща ми огреба последната лъжица и протегна чинията си за още. Майка ми му сипа нова порция от гъстата бяла супа с едри късчета карфиол. Майка ми отдавна бе възприела при подобни случаи ролята на безучастен свидетел. Тя трепереше при мисълта, че вторият ми баща би могъл да я остави, и правеше всичко възможно, за да не я остави, макар че накрая той все пак я остави.

Подир супата идваше ред на добре зачервения от печенето стек, поръсен с пресен магданоз и увенчан с бучка масло, което леко се топеше върху горещото месо. Заедно със стека майка ми носеше и огромна купа зелена салата, наквасена с един много вкусен сос, който тя умееше да прави. Изпитвах мъчителна болка в стомаха и почти се задавах от слюнки, толкова бях гладен. Така бях гладен, че бих се задоволил дори с някоя филийка от прясната франзелка, с добре изпечена руменокафява коричка. Но знаех, че е излишно да формулирам желания, защото нямаше кой да ги чуе.

Баща ми привърши яденето, наля си още чаша от студената бира и разтвори вестника в очакване на кафето. Майка ми с привични жестове разчистваше масата. А аз седях в ъгъла и наблюдавах тия неща, за да убивам времето и да не мисля толкова за болките в стомаха.

Мина и редът на кафето. Баща ми с облекчение се изтегна на кушетката, все тъй погълнат от вестника. Майка ми изчезна отгътък в стаята си. А моите мъки едва започваха.

Острото чувство на глад постепенно се притъпяваше и заменяше от някаква тягостна горчилка в стомаха. Но заедно с това все повече се засилваха болките в краката и отмалата в коленете.

Баща ми бе изгървал вестника на килима и бе задрямал. Веднъж бях използвал това задрямване, за да поседна на близкия стол и да си отпочина, но баща ми отвори очи и запита:

– Умори ли се?

– Не мога повече – признах гузно. – Ще падна.

– Добре – кимна сговорчиво той. – Ще те оставя да си легнеш.

И тогава за пръв път ме затвори в гардероба за бельото.

Това бе един вграден гардероб, чиято най-долна част бе

предназначена за съхранение на обувки, но всъщност винаги бе свободна, защото обувките ги държахме на етажерката в килера. Така че баща ми ме натика в тая долна част, опираща в цимента и не по-висока от половин метър, тъй че едва-едва можех да се сврия в нея. После захлопна вратата на гардероба и я заключи.

В първите минути, както лежах свит върху хладната мозайка, изпитвах почти облекчение. Постепенно обаче краката и ръцете ми почнаха да изтръпват и стана нужда да променя позата. Опитах да се повдигна, но главата ми опря в горната дъска. Понечих да се извъртя, но срещнах страничните стени. И тогава усетих ужаса от задушаването.

Бях затиснат отвсякъде с дебелите дъски на тоя гардероб, като в херметически затворена консервена кутия, лишен възможността да седна или дори да се обърна, за да се отпуснат изтръпналите ми членове. Въздухът не ми стигаше, задъхвах се, но най-страшното бе това подлудяващо чувство, което все повече напираше у мене, чувството, че съм затиснат, че след миг или два ще бъда задушен и смачкан като хлебарка под нечия неумолима пета. И ненадейно започнах да крещя, да се дера от крясъци, макар да знаех, че едва ли някой ще ме чуе, защото майка ми почиваше през три стени в спалнята си, а баща ми сигурно бе излязъл да поработи в градината, пък и да не бе излязъл, щеше само с наслада да се вслушва в писъците ми.

После вероятно съм припаднал от изтощение, от задуха и най-вече от тоя подлудяващ страх – страха от тясното пространство.

Съвзех се едва когато чух нейде от много далеч да се разнася спокойният глас на баща ми:

– Хайде, върви да спиш!

Опитах да се измъкна, но няха сили да помръдна и стана нужда да дойде майка ми да ми помогне. Вече бе вечер или нощ и аз рухнах като тежък предмет в леглото и едничката ми мисъл бе, че не бива никога повече да се озовавам в тоя адски гардероб.

Това бе, разбира се, лесно да се реши, но трудно да се изпълни и така се случи, че впоследствие още неведнъж бях затварян в гардероба и дори усвоих някои дребни трикове, за да сменям позите и да прехвърлям в една или друга посока нозете си и да долепвам лицето си до пролуката под вратата, за да поемам пресен въздух. Но в първите минути паническият страх от тясното пространство винаги ме връхлиташе и изпитвах лудешкия порив да крещя, да дращя лицето си, да късам дрехите си, а сърцето ми тупкаше бясно, сякаш искаше да изскочи от гърдите ми, и трябваше да мине доста време, додето се овладея и замра върху

мозайката. Затова правех всичко, което бе по силите ми, за да избягна затварянето в гардероба, и никога не бих се решил да използвам дрямката на баща си, за да приседна на близкия стол.

Човекът върху дивана се пробужда по някое време, сяда, хвърля поглед към моя ъгъл, а сетне поглежда часовника си. Аз вече едва се държа на крака, болката в глезените е станала непоносима, а също и отвратителната тръпка в колената.

– Ще падна – казвам.

– Няма да паднеш – възразява спокойно баща ми.

И излиза в градината. Но той често се връща за това, за онова в хола и нямам никаква възможност да напусна ъгъла, и предпочитам да вися като дрипа тук, в тоя ъгъл, на тая голяма и добре проветрена светла стая, отколкото да бъда заврян отново в тясното тъмно пространство между долния рафт и мозайката. Едничкото, което си позволявам от време на време, е да се пооблегна на стената и само тоя краткотраен отдиш ме предпазва да не се строполя на пода, но това е съвсем относителен отдиш, понеже продължавам да стоя изправен на своите болни крака, а не на нечии чужди.

Той ме държи така в ъгъла, четири часа, шест часа, осем часа, в зависимост от туй, каква оценка е дал на провинението ми. Сетне, като поглежда часовника си, заповядва:

– Хайде, върви да си учиш уроците!

– Гладен съм – промърморвам, като се отпускам на близкия стол.

– Ще ядеш чак утре заран! Хайде, върви да си учиш уроците!

Наказанието в ъгъла беше обичайният му номер. Но той имаше достатъчно въображение, за да го разнообразява и с разни други номера. Хрумванията му идваха от самото естество на провиненията ми. Когато веднъж бях разсипал мастилницата върху паркета в стаята, той ме накара да оближа цялото мастило с език.

– Ще се отрови детето – позволи си да каже майка ми.

– Няма да се отрови, ще стане по-внимателен – възрази баща ми.

Наистина не се отрових. Само повръщах дълго в банята, тъй като погнусата гърчеше вътрешностите ми и устата ми не можеше да се измие от метално-сладникавия вкус на мастилото.

Друг път, понеже бях минал с кални обувки по алеята от мраморни плочи в градината, той ме накара да измия всички плочи с четка и вода. С четка за зъби, разбира се, тъй като другото би било прекалено лесно. Миенето продължи целия следобед и коленете ми се разраниха от лазене по плочите, а баща ми минаваше през четвърт час, за да инспектира

дейността ми и да предупреди:

– Да не оставяш нито помен от кал, защото ще те накарам и нея да оближеш.

Трети път ме наказва с копчетата.

Тъкмо се бях прибрал от училище и не бях успял да съблека балтона си, и баща ми забеляза, че дрехата е без копчета, защото винаги забелязваше такива работи. Най-напред бе паднало едното, а после и другото и дори не бях усетил кога съм ги загубил.

– Къде са ти копчетата?

– Откъснали са се...

– Къде са?

– Не знам. Паднали са някъде...

– Ела тук!

Той ме отведе в брачната спалня, извади от гардероба стария си шлифер и торбичката, дето се трупаха непотребните копчета.

– Вземи от шкафчето игла и макара и ги заший всичките!

– Къде да ги заший?

– Върху шлифера. Ще шиеш навсякъде, додето има място.

И започнах да шия, като подтисках глада и отегчението си. Когато свърших най-сетне, вече бе нощ, защото това бе главният секрет в наказанията на баща ми – тяхната продължителност. Целият шлифер бе обшит на всеки квадратен сантиметър с копчета: и големи и малки, и стъклени, и пластмасови, и кокалени, и седефени, и от ризи, и от балтони, и от дамски дрехи. Беше се получила една действително странна дреха и би било интересно да я запазя като свидетелство за бащината си изобретателност. Но след като видях резултата от старанията ми и мълчаливо го одобри, баща ми нареди:

– А сега вземи ножицата и ги разший!

Трудно е да се изброят всичките му хрумвания от тоя род и не виждам каква полза има да ги изброявам. Но едно от най-неприятните наказания, при чийто спомен още чувствавам мъчителна болка в пръстите на дясната си ръка, беше писането. Достатъчно беше да допусна какво и да било провинение в училище, за да чуя нареждането:

– Ще напишеш ясно, четливо и с хубав почерк: „Когато отивам на училище с непригответен урок, аз позоря и себе си, и родителите си. Родителите ми правят всичко необходимо, за да стана истински човек, и не заслужават да бъдат позорени. Обещавам, че никога вече няма да се явявам с непригответен урок!“ Ясно ли е?

– Не съм сигурен дали съм го запомнил точно...

– Седни там! Ще ти го продиктувам. А после ще го препишеш сто пъти.

Сто пъти, защото текстът е сравнително дълъг. Ако е по-къс, тогава – двеста пъти. Изобщо – от обяд до късно през нощта, без разрешение да ядеш или да пиеш вода.

Обикновено той в края на краищата ме намираше след полунощ заспал върху масата и все още неизпълнил напълно посочената бройка. Вдигаше ме леко за яката, сякаш се гнусеше да се докосне до ръката ми, до лицето ми, и нареждаше:

– Върви да спиш! А утре ще ми се издължиш напълно.

Една вечер, когато бях погълнат от поредното преписване в стаята си, а вратата към хола бе леко открената, дочух случайно разговора между майка ми и баща ми.

– Мисля, че прекаляваш с тия продължителни наказания – казваше полугласно майка ми.

– Трябва да са продължителни, за да има достатъчно време да осъзнае прегрешението си – възрази спокойно баща ми.

– Не знам дали е способен изобщо да осъзнае нещо – въздъхна тя. – Струва ми се, че е просто тъп...

Усетих, че в гърдите ми се надига някакъв бяс. И не толкова срещу тоя баща, който не ми беше никакъв баща, колкото срещу собствената ми майка, която ме смяташе за тъп, след като хладнокръвно бе оставяла да ме затъпяват. Едва успях да подтисна този бяс и да се овладее. И може би именно защото се овладях, в детската ми глава тъкмо тогава блесна откритието. Аз го дразнех тоя човек, дразнех го преди всичко със самото си съществуване, но дразнех го и с тая вътрешна съпротива, с това скрито упорство, което не бе трудно за отгатване.

И няколко дни по-късно използвах откритието си. Не помня каква дребна беля бях направил, обаче от гледна точка на баща ми тя вероятно не бе дребна, защото беше ми присъдил най-тежкото наказание – гардероба. И тогава почнах да му се моля. И не само се молах, но и коленичех, и целувах ръцете му, и макар той да ги дърпаше, аз продължавах да се улавям в тях и да ги целувам, и да ги мокрыя със сълзите си, защото плачех, плачех с хълцанията на злобата и на унижението, но той не можеше да знае това и го приемаше като очистителния плач на разкаянието, и макар че се дърпаше и си даваше непреклонен вид, накрая омекна и промърмори:

– Върви в стаята да си учиш уроците...

* * *

Апартаментът на съветника едва ли се отличава с нещо съществено от моя, освен по бакъра. Искам да кажа, че по цялата територия на хола и двете съседни стаи са пръснати най-различни и съвсем непотребни антики от бакър – котли и котлета, чинии, подноси, тави, звънци за добитък и какво ли не – всичко това акуратно лъснато, за да блести възможно повече и да прави ефект. Кое то не пречи ефектът да напомня за вехтошарница.

Приемът, разбира се, съвсем не е организиран в наша чест, но аз пак съм очаквал, че към нас като към новодошли ще бъде проявено малко по-голямо внимание и това ще убеди жена ми, че тъкмо ние сме виновниците за тържеството. Нищо подобно. Петдесетгодишната камила, която ни отваря вратата, промърморва едно безразлично „Как сте?“, сякаш се виждаме всеки ден, разтяга голямата си уста в машинална усмивка и ни въвежда в квартирата, където нашата поява дори не бива забелязана.

Домакинята, разбира се, ни развежда от човек на човек, за да ни представи, и всеки от присъстващите ни сервира по една все тъй машинална усмивка, но тутакси след туй ни забравя и потъва в заниманията си. Заниманията, както винаги в подобни случаи, са словом и цифром три: карти, танци и пиене.

Играчите, разположени около покритата със зелено сукно маса в холната стая, са четирима: господин и госпожа Адамс, съветникът и моят намусен помощник Бенет, който вероятно в момента губи, защото изглежда по-намусен отвсякога. Те дори не прекъсват играта си при нашата поява и единствен Бенет от чиста служебна сервилност благоволява все пак да стане за миг и да целуне ръка на Елен.

В стаята от другата страна на хола, дето е инсталиран магнитофонът, двама млади мъже танкуват с младите си съпруги. Лицата на мъжете са ми вече смъртно познати. Това са, ако се не лъжа, помощникът на търговския представител и радистът на посолството. Те също едва-едва се озъбват по наш адрес и продължават да се кълчат все тъй машинално, с безизразно вперени в пространството очи, с леко вдигнати ръце и с размахващи се насам-натам задни части.

На дивана в ъгъла на хола е разположена още една двойка, погълната очевидно от третото занимание – пиенето. Това е моята секретарка в компанията на Франк, който, ако се не лъжа, е помощник на Адамс и изобщо работи нещо в службата по печата. Тия двамата, включително и

моята безсрамна секретарка, също не ни обръщат нула внимание, ако не броим неизбежното подобие ва усмивка.

Така че подир цялата тази обиколка ние сме инсталирани от камилата на съветника на кадифените кресла в самия хол. Домакинята ни тиква в ръцете по една чаша и се разполага до нас, примирена явно с необходимостта да изнесе единствено на свой гръб тежкия кръст на гостоприемството. За щастие, тя има здрав гръб и наистина прилича доста на камила и изобщо щедро е надарена от природата с яка костна система, висок ръст, едри зъби, стъпала от най-големия формат и редица други предимства, които по правило са привилегия не на слабия пол, а на силния. И може би тъкмо за да си осигури поне известен процент от тая женственост, която от рождение ѝ липсва, съпругата на съветника щедро е разкрасила физиката си с всички възможни козметически средства, като се почне от кървавия маникюр и се мине към виолетовото червило на устните, за да се стигне до зеления грим около очите, зловещо контрастиращ с побелялото от пудрата лице. Всичко това се обединява в една външност, може би не очарователна, но безусловно незабравима.

– Успяхте ли вече да се наредите? – произнася съветничката с мъжки бас, макар че по всяка вероятност пет пари не дава дали сме се наредили, или не.

– Почти – отвръща пестеливо жена ми, която явно е като попарена от „топлия“ прием и напълно покрусена, що се отнася до надеждите да блесне с качествата на фигурата си и на тоалета.

– Тая година пролетта доста закъсня... – предлага ни втора тема на разговор домакинята след късо натегнато мълчание.

– Да, студеничко е още... – признава Елен.

Подир което следва ново, още по-натегнато мълчание.

– Вие колекционирате бакър? – сеща се да запита най-сетне съпругата ми, решила да не бъде съвсем невъзпитана.

– Не аз, мъжът ми – оживява се малко нашата камила. – Наумил си е, знаете, че и той като всички други трябва да има някакво хоби. Посъветвах го да избере бакъра като по-евтин. И после, това е за него добър повод да обикаля насам-натам из страната.

Тя млъква и поглежда към мъжа си, разположен на игралната маса. Улавям безпокойството в погледа ѝ и запитвам, за да покажа, че и аз присъствувам:

– А как е вашият мъж в играта? По-евтина ли е тя от бакъра като хоби?

– Несравнимо по-скъпа – признава мисис камила. – Можете да

бъдете уверен, че и в тоя момент върши някоя глупост. Добре, че има възможност да играе само когато ме замества.

Светничката явно е измъчвана от дълбоко раздвоение между дълга на домакия и хазартната страст, защото продължава да гледа настойчиво и носталгично към зелената маса.

– Не се притеснявайте за нас, продължете играта си – подхвърля Елен.

Фразата е изречена с известна доза ирония, но домакинята, изглежда, няма слух за подобни фини интонации.

– Да, ще трябва наистина да видя какво става там... – промърморва тя и тутакси се отправя към арената на покера.

– За пет минути те оставих и ти успя да пропилееш авоарите ми!... – раздава се „нежният“ дамски бас.

Тя измества безцеремонно мъжа си и заявява предизвикателно на Адамс, пред когото е струпана едра купчина жетони:

– Сега ще имате работа с мене, млади човече!

– Безразлично ми е кой член от семейството ще плаща – отвръща Адамс с великодушното на печелившите. И като поглежда жена си, запитва: – Кой дава, скъпа?

– Както винаги, който пита, мое съкровище – от връща със сладко чуруликане госпожа Адамс. И нежният тембър на тия две реплики красноречиво говори, че съпрузите все още се намират в медения месец на любовното глезене.

– Значи, сбирката е изцяло в наша чест, а? – произнася шепнешком Елен.

– Така ми казаха...

– Казали са го, за да те подиграят... Освен ако ти се подиграваш с мене.

Не отговарям, защото почна ли да се защищавам, тя без друго ще реши, че съм виновен. Ето, това е нещастieto на гордите хора. Вирят нос и си въобразяват, че стоят над околните, а непрестанно се намират под ударите на околните. Една проява на невнимание от страна на някой простак за тях прераства в трагедия. А аз, ако бях сам, бих се присъединил без излишно надуване към моята полупияна секретарка и към нейния пиян кавалер, бих изпил една-две чаши и после бих си тръгнал – с или без секретарката, доволен и в двата случая, че съм се измъкнал от това сборище на полуидиоти.

– Вие пиете от две чаши? – чувам в това време гласа на Мери.

Тя наистина трябва да е на градус, защото говори по-високо от

необходимото.

– Да. И за в бъдеще все така ще правя – потвърждава Франк, който също не щади гласните си струни. – Чаша сода за Франк трезвеника и чаша уиски за Франк пияницата. У мене, знаете, съжителствуват две същества.

– У мене за жалост те са повече от две.

– Известно ми е и без да ми го казвате. У вас се крият толкова капризи и страсти, та човек не знае в даден момент кое животно от менажерията ще се покаже.

Младият мъж вдига чашата си, и по-точно тази, предназначена за Франк пияницата, и я преполовява.

– Вие пиете много – заявява Мери, като също вдига чашата си. – Искам да кажа, значително повече от мене.

– Аз съм мъж.

– Това още не е доказано.

Жена ми, също както и аз, се вслушва в горния диалог, но си дава вид, че витае мислено някъде неизмеримо далеч от тия пиянски глупости. Това съвсем не ѝ пречи да върши наблюденията си:

– Секретарката ти вероятно в твоя чест си е разголила бедрата чак до корема... – стига до ушите ми неприязненият шепот.

– Такава е модата – промърморвам примирително.

– Модата не е закон, особено за жени с такива дебели бедра. Впрочем, навярно те са тъкмо по вкуса ти.

В този момент за щастие към нас се приближава съветникът, сетил се вероятно за дълга си на домакин. Той ни се усмихва ободрително и сяда на опразнения от съпругата му стол.

– Още едно уиски?

– Може – кимам, тъй като въпросът е отправен към мене.

Съветникът ми връчва втора чаша, която взема от подноса на масичката, и изразил по този начин вниманието си към мене, бърза да го прояви и към жена ми:

– Тая година пролетта малко позакъсня...

Но Елен не е настроена за метеорологически разговори.

– Току-що обсъдихме този въпрос със съпругата ви – отвръща тя с ледено-любезен глас.

Декларацията заварва съветника съвсем неподготвен. Той сбърчва леко чело, като явно се стреми да открие в плесенясалия си от бездействие мозък някаква втора тема. С високия си ръст, голямата уста и едрите жълти зъби домакинът удивително прилича на съпругата си, макар и да

не е тъй мъжествен като нея.

Тъкмо съм решил да му помогна в затруднението, като поставя отново въпроса за бакъра, когато стопанинът внезапно бива осенен от щастливо хрумване.

– Чух, че в Африка ви е сполетяла някаква малка авария... – започна той, като ме поглежда със симпатия.

– Каква авария? – запитва със същата ледена любезност Елен, която, разбира се, не е в течение на въпроса.

– Да, наистина, каква точно беше тая ваша африканска история? – произнася съветникът, като ме гледа с глупавите си влажни очи.

И забелязал все пак, че предложената тема не ме привлича особено, додава:

– Не мислете, че съм любопитен, но тук за вас се носят най-невероятни легенди.

ТРЕТА ГЛАВА

Аз не съм човек на настроенията. Искам да кажа, не обичам настроенията да ме водят за носа и да ми пречат на работата. Но подир събитията на снощния „прием“ и особено след него, всичко тая заран ми се струва почти отчайващо – мрачният кабинет, мрачната физиономия на Бенет и мрачната картина на секретните служебни книжа.

– Агентурата е съвсем хилава – промърморвам с погнуса, като затварям папката и я хвърлям върху бюрото. – И, естествено, съвсем бездейна. Ако тия няколко жалки паразита изобщо могат да се нарекат агентура.

– Работи се, колкото условията позволяват – отвърща недоволно Бенет, седнал от другата страна на бюрото.

– За такава работа едва ли ще ни обсипят с лаври.

– Аз отдавна съм престанал да очаквам лаври. Единственото, което чакам, е пенсията.

– Какво чакате вие, това си е ваш личен въпрос. Но понеже аз съм още далеч от пенсия и понеже съм дал обещание да свърша някои неща...

Замълчавам, понеже разговорът изведнъж ми се вижда глупав и излишен. Това дава възможност на Бенет да подхвърли:

– Да, всички вече знаят, че сте дошли тук за реабилитация.

– Аха, значи общественото мнение се е оформило. И какво приказват?

– Ами, приказват ги всякакви.

– И по-точно?

– По-точно може да ви информира Мери. Пред мене, знаете, хората се предпазват да дрънкат прекалено.

– А кой пусна информацията?

– Адамс, разбира се. Той само преди седмица се върна от отпуска с цяла кошница сплетни.

– Той и посланикът, изглежда, не ни обичат твърде.

– Вие се изразявате прекалено меко. Истината е, че не могат да ни понасят. Дженглемени от кариерата. Партизани на дипломатията с бели ръкавици. Яд ги е, че те са само параван, а всъщност ние работим.

„Вие лично не сте се скъсали от работа“, мисля да възразя, но подтикам киселото си настроение и забелязвам:

– Специално този Адамс никак не ми харесва.

– Трябва да ви призная, че и аз не съм влюбен в него. На всичко отгоре снощи ми обра хиляда лева.

– Би следвало да го проучим по-добре – подхвърлям, колкото да опитам почвата.

– Аз вече съм свършил тази работа – отвърща Бенет, без да мигне, и при тия думи аз мислено слагам един плюс в досието му, което полека съставям в главата си.

– Е, и?

– Материал не липсва. Хлапакът е бързив, а бързивият, както знаете, все ще изгърси някоя еретична приказка.

– В такъв случай би трябвало да съобщим нещо за него.

– Защо не. Само че, както разбирате, той не е от тия, дето могат да бъдат съборени с един донос.

– Защо „един донос“? Сега ще е един, а после могат да станат и повече.

– Не възразявам – свива рамене Бенет. – Но ако смятате, че това е работата, за която ще ни обсипят с лаври...

– Другата работа също ще тръгне, не се безпокойте... Нештата не могат да останат на сегашното ниво.

Помощникът ми мълчи с онова мълчание, което у него играе ролята на възразение.

– Вие, изглежда, сте на друго мнение – забелязвам.

– След време и вие ще бъдете на друго мнение... Щом само спадне реформаторското ви увлечение...

Той прави пауза, сякаш на свой ред се пита има ли смисъл да продължава този разговор. После ме поглежда право в очите, нещо което не е съвсем в привичките му, и изгърсва:

– Знаете ли какво ще постигнем? Нищо! Една кръгла нула. Едно голямо нищо!

– Ако човек не върши нищо, той друго и не може да постигне.

– Да. Всеки мисли, че хората преди него не са вършили нищо. И че летоброенето почва от него. Само че ние сме работили, представете си!... Капвали сме от работа. Планирали сме мероприятия... Провеждали сме ги... И накрая сме улавяли пълни шепи въздух. Спомням си например младежкия фестивал... Операциите ни бяха разработени изрядно: подмолно въздействие, открити подстрекателства, безредици, улични демонстрации... Хората бяха предварително инструктирани, мрежата беше вещо организирана, всеки се намираще на мястото си... И все пак

всичко се провали. Ама всичко, разбирате ли? Така разнебитиха системата ни, така я парализираха, без даже да дават вид, че го правят... И фестивалът си мина, сякаш не съществуваха наши планове, сякаш не бяха съществували наши хора, сякаш ние самите не съществувахме тук!

– Да, да – кимам. – Само не се горешете. По-добре кажете, ако операциите ви бяха успели, какво щяхте да постигнете?

Бенет мълчи.

– Отговорете де! Какво щяхте да постигнете? Сваляне на режима? Или един скандал, който като всеки скандал щеше да мине и замине?

– Един скандал не е толкова дребно нещо... – отвръща Бенет не твърде уверено.

– Добре, да оставим това. И изобщо да забравим миналото. Кажете по-добре какво е отношението ви към културата. Хващате ли се за пистолета, когато чуете думата култура?

– А, защо? Бих гледал с удоволствие някоя по-интересна телевизионна програма...

– Само че аз нямам предвид гледането, а действието. Имаше ли някаква полза моят предходник от културната област, или съвсем напразно носеше титлата културен съветник?

– И културната област е като всички останали – сеща се да отговори най-после Бенет. – Не се надявайте да получите нещо по тая линия.

– А що за птица е шофьорът ми?

– Добър е. Като шофьор. За друго не ви съветвам да го използвате.

– Ние сме твърде бедни откъм кадри, за да използваме един човек само за едно нещо.

– За другото нещо го използват „ония“.

– А останалият подръчен материал?

– Козметичката ни служи за връзка със Стария. Нищо повече.

– А учителката по български за какво ще ми служи?

– За нищо. Освен ако държите да научите български.

– Наследството е наистина повече от мизерно – въздъхам и отправям поглед към прозореца, запушен от саждивия калкан на съседната сграда. – Все едно не са ви казали да дадете сведения за околността, а вие сте се изправили пред тоя прозорец и само повтаряте: „Околността представлява една стена, една сляпа стена“...

– Стената наистина е налице – свива рамене Бенет. – И тя е издигната тъкмо, за да не можем да виждаме нищо друго освен нея.

– Добре – казвам отегчено, – да оставим това.

И като давам вид, че напускам досадния терен на служебния разговор, подхвърлям:

– Вие, както забелязах снощи, добре играете покер.

– Да, но напоследък само губя.

– А защо не прекъснете?

– Защо да прекъсвам? Лошата карта не може да тече до безкрайност. Някой от следващите дни ще тръгне хубавата.

– Точно така. Потокът на лошата карта изтича и ви идва карето аса. Но за да го дочакате, трябва да играете достатъчно дълго.

– И трябва в колодата наистина да има каре аса – напомня Бенет, разбрал прозрачния ми намек.

– А как може да няма?

– Ей така, няма: в тая тук игра противникът най-първо изважда асата за себе си, а после раздава картите.

– Глупости. Вие просто сте депримиран от неуспехите. Няма ли тук наоколо алчност, корупция, пороци, безхарактерност?

– Има, макар и не толкова, колкото вие си представяте.

– Тогава защо ми говорите, че в колодата нямало аса? Това са нашите аса и целият въпрос е как да ги използваме в играта.

Бенет се е приближил междувремево до прозореца и безсмислено е отправил поглед към стената, дето няма нищо за гледане.

– Не ми преповтаряйте уроците от школата – промърморва той недоволено. – По-добре покажете ми как я играете вие тая игра.

– И това ще стане – промърморвам и поемам папката, за да прегледам още веднъж за всеки случай тия отчайващо оскъдни данни.

– Трябва да слизам, визите ме чакат – забелязва помощникът ми.

– Слизайте. И не забравяйте: нужен ми е пълен отчет за всички пристигащи и заминаващи.

* * *

Нямам никакво намерение да се прибирам за обяд в къщи и да понасям инквизициите на Елен в продължение на два безкрайни часа. Когато е сърдита, тя винаги мълчи, но това мълчание има три различни степени в зависимост от степента на собственото ми провинение: почти мълчание, пълно мълчание и гробно мълчание. В първия случай тя ми отправя само късите битово необходими реплики. Във втория изобщо не говори, но все пак забелязва присъствието ми и е готова примерно да ми подаде чинията и да ми налее супа. В третия случай аз изобщо преставям да съществувам и тя минава край мене, без да ме вижда, и дори да

се задавя или да почна да бера душа, тя няма да благоволи да ми предложи даже чаша вода.

От снощи сме в третата фаза. Затуй позвънявам на портиера и му нареждам да ми донесе в кабинета кафе и два сандвича.

– Ангажирах самолетното място на съпругата ви – уведомява ме той, когато малко по-късно внася скромния обед. – Шофьорът ще ѝ занесе билета към три часа.

– Отлично – кимам, макар че новината ме е връхлетяла като тухла в тила.

– Какъв малшанс – отвърща със сервилно съчувствие боксърът в оставка. – Едва пристигнала и отново да заминава. Но нещастieto не пита, когато идва.

„Нещастieto“... Значи, тя все пак е благоволила да съчини от приличие някакъв банален предлог – „мама е тежко болна“ или нещо от този род.

– Кажете на шофьора да ме чака отвън – съобщавам на портиера. – Налага се да изляза за малко.

Когато половин час по-късно надничам в спалнята на Елен, заварвам я, както съм и очаквал, в разгара на пътните приготовления. Стаята, която едва снощи бе поставена в ред, отново е в пълен безпорядък. Съдържанието на големия гардероб е пръснато по всички посоки – пенъори, комбinezони, рокли, жилетки, обувки, Що се отнася до жена ми, тя с мраморно-безстрастната си физиономия се е навела над поставения на леглото куфар, заета да сдипля поредната партида парцали.

– Ти пак нареждаш... – забелязвам наивно, макар смисълът на ситуацията да е очевиден.

– Нарещдам си багажа.

„Значи, говори ми. Значи, няма намерение да ме наказва повече с грубно мълчание“ – минава ми през ума. Това е по-лошо от всичко. Престане ли другият човек да те измъчва, ясно е, че наистина е решил да те напусне.

– Не разбирам... – произнасям озадачено.

– „Човекът, който нищо не разбира“... Коронната ти роля... – Тя вдига глава от куфара. – Само че този път ще ми позволиш да скъся пиесата: аз заминавам, мили. Може би – за дълго, а може би и завинаги.

– Както щеш... Макар че, ако позволиш и аз да кажа нещо, възпитаните хора правят тия работи малко по-иначе.

Като всеки невъзпитан човек жена ми е твърде чувствителна на темата възпитание.

– Ти не можеш да знаеш какво правят възпитаните хора, защото никога не си принадлежал към тях – връща ми го Елен, но без сянка от обичайното спортно увлечение, с което в други случаи си разменяме обидите. – Виж, ако ставаше дума за лъжците и мошениците, тогава вероятно бих се допитала до тебе.

– Не се притеснявай в изразите – казвам. – Аз съм свикнал. Но не смяташ ли все пак, че ми дължиш поне едно обяснение?

– Ти ми дължиш обяснение, не аз! – възразява Елен. – Само че аз ти прощавам дълга и заминавам. И причината е толкова очевидна, че дори и ти си в състояние да я разбереш. Защото, както знаеш, ти донесох една солидна и съвсем реална зестра срещу една хипотетична и не особено блестяща кариера. А сега се оказва, че перспективите ти за кариера окончателно са отишли по дявола.

– Фантазираш, скъпа...

– И това не е всичко – продължава спокойно жена ми. – По-лошото е, че ти и тоя път се опита да ме излъжеш, така че трябваше да научавам истината от чужди хора...

– Ако имаш предвид оня глупак, съветника...

– Нямам предвид само него.

– Значи, имала си малка дружеска беседа със съпругата на Адамс...

– Източника ще можеш после да го издириш. Надявам се, че ще разполагаш с достатъчно свободно време за това, когато останеш ерген.

– Пет пари не давам за източника. Това посолство, като всяко друго, разбира се, гъмжи от сплетни. Обаче не предполагах, че ще бъдеш дотам наивна...

– Всъщност тъкмо това си предполагал.

– Но чакай, изслушай ме! Аз наистина премълчах служебните си неприятности, за да не те отегчавам...

– Ти не само премълча, а излъга. Ти ми внушаваше, че те пращат тук по важна задача, а те са те пратили на заточение, за да изкупиш греховете си, освен ако пращането ти не е преходна мярка преди пълното изхвърляне.

– Истината е, че...

– Моля те, престани! – спира ме тя, като властно вдига ръка. – Истината е нещо, което никога няма да го чуя от тебе, затова нямам никакво намерение да те слушам. Нито да се мъкна повече подире ти.

Тя снема с рязък жест капака на куфара, сякаш за да подчертае силата на решението си, и добавя:

– Много жалко наистина, но аз съм се родила без научни интереси

и нямам никаква амбиция да изследвам все още останалите тук-там затънтени кътчета на планетата – Андите, Африка, Балканите, а утре може би и Южния полюс, ако някому хрумне мисълта да открие там посолство. Защото такава ще бъде твоята участ, ако изобщо останеш в системата.

– Мерси – кимам. – За щастие, мнението на шефа ми е малко по-друго. И това, което вече споделих с тебе, е самата истина: „Ще поработиш, казва, в София, а после ще те преместим в Рим или Париж.“

– Когато те преместят в Париж, телеграфирай ми да дойда. Ако все още съм на разположение – отвърща спокойно Елен и понечва да свали куфара от леглото.

Помагам ѝ в тая операция и тя не възразява, но кавалерството ми едва ли е в състояние да я стопли и с тоя си вид на айсберг тя е наистина само за Южния полюс и ако питат мен, аз наистина бих я пратил на Южния полюс или нейде другаде по дяволите, и ако в тоя момент ме е яд за нещо, то е само за това, че тя ме праща по дяволите, а не аз нея.

Жена ми поема поредния празен куфар, поставя го върху леглото на освободилото се място и отново се заема да дипли луксозните си парцали. Що се отнася до мене, аз се заемам да обмислям практическата страна на ситуацията, защото виждам, че нищо вече не може да се направи, и защото нямам навик да драматизирам и да преживявам.

– Билетът ти е у шофьора – казвам. – Доколкото разбрах, самолетът отлита в пет. За жалост, имам една среща, така че ще дойда направо на летището.

– Можеш и да не идваш.

– Ще дойда. И не толкова за тебе, а защото и аз като тебе държа на привидностите.

Тя не възразява.

– А понеже става дума за привидности, можеш ли да ми кажеш поне какъв предлог си използвала за заминаването си?

– „Мама е тежко болна.“

– И още нещо, тоя път не като привидност, а по същество: това заминаване временно ли е, или окончателно?

– Всичко зависи от тебе. Изобщо смятай, че брачното ти положение е също като служебното. Но специално тук, в София, аз повече не мисля да се връщам. Колегите ти са наистина крайно симпатични и съпругите им – още повече, само че нямам никакво намерение да търпя зад гърба си нито подигравките, нито съчувствията на тия крайно симпатични хора.

– Ти винаги си била твърде уязвима – промърморвам съчувствено.
– Ти си наистина слаб човек, Елен, макар да смяташ, че аз съм слабият. Както и да е. Ще се видим на летището.

Готвя се да завия кръгом, когато тя наивно вдига глава от куфара:

– Кажете по-добре, наистина ли си го убил този черен генерал? И на колко възлизаше горе-долу сумата? Защото нали, мили, когато ти вършиш нещо, на дъното на историята винаги лежи някаква сума?

* * *

Всъщност, нямам никаква среща и се връщам в посолството, просто за да бъде малко по-далеч от съпругата си. И понеже в момента мрачната стая с гледката на саждивия калкан съвсем не ме привлича, решавам да се отбия в кабинета на Адамс.

– Току-що научих за семейната ви неприятност – казва той, още както ме вижда да влизам. – Искрено ви съчувствувам и се надявам, че всичко ще завърши благополучно.

Адамс очевидно има предвид мнимото заболяване на тъщата ми, освен ако е надушил нещо и за конфликта между мене и Елен. Последното обаче е слабо вероятно, така че считам за уместно да му благодаря за отзивчивостта. Подир което минавам на темата:

– Не знам разполагате ли с няколко минути, но аз, както знаете, съм в положението на дебютант и бих искал да се посъветвам по някои въпроси с опитен човек като вас.

– Разбира се, заповядайте – вдига се отзивчиво от стола Адамс. – Макар че, ако оставим настрана комплиментите, аз съм толкова опитен, колкото и вие сте дебютант.

Ние се разполагаме в двете кожени кресла при големия светъл прозорец с изглед към градината на посолството и този прозорец още веднъж ми напомня, че Адамс всъщност се шири в един чудесен кабинет, който по право е мой.

– Службата по печата има много общо с културната служба – казвам. – Затуй предполагам, че вашата практика може да бъде поучителна и за мене.

– Уви, нямам какво да ви предложа като практика – разперва ръце домакинът. – Но, ако искате, да прием по чаша бурбон...

Той се навежда към шкафчето-хладилник, инсталирано предвидливо до креслото, вади съответната бутилка и шише сода, после взема от рафта под масичката две чаши и налива.

– Обаче вие, ако се не лъжа, вече втора година сте тука –

позволявам си да забележа.

– Предполагам, че и десета година да бях тука, опитът ми едва ли би бил по-богат – отвръща Адамс и отпива от чашата си.

Следвам примера му, като чакам продължението.

– Може да е унизително, и все пак трябва да призная, че цялата ни работа се свежда до следното: Франк, който знае или си въобразява, че знае български, преглежда заран вестниците, а сетне ми прави устен доклад, подир което аз правя доклад пред посланика, като всъщност преповтарям чутото от Франк. В резултат на тая оживена и плодотворна дейност в края на месеца посланикът изготвя своя писмен доклад, в който сумира това, което е чул от мене и което аз съм чул от Франк, и което е, разбира се, вече добре известно в нашето министерство, защото и там се получават български вестници.

– Все пак вие се срещате с хора...

– Да, с колеги от другите западни посолства, които обикновено са толкова осведомени, колкото и аз самият. От време на време наистина успявам да изкопча някоя политическа сплетня, просто за да се разнообрази докладът на посланика в края на месеца. И това е всичко.

– А контактите ви с местни хора?

– Почти нямам такива контакти. А доколкото ги имам, те са съвсем протоколни и напълно безполезни.

– Но това положение би трябвало да се измени! – произнасям с ентузиазма на истински дебютант.

– Чудесно, изменете го! – разсмява се Адамс.

– Нима не е възможно?

– Аз съм по природа оптимист. Следователно склонен съм да смятам, че е възможно. Обаче за да се изменят тия неща, би трябвало по-напред да се изменят някои други.

– Кои например?

Той ме поглежда, сякаш преценява доколко съм опасен. Сетне отпива от чашата си и едва тогава произнася:

– Всичко това е стара история, Томас. Така че не виждам какъв смисъл има да я предъвкваме наново.

– Разбирам ви – кимам примирено. – Аз съм съвсем нов човек тука и вие, естествено, имате основание да ме гледате с подозрение...

– Не съм казал, че ви гледам с подозрение. Просто не ми се навлиза в един безполезен разговор.

Той замълчава и аз също мълча, като бегло го наблюдавам. Тоя вид типове ми са добре известни. Хубавец, галеник на съдбата, човек,

привикнал да прави добро впечатление. Той толкова умира да прави впечатление, че и сега, въпреки декларацията си и въпреки намерението си да бъде предпазлив, едва се съдържа да не блесне със становището си по въпроса.

Изглежда, че съм познал, защото, когато мълчанието става твърде дълго, Адамс ненадейно заговаря:

– Всичко туй е почнало преди четвърт век и повече. Почнало е зле и после е продължило да върви зле, и ние не сме направили нищо, за да тръгне по-добре, така че безсмислено е сега да седим и да се питаме защо работите вървят зле. Още с идването си някога тук, ние почнахме да заплашваме с военна намеса. По-късно взехме да подтикваме местните си политически приятели към такива брутални актове, че накрая властта пристъпи към разгромяването им. След това минахме към похватите на подривните действия, а след серията неизбежни провали ограничихме усилията си в сферата на секретното разузнаване, което, разбира се, не можа да остане секретно и доведе до редица процеси. Да не говорим за някои други дреболии, като например финансираните от нас радиостанции, които и в настоящия момент продължават да отправят подстрекателствата и ругатните си.

Домакинът си налива още два пръста уиски, добавя два пръста сода и отпива, за да провери какво се е получило.

– И след всичко това ние умуваме с вас и се чудим защо тия хора, които ругаем и заплашваме, не желаят да дойдат на един приятелски обед или на чаша кафе, да си открият сърцата и любезно да ни сервират всички тези сведения, към които изпитваме професионален интерес.

– Фактите, разбира се, са на ваша страна – признавам, когато той отново замълчава.

Кое то не ми пречи да мисля, че тая тирада би могла да послужи за добра основа на един служебен доклад и да подкрепи солидно известни изводи: „Адамс изобщо смята, че цялата наша външна политика от войната насам представлява система от грешки. Същата категорично отрицателна оценка той дава и на сегашния ни политически курс.“

– И въпреки всичко – позволявам си да забележа гласно, – колкото и това да е неблагоприятно за официалната ни дейност, струва ми се, че все някой трябва да върши и тия задачи, които вие нарекохте секретно разузнаване.

– Естествено, че на вас така ще ви се струва – засмива се Адамс. – Обзалагам се дори, че всичко, което не е свързано с тия задачи, за вас е празна работа.

– Не съм казал подобно нещо.

– Можете спокойно да го кажете. Няма да се обидя, защото както сам чухте, собствените ми оценки не са много по-различни. И различие-то между нас възниква всъщност само по един пункт.

Той се навежда леко към мене, поглежда ме внимателно и произнася тихо:

– Уверен ли сте, че примерно вашите доклади, при цялата им секретност, имат по-голяма стойност от тия на посланика, извлечени от вестниците и от пет-шест постни разговора?

– Зависи от докладите – отвръщам уклончиво. – Някои може да не са особено интересни, но други могат да съдържат и твърде ценни сведения.

– Не споря – вдига ръка Адамс. – Обаче вие знаете по-добре от мен, че даже и тия относително ценни сведения всъщност нямат особена практическа стойност, а нерядко могат да бъдат получени и по съвсем редовен път.

Той се обляга назад в креслото си с някаква нотка на самодоволство и добавя:

– Не искам да ви засягам по професионална линия, драги, но в последните години нещата доста се измениха в много области на човешката дейност, включително и във вашата. Центровете за обработка на информацията сумират и систематизират целия този огромен поток от всичко напечатано, казано, подслушано, сиреч получено по редовен път. От друга страна, тъй нареченият електронен шпионаж посредством специални спътници открива, заснима и документира всички материални обекти, та дори и подземните. При наличността на тия две гигантски механизирани системи за информация какво остава за разузнавача от стария тип, оня, който се движи насам-натам, завързва връзки, слухти и разчита единствено на двете си ръце и на бедния си мозък?

– Остава немалко – опитвам се да го уверя. – Остава тъкмо туй, което нито спътниците, нито центровете за обработка на легалната информация могат да ви предложат.

– Вярно. Само че то е нещо, което и вие не сте в състояние да предложите. Защото се касае за възловите проекти, за най-големите замисли, които никъде не са документирани, които не получават материален израз и които, следователно, не могат да бъдат набрани и задигнати по простата причина, че се намират в главите на държавните ръководители.

– Съжденията ви не са лишени от известни аргументи – отвръщам сговорчиво. – И все пак повярвайте ми, че ще мине още доста време,

преди разузнавачът от класически тип да бъде заплашен от безработица.

– Да, защото инерцията е велика сила – въздъхва Адамс. Сетне ме поглежда и добавя: – Във всеки случай ще ми бъде много неприятно, ако възприемете думите ми като израз на тая традиционна и глуха вражда, която съществува между нашите два института. Аз, както виждате, не смятам, че ние представляваме нещо повече от вас, и изобщо нямам никакви лични резерви към вас и считам просто, че и вие, и ние сме рожби на едно и също време, на това мръсно време, наречено „студена война“, и сме осъдени да работим при тия калпави условия, които не ние сме създали.

„Адамс има еднакво отрицателно отношение както към легалните форми на работа, така и към секретното разузнаване“ – формулирам аз машинално в ума си съответния извод за евентуалния служебен доклад. Сетне казвам:

– Нямам никакво намерение да тълкувам превратно думите ви и мисля, че добре ви разбирам. Не знам само каква е позитивната ви програма.

– Да, позитивните програми са най-трудните – засмива се домакинят. – А аз, знаете, съм от хората, дето се справят с трудностите, като ги заобикалят. И все пак, мисля, че ленивият ми мозък е родил и нещо позитивно. Но по тоя въпрос ще поговорим друг път. Тук поне време за приказки не липсва. – И сякаш отгатнал разочарованието ми от това прибързано приключване на дневния ред, Адамс допълва: – Позитивната програма не е трудно да се състави, ако проумеем простата мисъл, че трябва да установим някакъв модус вивенди, за да не се самоизтребим. А това може да стане единствено в случай, че се съобразяваме не само със своите интереси, но и с интересите на другата страна.

„Адамс е убеден привърженик на принципа на мирното съвместно съществуване от съветски тип“, формулирам аз на ума си.

– Изобщо, крайно време е да разберем, че когато се касае до живота на човечеството, не можем да рискуваме тоя живот в игра на покер. Впрочем, вие как сте в покера?

– Почти посредствен – признавам.

– Ваш плюс е, че поне го осъзнавате. Бенет също е посредствен, но не може да го разбере. Дори ако трябва да бъдем точни, не е и посредствен, а просто му липсва въображение.

– А какво правите тук във от покера? Скучаете?

– Шшшт? – слага заговорнически пръст на устните си домакинят. – Аз съм младоженец, драги. А един младоженец няма право да скучае.

- Вие имате наистина очарователна жена.
– Вие също не сте онеправдан по тая линия. Госпожа Томас изглежда великолепно. Надявам се, че тя има по-голямо влечение към покера от вас...
– Познахте – усмихвам се.
– Тогава ще имаме възможност по-често да общуваме – усмихва се и Адамс. – Макар че това общуване може да ви струва малко скъпичко.
„На вас също, драги“, отвръщам на ума си.
– Довечера, разбира се, предполагам, че ще ви видим в къщи – добавя домакинът, когато ставаме. – Днес е моят ден.

* * *

Изпращането на летището минава с по-малко тягост от очакваната, тъй като аз се явявам едва в последния момент, колкото да поставя една лицемерна целувка върху хладната буза на Елен. Жена ми изтърпява стоическия този жест на привързаност, защото, разбира, че целувката е предназначена не за нея, а за околните и по-специално за портиера и шофьора, които ни придружават.

Без особена тягост минава и посещението у Адамс, тъй като правя необходимото да го скъся максимално. В апартамента, който по нищо особено не се отличава от моя и от този на съветника, са се събрали все същите хора, заети с все същите класически занимания – покера, танците и пиенето.

– Не ви ли досаждат тия веселби? – запитвам полугласно секретарката си, като сядам до нея.

- Ужасно! Обаче можете ли да предложите нещо друго?
– Мисля, че да: една спокойна вечеря в къщи.
– Сигурен ли сте, че ще бъде по-интересно?
– Аз, знаете, по начало падам малко скептик. Но нищо не пречи да опитаме.

– Имайте само предвид, че сплетните ще почнат още преди вратата да се е затворила подире ни.

- Това плаши ли ви?
– Мене лично – не.
– В такъв случай да се измъкваме!

И ние се измъкваме почти незабелязано, тъй като Франк, вечният кавалер на Мери, тая вечер е дежурен в посолството, а домакините са потънали в силните хазартни преживявания. Което съвсем не означава, че предсказанието на Мери за сплетните няма да се сбъдне.

Отвлечането на сабинянката е, разбира се, предварително запланувано, така че хладилникът ми е достатъчно добре зареден за една лека вечеря. Секретарката обаче не проявява никакво лакомство, или по-точно, проявява го не към черния хайвер, а към уискито и аз нямам намерение да я въздържам, защото така стигаме по-бързо до желаната интимност на отношенията.

Фразата на жена ми за дебелите бедра е само израз на типично женско злословие и всъщност Мери е твърде добре пропорционирана от всевишния, макар и в малко едър формат, тъй като донейде ме надвишава по ръст. Между нас казано, вероятно бих изпитвал известно неудобство да се движа с такава импозантна самка по улицата. Но в момента ние не сме на улицата и аз мога спокойно и откровено да съзерцавам едрия бюст, преливащ от деколтето, и снажните бедра, свободно изложени в насрещното кресло. През това време секретарката, може би за да не ме смущава, а може би от просто любопитство, обхожда с поглед обстановката:

– Цветята са в изобилие и съвсем свежи – установява тя.

– Те са изцяло във ваша чест – лъжа аз, възползуван именно от обстоятелството, че цветята изглеждат още свежи.

– Много мило, дори и това да е една невинна лъжа.

Тя отпива от чашката си и сякаш едва сега забелязва насоката на безцеремонния ми поглед.

– И така, ако правилно съм разбрала, вие искате да ме вербувате за своя приятелка?

– А вие не искате ли?

– Не знам. Не съм си изработила още позиция по въпроса и вероятно никога няма да си изработя, защото съм от тия натура, дето не действуват по предумисъл, а по каприз. Впрочем при вас капризът също дистрижира играта...

– Какъв каприз?

– Ами капризът на случая... Внезапното заминаване на жена ви... Заплахата да останете, макар и за късо време, сламен вдовец...

Тя се отпуска в креслото, като продължава да ме изучава с поглед и като оголва съвсем бедрата си при тоя спонтанен жест.

– За разлика от вас аз не действувам по капризи – признавам, като с труд откъсвам очи от долната част на тялото ѝ, за да ги насоча към това още привлекателно лице с леко ироничен израз. – И дали жена ми ще бъде тук или не, това е съвсем без значение.

– А, значи, вие ме заплашвате с продължителна връзка? –

установява тя, като протяга ръка към цигарите и накланя тъй рязко едрия си бюст, че той насмалко не се изсипва от деколтето.

Подавам ѝ пакетчето и с обигран жест щраквам запалката.

– Трябва да ви призная, че опасността от продължителна връзка предизвиква у мене нещо като паника – заявява секретарката, като изпуска струи дим от леко вирнатото си носле. – Последната датира от три години и бе достатъчно нещастна, за да я забравя.

Тя кръстосва крака, тя изобщо постоянно ги мести насам-натам тия свои бедра и по тоя начин още повече ме дразни, защото някои форми, когато са в движение, изглеждат значително по-примамливи, отколкото когато са в покой.

– С две думи, ако ми позволите една чисто техническа бележка, вие я почвате малко не както трябва тая история и всичко би протекло значително по-леко и за двама ни, ако бяхте казали просто „хайде да прекараме тая нощ заедно“, вместо да развивате атаката си на сериозна основа.

– Вярно, обаче какво да правя, като не мога да се отърва от тая проклета привычка да бъда откровен. Казвам просто каквото мисля и едва после съзнавам, че съм обърнал нещата.

– Искрено ли говорите? – вдига тъмните си вежди Мери. – Вие нямате вид на човек, който би се хвърлил в една авантюра без известни предварителни проучвания.

– Може и да съм си направил проучванията.

– В такъв случай и аз би трябвало да направя моите.

– Правете ги, защо не – отвърщам, като наливам малко уиски в чашите. – Лед искате ли?

– Не искам лед. Искам точни отговори.

– Още ли ще говорим? Аз пък мислех, че проверката ще се изрази в действия.

Подавам ѝ чашата и отпивам от моята. Мери също отпива, сетне на ново и съвсем ненадейно се накланя напред, като ми предлага изгледа на бюста си в едър план.

– Да почнем от такова просто нещо като хладнокръвието. Какво бихте казали, ако вашата съпруга се върне от летището и ненадейно влезе в тая стая?

– Нищо не бих казал.

– А тя какво би казала?

– Вероятно нещо в смисъл: „Виждам, че точно следваш моите съвети“.

– „Нейните“ съвети?

– Именно. Защото последните й думи бяха... Извинете, не ми е удобно да ги повтарям...

– Странно неудобство у един човек, който има лошия навик да бъде искрен.

– Е, добре, последните й думи бяха: „Телосложението на секретарката ти напълно отговаря на вулгарния ти вкус, така че, надявам се, няма да скучаеш.“

– Какъв късмет, наистина, че моята физика и вашият вкус напълно си съвпадат по вулгарност – засмива се за пръв път тая вечер Мери. – Но от друга страна – жалко...

– Кое е жалко?

– Това, че всичко предварително ви е разрешено. Другояче би било, ако имаше крадена любов, тайна връзка, вечерни приключения в кола въвн от града, подозрения от нейна страна и рискове – от наша, всичко това, разбира се, не за да ви развалям брака, а за да има връзката някакъв вкус. Защото разрешеният грях, съгласете се, няма тръпчивия вкус на истински грях...

– Какво да правя, когато жена ми просто не държи на предразсъдъците.

– А може би не държи на вас? – подхвърля Мери, като ме гледа изпитателно.

– Тоя въпрос трябва да го зададете на нея, не на мене – отвръщам равнодушно и ставам да се разтъпча.

– Ако сте решили да отворите прозореца, това е една добра идея – забелязва секретарката ми. – Тук доста се задими.

Разтварям вратата към балкона, вдишвам влажния нощен хлад и наблюдавам няколко мига белите и червени светлинки на движещите се по шосето коли.

– Може би вашата съпруга дава свобода на вас, за да осигури свобода и на себе си – произнася Мери, която също е застанала пред балконската врата.

– Нали ви казах: питайте нея, тя по-добре ще ви информира – отговарям, като се опитвам да подтисна досадата си.

После физическата близост на това снажно тяло отново ме завладява.

– Така ще настинете – казвам, като несприноудено обгръщам с ръка раменете на жената, сякаш за да ги предпазя от простуда.

– Не ми пречете на разследването... И не създавайте възбуждащи

гледки за евентуалните минувачи – промърморва тя, като леко се изпълзва от прегръдката ми.

– Щом сте решили да играете на разследване, то поне съблюдавайте правилата на играта. Началната информация не се черпи от обекта на разследването, а от странични извори.

– О, ако става дума за такава информация, тя е вече налице. Хората разправят, че госпожа Томас употребява немалка част от времето си, за да ви поставя рога – съобщава безцеремонно Мери, сякаш става дума за подробност без значение.

– Кои хора? – любопитствувам. – Семейство Адамс? И какво всъщност значи това „рога“?

– Изразът, мисля, е съвсем прозрачен – забелязва тя, като се дръпва навътре в стаята, защото нощният въздух наистина е доста студен.

– Но съвършено глупав – добавям аз, като затварям вратата и спускам пердето. – Съгласете се, че в наши дни е смешно да се употребяват изрази като „рога“ и „прелюбодейство“, когато става дума за съвсем обичайни неща, които всички всекидневно вършат.

Мери вдига чашата си и на един дъх я пресушава. После ме поглежда да все с тоя същия поглед, имитиращ следователската проникателност, и установява:

– Вие гледате много философски на живота.

– А вие много пиете – не се стърпявам да забележа, защото досадата отново ме обзема.

– Не се тровете за това. В наши дни то също е нещо съвсем обичайно.

Тя сяда на облегалката на креслото, сякаш за да оголи наново бедрата си и да ми напомни за съществуването им.

– Не сте ли случайно привърженик на глупавия секс?

– Не. Привърженик съм на здравия разум.

– Не долавям връзката.

Тръшвам се уморено на съседното кресло, вдигам поглед към безсрамно изложените прелести, минавам ги транзит и спирам върху тъмните, вече леко овлажнели от алкохола очи на жената.

– Вижте, Мери, когато съпругата ми извърши за пръв път лудорията, наричана на старинен език „изневяра“, аз, представете си, бях напълно в течение. Не искам да кажа, че Елен предварително бе взела разрешението ми, а че бе действувала достатъчно непредпазливо, за да надуша веднага ситуацията. Третият в драмата се оказа един високостоящ колега, достатъчно силен на деня, но не достатъчно силен физически, за

да ми попречи да му разбия носа. И какво според вас следваше да направя? Да вдигна скандал, да загубя поста си и да си възвърна съпругата? Но какво всъщност можех да си възвърна? Една жена, която месец по-късно щеше да повтори номера, нищо повече...

– Бихте могли просто да я пратите по дявола – забелязва Мери, като на свой ред се свлича в креслото си и протяга ръка към цигарите.

– Да. За да я заменя с друга от същия вид – отвърщам, като ѝ подавам пакетчето и щраквам запалката. – Такова умно решение наистина не ми е хрумвало.

Не знам защо ѝ разказвам тия неща, които са самата истина. Дали защото ме е предизвикала, или защото понякога имам нужда да изприказвам поне част от онова, което нося у себе си, и по-точно от тия истории, които са без особено значение и едва ли биха могли да бъдат използвани против мене.

Запалвам на свой ред и известно време пуша замислено, като негласно се проклинам за нещастната идея да докарам тук тая жена, за която очевидно е по-забавно да се развлича с мен словесно, отколкото другоаче.

– Вие въвн от професията сте неизвестен човек – чувам отново гласа ѝ. – Обаче жена ви е доста известна. И то главно с богатството си. Затуй не се сърдете, но хората обикновено в подобни случаи са склонни да се питат: не е ли въпросното богатство главният вдъхновител на вашата търпимост?

– Вие сте твърде подозрителна, само че това не ви пречи да бъдете наивна. Толкова ли е трудно да се до сетите, че въпросното богатство е било, остава и винаги ще бъде именно нейно и че аз лично нямам никаква полза от него?

– Освен ако съпругата ви умре.

– Такива не умират. Хората умират от много работа и от много грижи. А такива не умират. Но нека дори допуснем, че се готвя да наляя някой ден малко цианкалий в кафето на жена си. Ще сложи ли това край на досадния ви разпит?

– Може би... Впрочем – не! Имам един последен въпрос.

– Наистина последен?

– Вие ли очистихте оня африкански генерал?

Въздъхвам с искрено отегчение и уморено се вдигам от креслото.

– Боя се – казвам, – че от тая наша вечер не излезе нищо. Най-добре ще е да ви изпратя до вас.

– Съвсем не е необходимо да ме изпращате – отвърща спокойно

Мери, като също става.

– Но в тоя час не може да се прибирате сама!

– А защо е нужно да се прибирам? – пита все тъй спокойно тя. – Нали мястото на съпругата в леглото ви е свободно? – И като загася цигарата в пепелника подхвърля: – Помогнете ми да се съблека. Искам да взема един освежителен душ подир целия този досаден бърбреж.

* * *

В следващия сеанс тя се оказва значително по-интересна, отколкото в приказките. Значително по-интересна, но не по-малко уморителна. Изобщо все същото това краткотрайно пиянство на сетивата, оставящо подире си неизбежното главоболие и чувство за празнота.

Оставям я да спи, отпусната и вече ненужна, поне на мене, в леглото на Елен, защото нарочно съм си позволил този малък реванш, да проведа сеанса в леглото на Елен. Обличам шотландския си халат, запалвам цигара и се отпускам на едно от креслата в хола, в очакване да ми се доспи.

Може би трябва да взема един саридон, обаче в момента ме мързи да ходя до кухнята, където жена ми кой знае защо държи лекарствата. Жена ми и тая тук, и всички възможни жени... Второ качество удоволствия, също като уискито и сития обед, който оставя само тежест в стомаха ти... Също като показното светско кълчене, суетнята на премиерите, глупашкото тщеславие да покажеш новия си костюм и ефектната си съпруга... Глупости и безсмислици, придружени на всичко отгоре с главоболие и отегчение... Единствената наслада, истинската, това е, разбира се, тя, която тъкмо не е по възможностите ти: насладата на властта, насладата да бъдеш такъв, какъвто искаш, и да правиш това, което искаш, да заповядаш на тая „върви си!“ и да кажеш на оная „ела!“, да премахнеш с един жест от пътя си тоя, който ти пречи, да смачкаш всеки, който би искал да смачка тебе – да плюеш в лицето на шефа си или да му подхвърлиш с прозявка „вие ми досаждате“... Насладата на властта и по-точно насладата на парите, защото банковата сметка е едничкото нещо, което никой не би могъл да ти отнеме... Да си едър и силен, да имаш ослепителна усмивка, маниери, висок пост, жена, която с разврата си ти осигурява пътя напред – всичко това е повече или по-малко несигурно, нетрайно, превратно. Едрата банкова сметка – ето истинската единица мярка за сила, ето единствената устойчива величина, доколкото изобщо може да има нещо устойчиво в тоя неустойчив свят.

Все пак трябва да взема един саридон. Ставам от креслото и се

запътвам за кухнята. Откривам в едно от чекмеджетата на бюфета вече заредената домашна аптека, съставена главно от сънотворни. Глътвам таблетката, сетне се връщам в хола и отново сядам в креслото, защото още не ми се спи.

Слабият никога не може да изпита наслада и опиянението на свободното действие. Неговите постъпки са изцяло продиктувани от механиката на нагаждането. Той е длъжен не да се изявява, а да се приспособява. Макар че ако не е напълно слаб и ако съумее да овладее изкуството, той може при тая си външна беззащитност да бъде и опасен. Да бъде силен, ако щете, въпреки цялата си слабост. Макар и скрито. Макар и непълно. Макар и с това проклето чувство на незавършеност и незадоволеност.

* * *

– Това ще ти помогне да пораснеш – обичаше понякога да казва баща ми, когато ме изпращаше да стоя прав в ъгъла.

Защото аз бях твърде дребен на ръст по онова време. И тая физическа подробност, за която няха никаква вина, се превръщаше в добавъчен източник на много злополуки.

Злополуките идваха от различни посоки, но най-вече от Джеф. Джеф беше слаб ученик, толкова слаб, че повтаряше класа, но беше най-едрият и най-якият от всички ни, а в нашите примитивни детски умове физическата сила бе равнозначна на Силата с голямо С. Джеф използваше телесните си предимства срещу повечето малчугани, но най-вече срещу мене, защото бях по-дребен от всички и защото бях имал нахалството веднъж да му се противопоставя открито. Това стана на реката, додето ние играехме на брега, а нашият Херкулес, заел важна поза с тръстикова пръчка в ръка, ловеше риба. Джеф обаче ловеше риба само теоретически, защото рибата не се ловеше, така че по едно време той реши да смени стръвта и ми кресна:

– Върви да ми набереш червеи!

– Набери си сам – отвърнах лекомислено, тъй като се гнусях от червите почти толкова, колкото и от водните змии.

Тежкия шамар, разбира се, не закъсня да се стовари върху тила ми.

– Но аз не знам къде има червеи – захленчих, тъй като ръката на Джеф отново се бе вдигнала.

– Не знаеш, а? – изръмжа подигравателно Джеф, защото всички знаехме, че червите са в торичето. – Щом не знаеш, аз ще те науча.

И той ме сграбчи за носа с големите си мръсни и вонещи на тютюн

пръсти – Джеф вече пушеше – и ме поведе към торището, и тъй силно ме стискаше за носа, че ми потече кръв, а децата наоколо виеха от възторг, и когато стигнахме нечистата грамада, той ме блъсна с всички сили в нея и изрева:

– Ако до пет минути не напълниш тая кутия с червеи, ще те заровя целия в торището, та с уста да ги търсиш, мръсник такъв!

Занесох след пет минути това, което бях успял да събера, като подтисках погнусата си и бърших машинално все още окървавения си нос. В къщи, разбира се, ме очакваше допълнително наказание заради нечистия ми вид. „Джеф ме наби и ме натика в торището“ – опитах да се оправдая. „Не съм те карал да ходиш при Джеф“ – възрази с невъзмутимия си тон баща ми и ме изправи по обичая си в ъгъла.

Но това не е най-важното. По-важно е, че от тоя ден се превърнах в истински слуга на нашия дангалак. Той ме прашаше през междучасията да му купувам кибрит или цигари, караше ме по време на класно да му прехвърлям вярното решение на задачите, използваше тетрадките и моливите ми, за да не харчи пари за подобни глупости, и дори ме принуждаваше да му чистя с клечка калта от обувките.

А понеже примерът е винаги заразителен, малко по-късно и втори-ят дангалак на класа – Ед – на свой ред се опита да ме превърне в слуга. Това обаче беше премного за крехката ми натура и аз се оплаках на Джеф:

– Ед иска и на него да купувам цигари...

– Нищо няма да купуваш. Ще слушаш само мене – отсеке Джеф, загегнат в господарското си самолюбие.

Подир което между двамата, понеже и без това си съперничеха за мястото на най-силния, се разрази поредния двубой, в който, както ставаше обикновено, най-много си изпати Ед.

– Никой да не е посмял да закача Томас, ако не иска да си има работа с мене – предупреди мрачно господарят ми.

Но тържествената декларация съвсем не ме накара да се почувствувам по-свободен, нито притъпи ненавистта ми срещу Джеф. Тази ненавист бе тъй остра, че аз всяка нощ, преди да заспя, си представях как се добирам до някакво чудодейно средство, нещо като легендарния спанак, който морякът Попи поглъща и който му дава тутакси фантастична сила. Добирах се до това средство и също като Попи ставах помощък от Херкулес и именно в такова състояние се явях в училището, и то тъкмо по време на голямото междучасие, и с бавни стъпки се отправях към Джеф.

Сега вече ми е трудно да опиша с подробности картината, която детското ми въображение рисуваше всяка нощ, но тая картина изобилствуваше с юмруци, шамари и ритници и всички тия удари, бяха нанесени от мене самия върху мутрата, корема и задните части на Джеф. И тоя мръсник Джеф летеше във всички посоки или падаше в нозете ми, обаче аз пак го вдигах и пак му нанасях съкрушителен юмрук в зъбите и той наново рухваше, и аз наново го вдигах и блъсках тая нахална муцуна, блъсках и блъсках, додето накрая не заспах доволен и изтощен.

Само че всичко това бяха мечти, а мечтите никога не засищат истински. И затова аз все мислех как реално да си отмъстя на Джеф и не беше особено трудно да стигна до извода, че щом не мога да нанасям открито удари на тоя тип, единствената възможност е да му ги нанасям скрито.

Първият ми атентат бе тоя с мастилницата. И макар оттогава да е изтекла доста вода, аз все още с удоволствие си спомням за тоя първи атентат и за умелата му подготовка. Преди всичко добре бе избран денят, защото тоя ден Джеф бе с новия си костюм. На второ място – попадението се оказа точно: в миг, когато Херкулес излизаше на двора, аз пуснах от прозореца мастилницата с развинтена капачка право върху главата му. Шишето го светна по темето, а мастилото обля лицето и дрехите. И, най-сетне, евентуалните опасни последици бяха предварително парирани.

– Къде ти е мастилницата? – изрева ми побеснял Джеф, тъй като имаше немалко основания да подозира тъкмо мене.

– В чантата – отвърнах хрисимо.

– Покажи я!

Показах я. А сетне промърморих полугласно:

– По-добре попитай Ед къде е неговата мастилница...

Диверсията бе рискована, обаче се увенча с успех. Ед, разбира се, не бе в състояние да покаже мастилницата си, тъй като аз самият му я бях задигнал от чантата и я бях използвал за атентата. Така че между двамата Голиати наново се разрази зверски бой, докато малкият Давид стоеше отстрани и кротко злорадствуваше. А впоследствие нещата се наредиха тъй, че можех да си отмъщавам и без да се излагам на опасности.

Веднъж учителят по геометрия ме изпрати да взема приборите за чертеж, понеже беше ги забравил в учителската стая. Заварих вътре класния ни, който вероятно имаше свободен час и преглеждаше вестниците.

– Е, Томас, готов ли си за утрешното изпитание – подхвърли той, като имаше предвид класното, насрочено за следния ден.

– Учих много – въздъгнах. – Макар че, право казано, не виждам полза...

– Как така не виждаш полза? – вдигна вежди учителят.

– Ами тия, дето не похващат учебник, и те ще изкарат не по-зле от мен. Мърфи си е написал формулите в ръкавите, Колина ги е прикрепил с габарче под чина, Джеф ще чака да му препратя решенията, след като ги съставя...

– И какво още?

– Има много още, но не смея да говоря, защото накрая пак аз ще си изпатя...

– Не се бой, няма да си изпатиш – успокои ме класният.

И аз продължих информацията си. На другия ден по време на часа учителят спокойно и методично залови на местопрестъплението всички преписвачи. Специално Джеф бе хванат точно в мига, в който разлистваше моята записка, и получи такъв плесник, че главата му се завъртя на деветдесет градуса.

Началото бе добро и нямаше никакви причини да спирам напред път и аз постепенно се превърнах в щатен доносчик и трупах опита, необходим както за набиване на информацията, така и за предотвратяване на неприятните последици, защото, ако класът надушеше истинските ми функции, вероятно тутакси щях да се превърна в парче накълцано месо.

То се знае, информацията ми засягаха преди всичко дейността на Джеф. Той вече бе неизменно залавян при всички свои шмекерии и наказанията се сипеха като дъжд върху дебелията му рошава глава. А когато успях да предупредя, че Джеф подготвя стачка и колективно бягство от часа по химия и че той, а не друг, е задигнал буркана с натрий – дангалакът бе направо изключен от училището. Това бе денят на най-голямата ми радост и заедно с туй на първото ми скръбно откритие, насладата от косвения удар не се различаваше твърде от насладата на мечтите в леглото. Врагът биваше улучен, но без да знае, че именно ти си го съборил. Врагът биваше улучен, но ти нямаше възможност да застанеш изправен пред него и да го доубиеш с подигравките си. Това беше проява на сила, но това беше силата на слабия и тя ти носеше неприятното усещане на незадоволеност и на празнота.

И все пак, по липса на по-добро, аз продължавах да действувам с оръжието на слабия. Междувременно баща ми според всеизвестната рецепта излезе една заран да си купи цигари и повече не се върна. Майка

ми почна да прекарва следобедите си по гости при вдовици и разведени жени, за да обсъжда с цялата необходима широта въпроса за причините на бащиното ми бягство и за възможностите той да бъде наказан. Това обсъждане продължава и до днес, вече близо две десетилетия, но проблемът все още, изглежда, не е напълно решен.

Що се отнася до мене, аз продължих в гимназията заниманията си с доста добър успех, не толкова поради трудолюбието си, колкото поради умението да бъда полезен на учителите. Полезен по всички възможни начини, но най-вече по линията на информацията. И тъкмо умелото следване на тая линия ми даде възможност не само да се справям с някои неприятни съученици, а и да стигна до новото си поприще.

Това стана в последния клас. Няколко ученици от тия, дето носят очила и си въобразяват, че са по-умни от другите, бяха образували таен кръжок. Кръжокът беше толкова таен, че дори аз, който слабо се интересувах от проблемите на революцията, научих за него. И, разбира се, съобщих на класния, а класният е съобщил другаде и ето че два дни по-късно в къщи се яви един доста елегантен мъж на средна възраст – за мене тогава средната възраст се въртеше някъде около тридесет години – в сив костюм и с вдигната на върха на темето сива шапка. Запомних го добре, защото благодарение на него постъпих малко по-късно в школата и се сдобих с професия.

– Разговорът, който ще водим с вас, е строго секретен – предупреди непознатият. – Доверяваме ви се, защото референциите на учителите ви са най-ласкави. Надявам се, че ще оправдаете доверието ни.

Подир което започнаха въпросите, а след туй бе поставена и задачата: да се сближа с един от очилатите, да вляза в разговор или дори в спор с него, да събудя интереса му и изобщо да създам ситуация за привличането ми в кръжока. А понеже, както вече казах, бях твърде бос в проблемите на революцията, посетителят ми остави за ползуване някакво популярно изложение на марксизма, след което определи разписанието на бъдещите ни срещи и си отиде.

Задачата не ме привличаше особено, главно защото бе свързана с четене, но аз все пак си наложих да проуча брошурката, а оттам нататък всичко тръгна точно по плана и десетина дни по-късно бях въведен като новопокръстен в революционния кръжок. Най-главната ми цел беше да узная с каква друга група или човек отвън е свързан кръжокът, обаче по тая линия не можех да стигна до нищо, по простата причина, че друга група нямаше и всичко бе резултат на самоинициатива. Впоследствие в кръжока почнаха кавги, участниците се разделиха на троцкисти и

ортодоксални, разцепиха се и изобщо цялата работа остана без последствие освен за един-единствен член, и то именно този, който най-малко бе участвувал в споровете – другаря Томас.

И ето че продължавах да си пробивам път в този живот не с лакти и зъби като силните, а като се промъквах почти незабележим, почти беззащитен и почти безопасен. Но аз вече добре си служех с оръжието на слабите и знаех как да бъда покорен пред силния и как да ставам любимец на преподавателите, и по време на заниманията бях олицетворение на благоговейно внимание и следях всяко движение на учителя с доверчивия си и просто душен поглед. Някои съученици дори ми бяха измислили прякора Кандид, по заглавието на оная книга от Волтер, за която всичките сме чували, но никой не я е чел. Някои други, подведени от външната ми беззащитност, се опитваха да ме тъпчат и да си правят с мене шеги. А после неизменно им се случваше нещо в резултат на едно анонимно обаждане по телефона на родителите или на някой сигнал, стигнал до преподавателите. В подобни случаи имах всички основания да тържествувам и наистина тържествувах, обаче радостта ми винаги оставаше помрачена от това проклето чувство на незадоволеност и непълнота. Защото силата ми бе силата на слабия.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

„Тази година пролетта малко позакъсня“ – както находчиво бе благоволила да отбележи съпругата на съветника. Но макар и позакъсняло, топлото време вече пристъпва насам и в ранния следобед улиците са огрени от слънце, а градът е добил значително по-приветлив вид. Само че аз не се влияя твърде от привидностите. И додето служебният ми шевролет лази по слънчевите улици, продължавам остро да изпитвам изолацията си в този непознат свят с тълпите минавачи, движещи се равнодушно край колата и нахално пресичащи пътя ни, без да обръщат внимание на форсирането на газта, с което шофьорът ги приканва да освободят платното.

Шевролетът забавя ход и спира до тротоара пред голяма сива сграда с неприветлива фасада.

– Редакцията е на третия етаж, господине... – съобщава ми шофьорът Андрей, като със служебна учтивост ми отваря вратичката на колата.

Третият етаж. Съответната стая. Редакторът става от стола си и ми подава ръка без въпроси и обяснения, тъй като срещата е предварително уговорена по телефона. После сядаме в канцеларските кресла и аз на моя не особено добър френски излагам повода на визитата си.

– Ние бихме могли да ви предоставим доста изобилен материал – заключавам – и изобщо ще се радваме, ако вестникът ви помества повече информация за културния живот у нас.

– Малко коняк? – запитва вместо отговор редакторът, тъй като на масичката предвидливо са приготвени бутилка коняк и кутия бонбони.

Той напълва двете чашки, отпива от своята и произнася:

– Ние пускаме доста неща за културния живот у вас.

– Да. Само че повечето от тях са леко отрицателни – забелязвам, като на свой ред близвам от коняка.

– А нима всичко във вашия културен живот е положително? – усмихва се събеседникът ми.

– Не, разбира се – отвърщам аз на усмивката с усмивка. – И моето намерение съвсем не е да оспорвам оценките ви. Но в края на краищата у вас също има противоречия...

– Къде ги няма – разтваря ръце в безпомощен жест редакторът. – Те са моторът на развитието.

Той наново се усмихва с тая суха, чисто протоколна усмивка, призвана да ми внуши, че и целият разговор е чисто протоколен и че глупаво е да очаквам каквито и да било последици от тоя разговор.

– Да, процесите навсякъде са сложни... – промърморвам. – Но за да ги разберем по-добре, необходимо е общуване. Общуването е първата стъпка към взаимното съгласие...

– Още малко коняк? – предлага редакторът, макар да вижда добре, че чашката ми е почти пълна.

– Мерси – поклещам отрицателно глава. – А културата, струва ми се, е най-прекрасният терен за общуване.

– Както и спортът...

– Да, да, и спортът... Но в случая аз имам предвид специално културата и културното общуване...

Редакторът не възразява, само крадешком и в същото време достатъчно явно поглежда ръчния си часовник.

– Виждам, че имате работа – забелязвам. – Вероятно не съм избрал най-подходящия час, но ще ми бъде приятно, ако в някой от близките дни приемете да обядваме заедно и да си поговорим по-спокойно.

– Разбира се, това може да стане – съгласява се домакинът.

– В такъв случай посочете вие деня – предлагам, като ставам.

– Знаете, отсега ми е трудно да фиксирам ден – отвръща той и също става. – Но ако ми оставите телефона си, няма да пропусна да ви се обадя.

Подавам му картичката си с пълното съзнание, че я пускам в кошчето за смет. И ние си разменяме по един поглед, от който личи, че нещата са ясни и без културно общуване, защото и редакторът разбира какво искам аз, и аз разбирам, че няма да получа това, което искам, и че дори обедът, за който става дума, едва ли някога ще се състои.

* * *

Следващият ми обект за този ден е телевизията. Изобщо решил съм да посветя целия следобед в служба на културата и, въпреки предупрежденията на Бенет и Адамс, да проверя чрез личен опит какви са възможностите на тоя най-прекрасен терен за общуване.

Промъквам се дълго из разни коридори, следващ чиновника, който ме е поел още от пропуска, прескачам кабели, заобикалям осветителни тела и накрая се озовавам в съответния кабинет.

Кабинетът с нищо съществено не се отличава от предишния, както впрочем и стопанинът му. Същата резервирана усмивка, същата бутилка

коняк и ако не се лъжа, същата марка бонбони.

– От наша гледна точка един по-тесен контакт между двете телевизии би бил твърде полезен – говоря аз, след като сме приключили въстпителната част на беседата.

– Ние вече имаме договор за обмен с вашата телевизия – уточнява домакинът.

– Да, да, знам – кимам аз, макар че едва сега научавам тая подробност. – И все пак един договор на книга никога няма стойността на личния контакт. Между живи хора и в пряко общуване нещата винаги се решават по-бързо и по-лесно.

– При условие че съществува взаимно разбиране.

– Смяя да се надявам, че ще съществува. Още повече вие говорите чудесно английски...

Това е малък комплимент, тъй като той говори английски горе-долу толкова, колкото и аз френски. Но комплиментът минава без ефект и ние разменяме още няколко думи без значение и аз наново улавям дискретния поглед към ръчния часовник и наново формулирам предложението си за евентуален обед, за да получа очаквания уклончив и съвсем безсъдържателен отговор.

* * *

Още един етап в това уморително бродене из безкрайния терен на културата, който почва да ми се представя тъй прекрасен и плодороден като пустинята Гоби: университетската библиотека и по-точно съответният отдел. Тия тук поне не могат да твърдят, че идването ми е безцелно, тъй като все пак трябва да имат нужда от книги на наш език.

– Ние вече сме установили известен обмен с вашата културна дирекция – обяснява ми учтиво човекът с тъмни очила, седнал зад бюрото. – За жалост, вашата дирекция ни изпраща тъкмо книгите, които най-малко са ни нужни.

– Това са недоразумения и те лесно биха се избягнали при един личен контакт – отвръщам успокоително.

– Не мисля, че се касае до недоразумения – поклаща глава човекът с очилата, който дори не си е направил труда да се погрижи за шишето стандартен коняк. – Ние вършим научна работа и имаме нужда от литература, свързана с тази научна работа. А вие правите пропаганда и ни пращате книги, удобни за вашата пропаганда.

– Съставете списъците си – предлагам – и аз бих могъл отново да намина, за да обсъдим въпроса.

– Списъци неведнъж са съставяни. Бих могъл да ви пратя някои от тях за сведение. Така че не е нужно да си правите труда да идвате.

И ние минаваме към ритуала на сбогуването.

* * *

Надеждите ми, що се отнася до областта на културата, са съсредоточени главно върху някой си професор Беров. Нямам честта да го познавам лично и тъкмо за да запълня тази празнота в светските си връзки, съм успял да организирам една вечеря с уважаемия учен в салоните на „София“.

Професорът идва точно на минутата, предлага ми жълтеникавата си ръка и любезната си усмивка, поема картата и менюто и потъва в размисъл.

– Съомга хайвер, медальон с гъби и зелена салата – обявява най-сетне той резултата на научното си изследване.

– На мене същото – кимам към келнера, за да подчертая, че тая вечер ще играем на пълна взаимност.

С подобно единодушие избираме и виното. Сетне се впускаме в баналните и нищо неозначаващи фрази на встъпителната беседа, засягащи особеностите на националната кухня у вас и у нас, капризите на климата и други такива. После идва самата вечеря, по време на която дори и тия фрази съвсем оредяват, за да отстъпят място на дискретното потракване на приборите.

Изобщо всичко се движи по обичайния шаблон към единствено съществената заключителна част на срещата, съвпадаща обикновено с поднасянето на кафето и коняка. Но в това шаблонно движение един човек с остър нос като моя леко надушва атмосферата на известна натегнатост, която може, разбира се, да бъде приета и като естествена натегнатост между двама още непознати хора.

– Вие, предполагам, сте доволен от специализацията си в нашата страна – подхвърлям, след като кафето най-сетне е сервирано.

– Много доволен – отвърща професорът и вади цигарите си.

Той ми предлага пакетчето, аз му предлагам запалката, а след като и двамата запушваме, беседата навлиза в съществената си фаза:

– В такъв случай, надявам се, все още държите на намерението си да популяризирате някои достижения на нашата теоретическа мисъл.

Събеседникът ми мълчи, сякаш преценява наум държи ли наистина, или не държи на това си намерение.

– Вие сте обещали, ако се не лъжа, нещо в тоя дух на нашите

институти – опитвам се да опресня паметта му.

– Всъщност постарях се да направя нещо – произнася бавно професорът. След което добавя рязко: – И едва не ме изгониха от университета.

– Разбирам – произнасям.

И на свой ред се отдавам на размисъл.

– Все пак вие сте ни в известен смисъл длъжник... Не ме разбирайте криво: нямам никакво намерение да ви тласкам към действия, които биха навредили на кариерата ви. Но все пак вие сте ни длъжник и бихте могли да се реванширате по някакъв начин.

Професорът отпива пестеливо от кафето си и без да вдига очи от чашата, отвръща тихо:

– Не, не бих могъл.

– Не знам дали е нужно да ви напомням, че институтите, за които споменах, са се показали доста щедри в издръжката ви. Без да говорим за това, че там, у нас, вие сте направили и известни твърде заангажиращи декларации.

– Наистина излишно е да го напомняте – забеляза събеседникът ми. – Аз имам добра памет. Но за щастие освен памет имам и разум.

Той отново отпива от кафето и най-сетне се решава да ме погледне.

– Вижте, господин съветник: да допуснем, че съм казал някои глупости. Това обаче съвсем не значи, че съм готов и да върша глупости. Така че не се опитвайте нито да ме примамвате, нито да ме сплашвате...

– Вие излишно драматизирате положението – старая се да го кротя.

– Не, съвсем не драматизирам. Просто в течение съм на похватите ви. И напълно съзнавам, че сам съм си виновен. Вашите хора там наистина успяха да ми замаят за известно време главата, като ми показваха това-онова и ми обещаваха това-онова. Но сега главата ми е на мястото си...

– Не се съмнявам, не се съмнявам...

– Аз държа на спокойствието си, господин съветник. И между другото тъкмо защото държа на спокойствието си, никога повече няма да приема да се срещам с вас нито тук, нито някъде другаде.

* * *

– Тази стена!... – произнасям с раздражение, като фиксирам опущения калкан пред прозореца. – Навсякъде опираш в стена!

– Добре, че вече сте го разбрали – промърморва зад гърба ми Бенет.

– Така по-добре ще оцените малкото, което сме успели да постигнем преди вас.

– Нищо не сте успели да постигнете – отсичам с все същото раздразнение, като обръщам гръб на прозореца и приближавам до бюрото. – Нищо освен дреболии без практически ефект. Адамс е напълно прав: никакъв смисъл да се трепем, за да се доберем до сведения, които центърът за обработка на информацията ще ви даде и от анализа на текущия печат...

– А, вие вече сте се консултирали с Адамс! – възкликва подигравателно помощникът ми.

– Консултирах се. И съответно го прослушах. И съм напълно доволен от проведенния преглед. А ето ви и самата диагноза!

При тия думи вадя от бюрото си две страници с ръкописни бележки и ги подавам на Бенет:

– Прочетете и допълнете, ако можете. Нашият е наистина по-бъбрив от необходимото и достатъчно непредпазлив, така че полученият материал е напълно задоволителен за един първи сигнал. А в близко време, надявам се, ще последват и други.

– Нищо не пречи да опитаме – отвърща с нотка на скептицизъм Бенет и прибира в джеба си листовете.

Погледът ми пада на последния брой на „Вашингтон пост“, хвърлен върху бюрото, и аз поемам вестника:

– Ето, чуйте: „На срещата на страните, членки на СИБ“... и т.н., и т.н. А, ето: „Обсъдени бяха и някои други въпроси от взаимен интерес“ Точка. Ето тия „някои други въпроси“ ни интересуват, драги Бенет, а не ония, дето ги има и във „Вашингтон пост“! – Хвърлям вестника върху бюрото и добавям: – Оня тип е прав. Ние имаме право на съществуване, само ако сме в състояние да се доберем до такава информация, която не може да се добие по други пътища.

– Мога веднага да ви кажа кой владее тая информация – промърморва помощникът ми.

– Кой? Председателят на Министерския съвет?

– Именно.

– Не сте особено духовит. Нито достатъчно осведомен. За ваше сведение тая информация или поне част от нея е достойние и на по-дребни фигури. Задачите прочее са две: да открием една от тия фигури и да намерим начин да се доберем до нея.

– Тези задачи няма да ги решите с ходене по редакциите.

– Да, с културния фронт засега не върви – признавам. – Но подобни

посещения не са съвсем излишни, поне като фасада за легализиране. Един културен съветник трябва да има и културна дейност. А що се отнася до другото, вече ви казах, че съм от тия играчи, дето играят, докато се изтече лошата карта.

– Моята още върви – съобщава унило Бенет. – Снощи Адамс пак ме обра.

– Междувременно нищо не пречи да се изпробва и някой по-далечен сектор – съобразявам гласно, без да давам ухо на оплакванията му. – Например търговският. Какви са отношенията ви с нашия търговски представител?

– Нормални. Човекът помага, колкото може.

* * *

Търговският съветник е един от тия общителни и непретенциозни хора, чиято главна грижа е да не си развалят отношенията с никого и да се движат плавно напред. А хората от този тип са винаги достатъчно отзивчиви към нашите служби, защото знаят какви неприятности могат да им дойдат до главата от страна тъкмо на тия служби.

Той ме приема с обичайната за едно търговско представителство щедрост – фини холандски пури, старо шотландско уиски и бадеми от неизвестен произход, за жалост също стари.

– Разбирам какво ви е нужно – отвърща домакинът с участие, след като изслушва обясненията ми. – Нашият асортимент обаче в момента е твърде беден.

– Ако и вие почнете да се оплаквате... – възразявам добродушно и дръпвам предпазливо малко дим от дебелия пура.

– По-рано имахме няколко подходящи хора, но е течение на времето ги надушиха и ги изхвърлиха – обяснява търговският.

Сетне захапва съсредоточено пурата, примижава от дима и се замисля.

– Не, в момента не виждам нищо подходящо за вас – поклаща най-сетне глава домакинът.

И прочел върху лицето ми отчаянието на удавника, побързва да ми хвърли спасителния пояс:

– Ще трябва да жертвувам Савов...

– Какъв е тоя Савов?

– Тъкмо човек за вас. Само че той е крайно необходим и на мене. Пазех го за по-специални случаи.

– Продължавайте да си го пазите! – окуражавам го. – И бъдете

сигурен, че няма да го похарчим. Дори мога да ви уверя, че вероятно ще го използваме само еднократно.

– В такъв случай всичко е наред – въздъхва с облекчение търговският.

– А сега кажете ми някои неща за тоя Савов и за неговите близки и познати.

* * *

След като си чул толкова неща за един човек, любопитството да го опознаеш лично значително нараства. За мой късмет, не се налага да страдам дълго от любопитство. Търговският представител поканва Савов на делова среща още на следния ден. И в минутата, когато въпросният гражданин очаква в приемната появата на домакина, ненадейно вместо домакина се явявам аз.

Човекът е едър и тромав, с грижливо обръсната глава, както обичат да се докарват някои плешивци, за да внушат, че не са плешиви, а просто бръснати. Той ме поглежда с недоумение и недоумението му нараства, когато се насочвам право към него с приветлива усмивка.

– Аз всъщност съм дошъл при господин търговския представител – произнася посетителят, убеден, че тук има някакво недоразумение.

Все пак той поема подадената ръка и зачаква обяснението ми.

– За жалост, нашият шеф е неразположен. Така че разговорът ще вода аз.

Разполагам се на съседното кресло и вадя пакетчето „Филип Морис“, тъй като аз не съм търговски представител и не мога да предлагам холандски пури.

– Една цигара?

– Благодаря, не пуша.

Запалвам, без да бързам, като чакам напрежението на госта да нарасне до необходимия градус.

– За да не ви отнемам повече време от необходимото, ще пристъпя направо към същността на въпроса. Бихме искали да ви помолим за една малка услуга. Касае се за...

– Минутка, господине! – вдига ръка Савов. – Преди да ми искате услуга и преди да обяснявате за какво се касае, не е зле да съобразите, че аз изобщо не ви познавам.

– Името ми е Томас. Постът – културен съветник.

– Вярвам ви. И все пак аз не ви познавам.

– Не се притеснявайте от това обстоятелство – забелязвам

великодушно. – За сметка на туй аз лично доста добре ви познавам, макар и не от пряко общуване. И тоя факт ме окуражи да се обърна към вас за споменатата вече услуга.

Лицето на Савов продължава да изразява недоволство, но сега той мълчи.

– Услугата е всъщност твърде дребна и няма да ви коства нищо. Доколкото разбрах, вие познавате доста добре Борис Раев.

– Да допуснем, че го познавам.

– В такъв случай бих искал от вас да ме информирате по-обстойно за някои подробности от характера и бита на Раев.

– Това няма да стане – отвръща спокойно, но категорично гостът. – Ще трябва да си потърсите друг източник за информация.

– Ще си потърся, ако се наложи. Не знам обаче вие какво ще правите.

– Ще си взема шапката и ще си отида. А когато се прибера, няма да пропусна да позвъня на господин търговския съветник и да му изразя мнението си за организираня в неговата приемна капан.

– Прощавайте, но тук няма никакъв капан. Капана вие ще го намерите, именно когато се приберете у дома си.

Гостът ми хвърля бегъл въпросителен поглед.

– Защото, не знам дали си давате сметка, че когато се върнете в къщи, там вече с нетърпение ще ви очакват органите на стопанската милиция.

– Интересно. И по какъв точно повод?

– Вие сте в правото си да задавате тоя въпрос, защото походите наистина са много. Но за да не затъваме прекалено в миналото, аз ще ви припомня най-пресния по дата повод с надеждата, че това ще се окаже достатъчно. При последното ви пътуване в нашата страна вие сте сключили крупна сделка с фирмата „Минерва“, господин Савов. Една твърде изгодна за „Минерва“ и не дотам изгодна за вашата страна сделка. Загадъчно, нали? И все пак не особено загадъчно за вас и за мене, които знаем, че секретът на тая сделка се крие в един добър подарък, който фирмата ви е направила под баналната форма на пачка долари.

– Не си въобразявайте, че нашите власти ще вземат на сериозно подобни легенди – произнася с леко пренебрежение гостът.

– Легендите – не. Но фактите – да. Вие смятате, че сте се показали достатъчно хитър, като сте отказали чека и сте приели сумата в брой, за да не оставяте документи за корупцията си. Само че подаръците на „Минерва“ при всички случаи са добре документирани, господин Савов.

Документиран е преди всичко пазарлъкът ви посредством звукозапис. Документиран е след туй и личният ви влог в „Швейцарски кредит“. Защото макар швейцарските банки да са, общо взето, твърде дискретни, те не могат да откажат известни услуги на такива свои едри клиенти като „Минерва“.

– Вие давате наистина отлична атестация на себе си и на вашите институти – произнася с презрение гостът.

– Знаете, ние никога не сме претендирали за ранга на светци в тоя грешен свят. Надявам се, че и сам вие нямате подобни претенции...

– Добре, – кимва примирено Савов. – Признавам, че силата е на ваша страна. Това обаче съвсем не означава, че трябва да бъдете арогантен, а още по-малко – глупав. Имате ли вие изобщо представа що за човек е Борис Раев?

– Съвсем бледа – признавам. – И тъкмо затова ви молим да попълните знанията ни.

– Само че аз не съм в състояние да задоволя молбата ви – отвърща с раздражение гостът. – Пък и да бях в състояние, моите сведения едва ли биха ви помогнали в нещо.

– Оставете тая грижа на нас.

– Слушайте, господине, аз не съм дете и подразбирам какви са интересите ви към Раев, защото знам отлично какви са функциите на Раев. Обаче тоя път ръцете ви ще се окажат къси. И ако искате наистина една услуга от мене, чуйте предупреждението ми: не се залавяйте с тоя човек, защото нищо няма да постигнете.

– Вие може би не сте дете, господин Савов, но не сте и толкова проникателен, колкото си въобразявате. И понеже ме предизвиквате с наивните си разсъждения, ще си позволя да ви кажа нещо, което не съм длъжен да ви казвам: ние съвсем нямаме намерение да постъпваме с Раев, както... както постъпваме с вас. Ние изобщо нямаме намерение да търсим услугите на Раев. Но тоя човек е специалист в своята област. И аз имам за задача да събера сведения за известни подобни специалисти с оглед на някои много по-далечни цели. И това е всичко, разбирате ли, всичко! На мене ми са нужни сведения, а не човекът.

Той ме слуша внимателно, без да обръща внимание на почти грубия ми тон, и думите ми, изглежда, го поуспокояват.

– Но аз знам много малко неща за Раев.

– Вие сте били съученици и приятели.

– Приятели е силно казано. Преди години наистина дружахме, но сетне пътищата ни се разделиха.

– Добре, ще кажете каквото и колкото знаете. А ако преценим, че то е недостатъчно, ще се постараете да съберете по-подробна информация.

– За да бъде замесен утре в някакъв процес...

– Прощавайте, но вие наистина почват да ме дразните! Процес няма да има по простата причина че няма да има действия, ясно ли ви е? Цялата операция ще се изчерпи с това, че вие ще ми дадете необходимите сведения и аз ще ги препратя, където трябва. Ясно ли ви е?

Той не отговаря, обаче по лицето му отново се явяват белези на успокоение. И за да го успокоя съвсем, добавям:

– Освен туй държа да ви заявя, че след като получа въпросната информация, веднъж завинаги ще забравя за вас. Забравете ме и вие, ако можете. И бъдете уверен, че пътищата ни никога вече няма да се кръстосат. А сега разкажете, каквото знаете.

* * *

„Тя няма да ви служи за нищо. Освен ако държите да научите български.“ Да науча български? Това е последното, на което държа. И все пак днес имам за втори път урок при тази дама, защото не обичам да се доверявам на чужди оценки, включително и на тия на Бенет.

Точно в пет боксърът в оставка въвежда дамата в кабинета ми, поема пардесюто ѝ и ни оставя сами. Това *тет а тет* не крие рискове за никого от двамата ни, тъй като учителката отдавна е прехвърлила възрастта на любовните лудории, а аз по начало винаги съм избягвал излишно буйство.

Урокът се свежда до повтарянето и запомнянето на някои най-елементарни думи и трябва да трае два академични часа или, казано на човешки език, час и половина. Но той не ни отнема повече от тридесет минути, защото аз използвам останалото време за свободен разговор на родния си език. Учителката, която вече има достатъчно опит, за да не очаква някакъв особен успех от ученик като мене, охотно ми приглася в бъбренето. Въпреки побелелите коси и уморените очи тя е приятна жена и забавна събеседница, като изключим това, че е значително по-добре запозната от мене с родната ми литература. Последната подробност ме кара да бъда нащрек и аз трябва да се пазя и да не афиширам прекалено невежеството, твърде присъщо на мене и съвсем неприсъщо на един културен съветник.

Оставям беседата свободно да тече, без да натискам неуместно педала и без да подхвърлям свои теми, защото засега най-важното е да

накарам жената да се отпусне, да забрави евентуалните съмнения и изобщо да свикне да бърбе пред мене. Така че следвам я без възмущения в малката екскурзия из съвременната западна литература, а сетне се запознавам с майчинските ѝ грижи около приближаващия абитуриентски бал на дъщерята и после изслушвам съжденията и за суетността на младите хора и изобщо за суетността като такава, додето накрая даматата се сеща за професионалните си задължения и произнася с професионален учителски глас.

– Имам впечатлението, че ме карате да говоря за какво ли не, само за да избегнете урока. Сериозно ли желаете да учите български?

– Съвсем сериозно – отвръщам, като я гледам с откровения си поглед. – Боя се само, че ще бъде трудно.

– Ако искате да го научите коректно, наистина ще бъде трудно. Ние с вас за жалост сме много далечни по език и даже по мислене.

– Струва ми се, че хората, които мислят логично, мислят навсякъде по света по еднакъв начин.

– О, тук не става дума за логиката. Логиката е само грубата скеля, а мисленето е пълно с нюанси. То се влияе от емоции, от установени отношения, от традиции, от какво ли не.

– Може би. Аз не съм психолог. И всеки път, когато разговарям с вас, не долавям да мислим по различен начин.

– Да, но не забравяйте, че засягаме съвсем елементарни и съвсем банални теми – напомня даматата с хубавите бели коси.

„Ако всичко върви нормално, не е чудно да минем и на по-интересни теми“ – отвръщам аз на ума си, а гласно произнасям:

– Щях да забравя. Миналия път стана дума за двама-трима наши писатели... Потърсих ги тук сред моите книжни резерви и ще ми бъде приятно, ако вземете тия няколко томчета.

– Колко сте мил! – възкликва жената при вида на грижливо опакованите книги. А после съмнението се пробужда и тя забелязва колебливо: – Не знам само дали е редно да приемам такъв подарък...

– Подарък? Тия няколко жалки книжки? Но слушайте, неудобно е дори да говорим за такава дреболия.

– Вие ме изкушавате – усмихва се даматата. – Тия автори наистина ме интересуват...

И, разбира се, тя взима книгите или по-скоро ми разрешава да ги дам на боксьора-пензионер, за да ги отнесе до колата, и ние се разделяме като добри приятели, които имат да си кажат още толкова много неща.

* * *

– Днес е вашият ден! – оповестява Мери, като влиза в кабинета ми тутакси след като учителката е излязла.

– Моят ден?

– Е, да. Това беше по-рано денят на вашия предшественик, така че по наследство става и ваш. Разбира се, като се вземе под внимание отсъствието на съпругата ви, засега никой няма да иска от вас да ни кани-те у дома си. Никой освен мене.

– Добре, каня ви у дома си.

– А, не. Времето днес е много хубаво, за да се затваряме в някакъв апартамент. Заведете ме на планината.

И ние отиваме на планината.

Транспортът бива осигурен от малката спортна кола на Мери, което ни освобождава от необходимостта да взимаме Андрей за свидетел. Местоназначението се нарича Златните мостове. Че мостовете не са златни, това се разбира от само себе си, но че те изобщо липсват, това е истинска загадка. Когато пристигаме, планината е вече в пълен мрак и само няколко крушки около ресторанта хвърлят бледа светлина върху празните маси. Вътре също няма много посетители и ние се настаняваме в едно почти самостоятелно помещение на горния етаж с широк джамлък и широк изглед към безбрежните мрачини на нощта.

– Какво ново в света на клюките? – питам, след като отчасти съм задоволил глада си с едно телешко филе.

– Съпругата ви окончателно ви е напуснала, а аз съм се залепила за вас, с цел да увисна на шията ви за цял живот. – Секретарката отпива от виното си и добавя: – За първото не мога нищо да кажа, но за второто искам да ви успокоя: нямам никакви намерения да увисвам на чиято и да било шия. Ергенският живот ужасно ми допада.

– А кой е авторът на клюките? Господин Адамс или госпожа Адамс?

– За госпожата нямам желание да кажа нищо добро. Но Адамс не е клюкар.

– Вярвам ви. Макар че първите клюки за мене ги пусна именно той.

– Адамс не е клюкар – повтаря Мери. – Той е, както сам се изразявате, просто общителен и малкото, което е казал за вас, се свежда до един-два факта около преместването ви. Един-два факта, които и без това щяха да стигнат до ушите ни.

– Добре, добре – мърморя добродушно. – Вече забелязах слабостта

ви към нашия хубавец. Вие така го фиксирате, та просто ме е страх, че съпругата му може да скочи, да се приближи до вас и да излее уискито си върху чудесната ви фризура.

– А кого искате да фиксирам? Вашия Бенет? И какво по-точно да фиксирам у него? Приличната му на обувка челюст или воднистите му очи?

– Бихте могли да се заглеждате във вашия приятел Франк...

– Франк е тъй атрофиран от алкохола, че почти е загубил чувство за пол и ако почна да го заглеждам, ще помисли, че нещо в костюма му не е в ред. На всичко отгоре той вече ми е доста омръзнал.

– Съжалявам заради вас, че единственият интересен обект е вече окупиран. А госпожа Адамс няма вид на жена, готова да отстъпи играчката си без бой.

– Аз пък нямам никакво намерение да водя бой. И изобщо за ваше сведение, дори понякога да поглеждам Адамс отдалеч, нямам никакво желание да го разгледам отблизо.

– Сериозно ли говорите, или просто илюстрирате поговорката, че гроздето е кисело?

– Това не е поговорка, а басня – поправя ме педантично Мери. – Басня, която не мисля да илюстрирам.

Тя запалва цигара, поема дима и пуска по обичая си две струйки през ноздрите на вирнатото си носле.

– Страх ме е вече да надзъртам отблизо – не разбирате ли? Защото, когато надзърнем отблизо у симпатичния мъж, нерядко откриваш обикновен мръсник. Предпочитам да пазя за по-дълго илюзиите си.

– Ясно – кимам. – За да пазите илюзиите си, вие се наслаждавате на Адамс отдалеч. А за да потвърдите теорията си за мръсника, надзъртате у мене.

– Съвсем не. Но просто вие сте нещо друго. Просто вие едва ли сте в състояние да ме раните.

– Защото съм безобиден? Или защото не държите на такива като мене?

– По-скоро второто... Макар че такива неща не се казват на един шеф...

– В момента нямате пред себе си шеф.

– Не се обиждайте, но вие сте от хората, които не ме привличат особено, по простата причина, че могат да ми сервират само неща, които аз и без това имам в излишък у себе си. Вие носите някаква подтиснатост или спотаеност, или скритост... не знам как да се изразя, защото

това са нюанси... но във всеки случай вие не сте веселият, откровен и лек характер, който би ме очаровал спонтанно.

– Такъв има само един – вдигам безпомощно рамене. – И това е блестящият Адамс.

– Защо само един? Има ги много. Бившият ми мъж и той беше такъв.

– Знам го само по име. И нямам представа какво е станало с него.

– Какво може да стане? И досега е шеф на канцелария. Имаше голямо желание да расте... Но не стана повече от шеф на канцелария... А всъщност даже и това място го дължи на мене...

В този миг в помещението надничат келнерът, който кой знае по каква причина си е спомнил за съществуването ни. Той запитва нещо и секретарката ми на свой ред запитва:

– Какво още искате?

– Кафе. А вие?

– Аз бих пила един коняк... стига да ми правите компания.

Кимам в знак на съгласие, макар да не ми се пие. На Мери обаче, както винаги, ѝ се пие. Тя почти сама е пресушила бутилката вино, без да говорим за встъпителната ракия и се намира в разговорливото, макар и още трезво състояние, което ми е вече познато.

Тя гледа през джамлъка тъмното очертание на планината, едва открояващо се на фона на тъмното небе, а аз гледам нея и си мисля, че наистина е хубава жена, въпреки че не е в най-ранната си младост и че ако нямах такава породиста секретарка, би трябвало да си я изпиша, защото ако не виждаш до себе си жена, почваш да мислиш за жени повече от необходимото, а това пречи на работата.

– Вие значи, сте влиятелна особа, щом сте осигурили на мъжа си повишение – сещам се да забележа, когато кафето и конякът биват поднесени.

– Съвсем не. Обаче за един път бях влиятелна... И то по най-баналния начин, по който може да бъде влиятелна една жена.

– Малък флирт с началството...

Тя отпива глътка кафе и добавя за вкус глътка коняк. Поднасям ѝ цигара и щраквам запалката.

– Всъщност началството флиртуваше с мене... Това бе една голяма дипломатическа мисия, не като тая тук, а в големите мисии хората се държат по-свободно и клюките са по-малко, и въпросното началство почна да се държи дотам свободно с мене, че даже мъжът ми го забеляза.

– Шефът ти е хвърлил око – каза ми той една вечер.

– Дори ми предложи разходка вън от града. Знаел едно заведение, където приготвявали чудесна пъстърва... Какво ще кажеш за пъстървата?

– Няма да изпадна в паника от пъстървата – засмя се той. – Ти знаеш как да се държиш и аз имам пълно доверие в тебе. Така че една разходка може би не е излишна, особено ако успееш да убедиш този стар сатир да ми повери цялата канцелария.

Ако ми беше ударил шамар, вероятно по-малко щях да се изненадам. Защото тия приказки за доверието и за моето добро държание бяха само обичаен данък на добрия тон и всъщност той просто ме тласкаше в обятията на шефа, за да си осигури жалкото чиновническо повишение. Бях му прощавала доста неща и това, че все повече предпочиташе покера пред мене, и това, че понякога бе прескачал в чужди легла, но тая мръсотия не можех да му простя...

– И все пак проявихте великодушие.

– Направих го не от великодушие, а от злоба. Сатирът не бе чак толкова стар и в известни отношения дори превъзхождаше мъжа ми и понеже излетът за пъстърва му хареса, пожела да го повтори, и аз продължих, и почнахме да се срещаме по големите ресторанти и по прочутите барове и, естествено, злите езици влязоха в действие.

– Ти трябва да престанеш! – каза веднъж с раздражение мъжът ми.

– Правя го само за тебе – отвърнах. – Трябва да се закрепим здраво на новия си пост, драги.

Аз просто се подигравах с него и той знаеше това, но замълча, може би, защото наистина смяташе, че ако в този момент се дръпна от сатира, онзи може да прибегне към санкции. Изобщо бракът ни стана съвсем формален, додето най-сетне решихме да го прекъснем.

Тя отново се връща към консумацията, като този път пренебрегва безвкусното кафе и проявява благосклонност само към коняка. Сетне се заглежда разсеяно в пространството и произнася сякаш на себе си:

– А иначе беше хубаво момче... Весел, общителен, изобщо това, което се нарича „светъл човек“... Светъл...

– Обаче тая история не ви пречи да имате все още слабост към този тип хора.

– Е да, защото са обратното на туй, което съм аз. – Тя допива коняка и се сеща: – Може би трябва да ставаме...

– Това зависи само от вас.

По пътя назад Мери известно време мълчи, заета изцяло с

шофьорските си занимания и вероятно уморена от монолога си на масата.

Колата се спуска бавно по склона на планината, свива в сянката на гористите пазви и отново излиза на открито и пред нас ту изскачат тъмните маси на хресталака, ту се разкрива низината, осяяна с хилядите блещукащи светлини на града.

– Колко е хубаво... – прошепва на себе си секретарката, като вдига ръка от кормилото и посочва напред.

– Кое е хубаво? – питам с неясния страх, че можем да напуснем пътя и да се отправим в бездната, защото женското кормуване с тия размахвания на ръце никога не ми е вдъхвало доверие.

– Ами че това долу – това съзвездие от мирни светлинки...

– Всеки град изглежда така от птичи полет.

– Понякога се питам какво търсим тук... – продължава все тъй като на себе си Мери, без да ме слуша. – Защо сме се заврели в тоя град... защо заговорничим срещу спокойния живот на тия хора... защо не си вървим по пътя и не си гледаме работата...

– Ами че точно това ни е работата.

– Млъкнете. Вие сте ужасен с тая ваша арогантност.

И тя най-сетне хваща здраво кормилото с две ръце, така че мисълта за пропастта ме напуска и аз успокоен се обтягам на седалката.

ПЕТА ГЛАВА

Пристигнах в началото на март, а сега сме в края на април и за някакви особени промени е трудно да се говори, поне що се отнася до работата. За такъв като мене два месеца са предостатъчни, за да се превърне новото в един добре разграфен и банален делник. Три следобеда в седмицата, посветени на безперспективните занимания по български език, три вечери в седмицата, прекарани в дружеската среда на колежите, и три нощи в седмицата, пожертвувани пред олтара на любовта или, грубо казано, загубени в компанията на Мери.

Останалото време – работа. Излизанията и срещите с представители на местната култура са сведени до минимум и, боя се, ще бъдат съвсем прекратени поради пълната им безрезултатност. Проучването на пристигащите и заминаващите засега поне също не дава нищо, заслужаващо отбелязване. Три разговора с три лица, фигуриращи като наша агентура, и един косвен контакт със Стария, най-важния ни помощник – всичко това, колкото да се уверя, че остатъците от мрежата, макар и съвсем безполезни, все още са налице. Запознаване в подробности с не особено интересни справки в секретната архива. Обсъждане на това-онова с досадния Бенет. И – мислене по единствената сериозна възможност за момента – Борис Раев.

Аз не съм оптимист като Адамс, нито песимист като Мери, защото и едното, и другото е глупаво. Аз съм изчислителна машина. А в изчислителните машини не се залагат настроения. И с капацитета си на изчислителна машина съм преценил, че сега засега, а може би и за твърде дълъг период Борис Раев е единственото, което може да надхвърли евентуалните дребни успехи, едничкият сериозен шанс за изплуване, за реабилитация, а може би и за триумф. И затова обмислям грижливо всички възможни комбинации и обработвам грижливо всяка една от тях, макар че засега информацията е недостатъчна.

Информацията е недостатъчна, но днес сме на прием в едно приятелско посолство и може би интимната обстановка ще ми позволи да задоволя жаждата си за знания. Тази жажда за знания, която открай време движи света напред и която е причина за всичките му катастрофи.

Приемът започва точно в шест и аз се явявам в полупразните още салони само няколко минути по-късно, защото искам да избягна навалищата и да разменя две думи с един колега от въпросното посолство.

– Най-добре е да минете веднага оттатък – съветва ме полугласно колегата, след като се ръкуваме. – А щом вашият човек дойде, аз ще ви го доведа.

Изпълнявам съвета и влизам подир водача си в един коридор, а оттам в някаква стая, служеща вероятно в служебно време за приемна.

– Никой няма да ви безпокои, но за всеки случай може да дръпнете резето на вратата – обяснява любезният домакин и изчезва.

Не съм допушил още цигарата си, когато в стаята влиза моят познат Савов. Дръпвам резето и поканвам новодошлия да си почине. Сетне сядам срещу него, вадя небрежно магнетофончето-заглушител и пускам за настроение гальовната мелодия.

– Мисля, че успех да науча всичко, което би могло да се научи по обичаен път – заявява Савов. – Така че ще ви моля с това да приключим.

– Без предварителни условия – казвам. – Говорете!

– Той наистина вече не е в Плановата комисия. Преместил се е преди няколко месеца в другия институт и работи по линия на СИВ. Една втора промяна, за която не знаех – разведен е. Разведен е още преди две години и живее във вилата с дъщеря си, защото апартаментът е на жена му, която вече е избързала да се омъжи повторно. Вън от това в привичките му няма никакви особени промени, а аз вече ви разказах що за човек е. От къщи – на работа и от работа – в къщи. Със старите си приятели общува почти колкото и с мене. Връзките му са главно служебни. Учуди се, когато го посетих, но учудването му се разсея, щом разбра, че идвам за ходатайство. За сметка на това недоволството му нарасна.

Савов продължава още известно време в тоя дух, като ми сервира доста излишни неща и тук-там нещо интересно. Изслушвам го търпеливо до края, след което минавам към въпросите. А това не е много лесно, защото трябва да науча подробностите, които ме интересуват по такъв начин, та Савов дори да не се досети, че специално се интересувам от тях. Дребни подробности, като например работи ли Раев у дома си над служебни книжа, къде се намира споменатата вила, какво е разположението на помещенията и какво е разписанието на нейния собственик.

– Добре – въздъхвам, след като играта на въпроси и отговори приключва – Информацията ви е доста мършава, но няма повече да ви безпокоя.

– Надявам се, че ще удържите на думата си – подхвърля Савов и става.

– Бъдете сигурен. Стига, разбира се, и вие да удържите на вашата. Ние с вас никога не сме се виждали и никога не сме се познавали.

– Не съм самоубиец, не бойте се – отвърща гостът и напуска стаята.

Изчкавам да мине половин цигара време и на свой ред се измъквам, минавам според указанията в съседния коридор и влизам в салоните с баналния вид на човек, който е отскочил до тоалетната.

Впрочем сборището в тая минута е вече тъй оживено, та никой изобщо не забелязва появата ми. Навалицата, както винаги в подобни случаи, е съсредоточена главно около масите със закуски. Хората, струпани там, са крайно обременени поради непосилната задача да дъвчат, да пият и да бърбят в едно и също време. Всичко това е, разбира се, кошунство срещу добрия тон, обаче известно е, че хората на добрия тон не са задължени да спазват добрия тон. Не стига, че са го измислили, ами пък и ще се измъчват да го спазват.

Сравнително по-малка е навалицата край мокрия бюфет и аз използвам това обстоятелство, за да си сервирам една чаша с повече сода и по-малко уиски.

– Вие сте наистина твърде съдържана натура – чувам близо до ухото си приятен женски глас.

Почти изтръпвам вътрешно при звука на тоя мек глас, защото тъкмо при същите обстоятелства бе станало запознаването ми с Елен. За жалост или за щастие, в случая няма подобна опасност. Дамата зад гърба ми се оказва прелестната госпожа Адамс, придружена от съпруга си.

– С какво мога да ви услужа? – питам отзивчиво, тъй като съм по-близо до бюфета.

– Ами вземете и за нас по едно от същото, драги, само че с по-малко вода – отвърща с обичайната си веселост Адамс.

След малко ние се уединяваме в един ъгъл, за да се освежим с леденото питие.

– Във всичко ли сте така съдържан, господин Томас? – продължава качката си очарователната съпруга на колегата ми.

– Затруднен съм да отговоря – казвам, – защото, каквото и да отговоря, ще прозвучи като самохвалство.

Тя ми хвърля един бърз поглед, засмива се и заключава:

– Хитро се изплъзнахте.

А съпругът ѝ, който по време на тия глупави реплики шари с очи наоколо, забелязва:

– Капиталистическо посолство, както се изразяват тук... А вижте колко народ!

– В бройката няма нищо необичайно – промърморвам.

– Защото още не сте присъствували на прием в нашето собствено

посолство. При нас гостите се свеждат до пет-шест официални лица от среден ранг и още толкова търговци, ако не броим представителите на другите легации, с които ни е омръзнало да се срещаме по всеки прием.

– Жалко.

– Жалко, наистина. И това е още един малък факт, който следва да прибавите към изводите на оня наш първи разговор.

Подир което с помощта на очарователната госпожа Адамс ние минаваме на по-забавни теми и по-точно на текущите сплетни в посолството. Изобщо компанията е приятна, тъй като госпожата има чудесен бюст, върху който умореният от околната суетня поглед от време на време може да си почива, а господинът е любезен и духовит. И все пак аз продължавам да изпитвам някаква глуха ненавист към този човек, защото знам, че ме одумва със същата лекота, с която одумва и другите, защото помня, че тъкмо той пусна първата клюка по мой адрес и че нему дължа скарването с Елен, защото отгатвам, че зад външната му приветливост към мене се крие презрение заради професията ми, заради низшия ми произход. Безличното и органично презрение на господаря към слугата.

* * *

Това, че сме в края на април, едва ли може да се отгатне по разкошния изглед, откриващ се от прозореца на моя кабинет. Вероятно и Бенет стига до същото заключение, защото, след като известно време е съзерцавал порутената мазилка на калкана, решава да се отдалечи от този наблюдателен пункт и да щръкне над бюрото ми.

– Седнете, драги, не се преуморявайте – промърморвам, понеже не обичам да ми стърчат над главата.

Той сяда покорно, докато аз продължавам да проучвам поредната сводка за лицата, които са пристигнали или чакат визи, за да заминат.

– Този тук, дето иска да отпътува, за да получи наследство, може би представлява известен интерес. Пратете ми го, когато се появи.

Връщам списъка на Бенет и запитвам:

– Спомняте ли си двете задачи, за които стана дума преди време: уточняване на обекта и намиране пътя към него. Е, добре: едната е вече изпълнена – лицето е налице. Колкото до втората, разчитам на вашата помощ.

– Лесно е да се каже – отвръща кисело Бенет. – Агентурата ни е почти разнебитена. А ако някой не е разкрит, питаш се: защо не е разкрит?

Той ме поглежда с открито отегчение и изтърсва:

– Мразя да работя в такава страна, казвам ви! Бил съм при по-тежки условия в Южна Америка и отново с радост бих заминал в някоя от тия републики, дето всеки миг могат да те отвлекат или да те очистят. Изобщо на всичко съм готов, повярвайте ми, само да не агонизирам повече тук...

– Вие агонизирате?

– А вие какво, блаженствувате ли? Най-първо те поставят целия в гипс, а после ти казват: „А да видим сега как си в танците!“

– Има нещо вярно в думите ви – кимам. – Но нека не се отклоняваме в сантиментални излияния. Нека се условим по-добре, че аз ще ви обясня как съм решил първата задача, а вие ще ми обясните как смятате да решим втората. И така, обектът е Борис Раев.

Вада от чекмеджето неголяма любителска снимка и я подхвърлям на помощника си.

– Физиономията ми е непозната – установява Бенет, докато разглежда снимката. – Но името, разбира се, ми е известно.

– В такъв случай, вярвам, ви е известен и постът му... а също и това, че държи в ръцете си тъкмо някои от документите, които специално ни интересуват.

– Това не е трудно да се отгатне. Друго какво?

– Другото също е важно: той работи над редица документи и у дома си, или поне над свои бележки и извадки от документи. Изобщо в дадени дни във вилата му се намират частички от това, което ни интересува. А частичките, както знаете, могат да дадат представа и за цялото.

– Наистина интересна подробност – признава Бенет.

Той отпуска клепачи и добива онова малко сънливо изражение, което у него говори за дълбок размисъл.

– Не питам за явните му пороци, защото човек с неговия пост няма право на явни пороци. Но кои са скритите? Пие тайно? Сънува млади момичета в безсрамни пози?

– Не знам какво сънува, обаче излишно е да търсите по тая линия.

– Болнаво амбициозен? Користолюбив?

– Оставете, драги! Не си изтощавайте напразно мозъка. Всъщност Раев лично изобщо не влиза в сметките ми.

– Тогава за какъв „обект“ ми говорите? – изръмжава намусено Бенет. – Или планирате някой обир на вилата?

– Не планирам подобни глупости. Макар че догадката ви не е съвсем далеч от истината...

* * *

Работният ден е минал и поредният урок също е минал, и аз си почивам и от двете тия тягости, вдигнал крака на бюрото и полуизлегнат на стола. Очите ми разсеяно наблюдават златното дамско колие, което се премята в ръката ми, но умът ми е другаде.

Ненадейно в кабинета изниква Мери с познатия си похват да чука едновременно с влизането.

– Днес е вашият ден – напомня тя. Сетне забелязва колието и възкликва с престолено умиление: – А, вие сте ми приготвил подарък!

– Уви, служебен реквизит – осведомявам я, като продължавам да си играя с бижутото. – Бях го приготвил за моята любима учителка по български или по-скоро за нейната дъщеря, която е пред абитуриентски бал.

– Но в последния момент ви се досвидя да го дадете.

– Не познахте. Предложих го, а тя отказа. Представяте ли си?

– Да, представям си отлично идиотското ви положение. Мислех ви за по-предпазлив и по-тактичен, шефе.

– Но слушайте, аз на няколко пъти вече й подарявам книги и тя ги приема. На всичко отгоре она ден сама заговори за каприза на дъщеря си и за огорчението си, че не можела да й угоди. „Тия деца не знаят какво искат – вика – Откъде мога да й намеря златен синджир с пендара.“ А за какво една жена ще седне да се вайка пред мене по такъв въпрос, ако не, за да ми намекне, че очаква помощта ми?

– Така става, когато винаги търсите зад думите на хората скрити подбуди...

– И на всичко отгоре ми разигра поза на превъзходство! „Не съм свикнала – вика – да получавам бижута... И съм твърде възрастна, за да променям привычките си!“

– Да, представям си идиотското ви положение – повтаря Мери.

– Не моето положение е идиотско, а нейното. Фанатици... Хора без усет за реалната стойност на нещата...

– Тая стойност за различните хора може да бъде различна.

– Извинете, но курсът на златото по целия свят е еднакъв. И доколкото знам, не се е изменил в последно време.

– Само че други неща са се изменили. И не в последно време, а доста отдавна. Вие днес не можете да купувате хора по същия начин, по който нашите деди са купували роби срещу дрънкулки и мъниста.

– Не съм имал никакво намерение да я купувам. Мислех просто да

й доставя удоволствие с една малка услуга.

– За да поискате впоследствие от нея друга малка услуга.

– Не непременно. Засега поне дори не съм разсъждавал по тая възможност.

– Вярвам ви. Но вашето „засега поне“ не звучи твърде успокоително.

– Оставете анализите. Вие лично не бихте ли приели един такъв подарък? – питам, като полюшвам бижутото, окачено на ръката ми.

– Дайте да го видя...

Секретарката поема колието, разглежда го бегло и установява:

– Златно, наистина – макар и съвсем стандартно.

– Стандартно или не, но вие не бихте го отхвърлили, нали? – питам, като вземам обратно бижутото.

– Зависи какво ще искате в замяна. Вие бихте ли се съгласили да убиете баща си срещу прилична сума?

– Аз бих убил баща си и без всякаква сума. Той ни заряза още преди двайсет години и изчезна, за да не плаща издръжката.

– Вие сте тежък случай... Но ако, да речем, ви предложат да ограбите майка си?

– Веднага бих го сторил. За жалост не аз, а тя ме ограбва. В последното си писмо пак иска пари. Изобщо видя ли писмо от нея, знам винаги за какво ми пише и без да го разпечатвам.

– Да, вие сте наистина тежък случай... – въздъхва Мери. – Затова не можете да разберете отношението на детето към майката. А за тия изостанали хора тук, представете си, родината все още е майка.

– Майка, глупости... Празноглав фанатизъм и нищо повече... Тя всъщност ме беше предупредила, без даже да го съзнава. „Ние с вас – вика – сме много далечни не само по език, а дори и по мислене.“

– Точна формулировка.

– Не отричам. Тия фанатици наистина виждат нещата тъй, както разумният човек никога не би ги видял.

Отварям чекмеджето на бюрото и хвърлям вътре бижутото. Но преди да го заключа, нещо ми минава през ума.

– Всъщност, ако ви харесва, бих могъл да ви го подаря.

– Оставете. Нали ви казах: прекалено стандартно е за моя вкус.

Трябваше да го предложи по-рано. А след като не бях го предложил по-рано, трябваше да си мълча. Но когато си объркал нещо и искаш да го поправиш, винаги става така, че го объркваш още повече.

– По-добре заведете ме някъде да вечеряме – предлага тактично

Мери, за да ме отърве от неудобството. – Или още по-добре, заведете ме у вас да пием по чашка.

Това наистина е по-добре. Не съм никак в настроение да марширувам из заведенията в подножието на тая импозантна жена. Но нямам нищо против да бъда до нея в една по-интимна обстановка.

* * *

– Не ви ли се случва понякога да се чувствувате самотен, Хенри?

Тя за пръв път се обръща към мене с малкото ми име. Всъщност тя избягва да ме нарича и по презиме. Чисто и просто намира начин да ми говори без наименования, сякаш съм кой да е. А сега за пръв път казва „Хенри“. Може би защото е малко на градус. Само че тя и друг път е била на градус.

– Никога не съм се чувствувал самотен.

– Вие сте наистина феномен. Ако, разбира се, говорите искрено.

– Не виждам нищо феноменално. Самота усещат ония хора, които са свикнали да не са самотни, а сетне изведнъж са станали самотни. А аз винаги съм бил сам, следователно приемам го като съвсем нормално състояние.

– Вие сте логичен, обаче това не ви пречи да бъдете твърде далеч от истината. На човека по природа е присъщо да търси близост и общуване.

– Да, но не за самото общуване, а за евентуалната полза, която би могъл да извлече от него.

– А общуването не е ли само по себе си полза? Казват, че има котки, които умират, ако не ги гаят.

– Ако почнем да вземаме примери от зоологическата градина, можем да докажем всичко, каквото ни хрумне. Вълците, за ваше сведение, живеят сами. А когато не са сами, се ръфат един друг. Така че по-добре е да живеят сами. Ако питате мене, човек е по природа по-близо до вълка, отколкото до вашата сантиментална котка.

– „Човек за човека е вълк“... Не сте интересен.

Тя се е полуизлегнала на канапето в една поза, подходяща действително само за строго интимна обстановка, и аз разсеяно се любувам на известни телесни форми, които в късните часове вероятно вече ще бъдат у мене само отегчение.

– Впрочем перифразирането на стари изтъркани максими не е само ваш патент. Един по-известен от вас господин беше казал, че „адът – това са другите“...

- Кой господин?
- Не помня. Няма значение. Във всеки случай и той е от вашата вълча партия.
- Господинът не е от моята партия – поклащам глава.
- Така ли?
- Адът – това са само по-силните от нас – уточнявам. – Другите могат да бъдат и приятни.
- Разликата не е много голяма.
- Капитална е. Вашият господин обрича всички хора на ада. Докато според мене в ада се гърчат само слабите. Силните не са му подвластни.
- Налейте ми една чаша, докато разсъждавате – предлага лениво Мери, но явно също разсъждава по думите ми.
- Ще ви наляя, при условие че няма повече да мъдруваме – отвърщам. – Това ваше хоби да наливате от пусто в празно никак не ми е по вкуса...
- Но вие сте съветник по културните въпроси – напомня Мери, додето пълня чашите.
- Парадокс на професията и нищо повече. Нашата участ е да бъдем всичко това, което всъщност не сме.
- Тя поема чашата, без да променя твърде позата си на ленива одалиска, и промърморва, като обхожда с поглед хола:
- Вие и този път сте се погрижили да има цветя... Сега поне съм сигурна, че вниманието ви е адресирано към мене, а не към жена ви.
- „Вие и тоя път грешите, мила“ – отговарям на ума си, защото не съм и мислил да проявявам внимание. Цветята тук се купуват и подменят от прислужницата, също както сапунът за пране и припасите в хладилника.
- Тия цветя са лишени от силата, за която говорите. И все пак вижте какъв разкош! – Мери посочва голямата ваза с едри червени карамфили в ъгъла. – Случвало ли ви се е да мислите за това нещо, Хенри?...
- За кое по-точно?
- За силата на красотата...
- Ето че минахме от животинския свят към растителния – въздъхвам мъченически и притварям очи. – Когато изчерпите и минералния, обадете ми се.
- Добре, ще престана да ви отегчавам, но само след като ми дадете едно последно пояснение.
- Ако наистина ще е последно...
- Мери отпива малко уиски и запитва:

– По кой начин човек става силен?

– Добре би било, ако можех да ви отговоря така лесно, както лесно вие питате... Начините, знаете, са толкова много...

– Аз ви питам за вашия начин.

„Мерси за комплимента – казвам на ума си. – Значи, ти ме смяташ за силен човек“, но, разбира се, произнасям друго:

– Моят начин едва ли ще ви бъде от полза. Човек, който изпитва чувство на самота, никога не може да бъде силен.

* * *

Ние сме прекарвали известно време в леглото, обаче Мери противно на обичая си още не е заспала и това е досадно за мене, понеже тая жена, в случай че не спи, непременно говори.

– Сетих се отново за тая ваша история със златното колие – чувам гласа ѝ, додето си давам вид, че задрямвам. – И си мисля...

– Мислете си по-добре наум – мърморя, като се обръщам на другата страна.

– Но аз имам нужда от вашата помощ, Хенри!

Тя е седнала в леглото, облегла се е на високите възглавници и пуши спокойно и съсредоточено, сякаш е решила да прекара в това занимание цялата нощ.

– Вие ми обещахте да сложите край на тоя спорт, поне за настоящата вечер.

– Обаче вие не ми отговорихте на въпроса. Затуй поне сега отговорете...

Мълча и наново давам вид, че задрямвам, обаче тя взима мълчанието ми за знак на съгласие и пак започва:

– Понеже стана дума за злато, вярно ли е, че сте дали на оня черен генерал цяла чанта злато малко преди да го убият?

– Това пък откъде изскочи? – запитвам и отварям очи.

– „Мълва се носи“, както пишеше в латинската читанка.

– Навярно мълвата и този път идва от Адамс.

– Не знам откъде идва.

– Стига с тоя черен генерал – промърморвам. – Вие тук всички така се интересувате от него, като че ви е вуйчо.

– И все пак вярно ли е това за златото?

– Вярно е! – отсичам ненадейно. – Колкото и да ви звучи невероятно, вярно е! Връчих му цяла чанта злато, точно за сто и петдесет хиляди!

Смятам, че съм й запушил устата. Но Мери е неуморима.

– А бихте ли му връчили чантата, ако знаехте, че половин час по-късно ще го убият?

Тя почва да играе на следовател, тая дама с разголения бюст, но аз нямам никакво намерение да влизам в играта ѝ.

– Вие, изглежда, не допускате, че у мене може да има и нещо като морал – подхвърлям.

– Защо да не допускам? – вдига вежди секретарката. – Питам се просто дали моралът ви би могъл да устои на един натиск от сто и петдесет хиляди долара.

* * *

– При Бенет е дошъл някакъв човек за някакво си наследство – обявява Мери.

Но сега тя е облечена в дискретен сив костюм и лицето ѝ е самото целомъдрие, защото сме на следната заран и действието се развива в моя кабинет.

– Добре, нека ми го прати – нареждам.

И преди секретарката да излезе, подхвърлям кисело:

– Искам да видя на какъв доларов натиск може да устои моралът му.

Няколко минути по-късно пристига и „наследникът“, изискано облечен мъж на средна възраст, от тия, дето се парфюмират леко с одеколон за бръснене, носят обезателно бяла копринена кърпичка в малкото джобче на сакото и държат ноктите си в добър вид.

Поканвам го да седне и запитвам с участие как вървят работите му, като че ли от заранта насам си блъскам главата тъкмо върху тоя въпрос.

– По-добре от необходимото – усмихва се приятно гостът. – Отпърво човек се грижи да развие клиентела, а когато я развие, разбира, че е станал неин роб.

– Вашият покоен вуйчо също е бил зъболекар, нали?

Той кима утвърдително.

– И ако се съди по наследството му, също е имал добра клиентела – добавям небрежно. – Мислите ли, че вие бихте могли да спечелите тук такава сума, каквата е натрупал у нас вашият вуйчо?

– Изключено е – отвръща без колебание гостът...

– Да, ние сме страна, в която способните и работливи хора печелят добре – обобщавам доволно.

– Не забравяйте, че нещата много зависят от това, чия гледна точка

ще възприемете: дали тая на зъболекаря, или оная на човека, който си лекува зъбите – усмихва се непознатият.

– Да, разбира се. Но сега ние с вас имаме да решаваме друг проблем – напомням, тъй като съм пуснал встъпителните реплики само колкото да опипам терена.

Придавам си служебен вид и обяснявам сухо:

– Работите около това ваше наследство наистина са доста оплетени и не биха могли да се решат без вашето присъствие на място и... и без нашата интервенция във ваша полза, естествено...

– Искате да кажете, че в последна сметка всичко зависи от вас? – запитва обнадежден посетителят.

– От нас или от вас, това, както сам забелязахте преди малко, е само въпрос на гледна точка.

– В какъв смисъл?

– В най-обичайния: ние ще ви направим тая услуга, ако вие ни направите друга услуга.

– Аз минавам, общо взето, за услужлив човек – забелязва обещаващо гостът. – Но все пак имайте предвид, че не ми давате хонорар, а едно наследство, което по право ми принадлежи.

И той отново се усмихва с приятната си усмивка.

– Това е също едно обстоятелство, изглеждащо различно при различни гледни точки – отвърщам. – Вуйчо ви е спечелил състоянието си там, у нас. Сумите са му дадени от наши граждани.

– Но те му са дадени срещу неговия труд и следователно са станали негови.

– Безспорно – кимам търпеливо. – Но съгласете се, че ние нямаме особен интерес да прехвърляме тук една сума, спечелена там, у нас. И ако успеем да издействуваме това прехвърляне, ще ви направим добра услуга, срещу която бихме желали да получим друга услуга, разбира се, съвсем дребна.

– Не знам какво имате предвид...

– О, става дума просто да приемате от време на време моя помощник, който редовно страда от зъбобол.

– Ако това е всичко...

– Почти всичко.

– В какъв смисъл „почти“?

– Ами в смисъл, че помощникът ми има една позната, която може би също ще изпита някой ден ужаса на зъбобола.

– Никой не е застрахован срещу подобно нещо – съгласява се

гостът.

– Та мисълта ми е, че ако това стане, вие едва ли бихте се възпротивили тия двама добри познати да се срещнат у вас.

– Защо не. Ако срещата стане в приемната...

– Защо в приемната? Вие сте вдовец, апартаментът ви е доста широк, а сърдечното чувство е нещо твърде деликатно, за да може да разцъфти в една многолюдна приемна.

Гостът поклаща глава:

– Много ми е неловко, но трябва да ви откажа. Аз държа лекарски кабинет, а не квартира за срещи.

– Става дума за срещи от съвсем интимен характер – пояснявам.

Той вдига очи и ми хвърля един недоверчив поглед.

– Дори и тъй да е, боя се, че не мога да бъда полезен на вашия помощник.

– О, моят помощник все някак си ще се оправи със зъбобола си. Лошото е, че вие ще загубите наследството. И то заради един детински страх.

– Вие сте представител на една цивилизована страна, а спокойно ме заплашвате с едно беззаконие, за да ме принудите да извърша друго беззаконие...

– Не се вълнувайте. Съвсем не мисля да ви принуждавам.

Посетителят става бавно, обляга се с лявата ръка на бюрото ми и свива пръстите на дясната, сякаш оценява качеството на маникюра си.

– Принуждавате ме да ви разбия зъбите – произнася тихо той, като се накланя леко през бюрото. – И вероятно бих го направил, ако не се боях, че след туй ще трябва и да ви лекувам.

Нямам никакво намерение да отговарям на това блънуване и изпращам с поглед госта до вратата, а когато той изчезва, още някое време го следвам мислено. Всъщност засега аз нямам никаква нужда от квартирата му и дори той да ми я предоставяше, кой знае дали бих я използвал някога, освен след продължителни проверки. Но човек никога не знае какво може да му потрябва за в бъдеще и какво не. И после, въпрос на характер, обаче аз не съм от хората, които биха разменили една реална услуга срещу въздух.

Съзерцавам известно време разсеяно насрещната стена и по-специално календара с парада на голите бедра от Бродуей. Изкусителна гледка. За жалост някои типове обръщат гръб на изкушенията. Защо?... Ами защото силата на изкушението се е сблъскала с една по-голяма сила – тая на страха. Страхът от вероятните последици... А може би и она

неосъзнат, но властен страх пред моралните норми, десетте божи заповеди, етиката на комунизма и знам ли още какво, изобщо всичко онова, което са ти набивали в главата от ранно детство и което в последна сметка се свежда до идиотското съображение: „Какво ще кажат хората“... Какво ще кажат ли? Ако питате мене, нека казват каквото искат. Важното е да стигнеш дотам, че да не смеят да ти го казват в лицето, а да го дрънкат зад гърба ти и щом само се появиш, да млъкват гузно и да ти отправят сервилните си робски усмивки. Тогава те се превръщат в подлеци и те се чувствуват подлеци, а ти, каквато и подлост да си извършил, се усещаш свободен и силен и стърчиш с две глави над тая робска папlach.

Разбира се, зъболекарят може би ще размисли и подир седмица, след като се успокои достатъчно, наново ще се яви, и то не с цел да ми разбива зъбите. Обаче ако се яви, аз вече ще бъда заразен от съмнението, че някой ми го е пратил. Така че при всички случаи – прощавай, наследство!

* * *

Пролетта вече е настъпила без уговорки и аз виждам през прозореца на спалнята си раззеленелите дървета на парка и си казвам, че в такъв слънчев неделен ден истинско престъпление е да седиш в тоз усвоен апартамент. А след като съм си казал нещо, аз винаги минавам към действие. Така че един час по-късно Андрей спира шевролета край писатата за конни състезания при Банка.

Слизам от колата и се запътвам към Бенет, застанал няколко метра по-натат.

– Вашата млада дама е идентифицирана – изръмжава приветливо помощникът, като кима за поздрав. – Касае се за онова празноглаво същество със смешната шапка.

Не питам как, кога и от кого е извършена идентификацията, тъй като планът на тая малка операция ми е предварително известен. Вдигам бинокъла, който съобразително съм донесъл, и правя бегъл рейс по писатата и групичките зрители. Публиката не е особено многобройна и аз веднага откривам празноглавото същество, облечено в светъл пролетен костюм и увенчано със също такава светла широкопола ковбойска шапка.

– Струва ми се, че при тукашните миниатюрни мащаби бинокълът ви изглежда малко смешен – не се стърпява да забележи Бенет.

– Обаче чудесно ми разкрива ахилесовата пета на нашия общ

познат.

Ахилесовата пета е доста приятна на вид и тъкмо тъй свежа и още зелена, както е всичко наоколо в този ранен сезон. Едно румено момиченце, което въпреки избуялия ръст очакваш да видиш по-скоро в ученическа престилка и на чина, отколкото в тази разюздана компания от младежи, подаващи си един на друг някаква плоска кафява бутилка, която вероятно не съдържа сироп за кашлица.

– Добре, че и най-неуязвимите бащи понякога са надарени с уязвими дъщерички – промърморва Бенет, чийто поглед в момента също е насочен към „ахилесовата пета“.

После, осенен от някаква мисъл, запитва:

– Може би се готвехте да ми уреждате срещи у зъболекаря тъкмо с това лекомислено създание?

– Не говорете дивотии – отвръщам спокойно. – Аз съзнателно действах срещу зъболекаря като слон в стъкларски магазин. Обаче това нежно цвете на ранната поквара трябва да бъде докоснато от галювна ръка, а не от такива лапи като вашите, Бенет.

– За ваше сведение при мене не само ръцете са здрави, но и зъбите – осведомява ме с достойнство помощникът. – Последният ми зъбобол, ако се не лъжа, датира от времето, когато ми падаха млечните резци.

– Вярвам ви, но в момента тия биографични подробности са без значение. По-важното е къде ще намерим необходимата галювна ръка.

Отново вдигам бинокъла и отново правя оглед на панорамата, за да спра върху нежното цвете на покварата. В този момент то е долепило устни до плоската кафява бутилка. Вероятно алкохолът му горчи, но детето се стреми да не мръщи лице, за да покаже, че вече не е дете.

Вниманието на Бенет неусетно се е пренесло върху пистата, дето няколко коня се подреждат за старт.

– Какво бихте казали, Томас, ако сложим един малък бас за изхода на следващото състезание? Аз с готовност бих заложил известна сума на номер седем.

– Обърнете се с това предложение към вашия приятел Адамс – отвръщам. – Както виждам, той току-що пристига. Колкото до мене, аз вдигам котва.

Прибирам бинокъла и си тръгвам, но няма как да избягна групата на приближаващите колеги – семейството Адамс и семейството на съветника. Двете двойки са в най-безоблачно пролетно настроение и съветничката прави такива широки и такива решителни крачки с дългите си крака, сякаш се готви да вземе участие в състезанието в качеството

на кон.

– Много рано се прибирате, драги... – подхвърля Адамс, като отвърща с ръка на поздравя ми.

– Както винаги, умерен в удоволствията – забелязва с усмивка господа Адамс.

Намирам Андрей с глава, облегната на кормилото, решил да използва служебната пауза за малък сън под гальовните лъчи на слънцето.

– Към града ли? – пита той, като се отърсва от дрямката.

– Не, към планината. Това време е само за планината, мойто момче!

* * *

Колата се движи край разцъфтелите дървета по леките завои на неширокия път между Баня и някакво друго село, което според Андрей се казва Княжево. Аз съм се отпуснал лениво на седалката до шофьора, спокоен, че кормилото за момента не е в ръцете на Мери, а на професионалист.

Впрочем не бих казал, че съм съвсем спокоен. По скоро съм малко нащрек, макар да си мисля, че нямам никакви основания да съм нащрек.

– Защо увеличихте скоростта? – питам небрежно, тъй като Андрей в тая минута солидно е натиснал газта.

– Мисля, че ни следят.

– Тъкмо затова намалете. Никога не дразнете тоя, който ви дебне, момчето ми. Напротив: успокоявайте го. Нека се отпусне. Ако ще, нека дори заспи. Вие от това нищо не губите.

Зад нас на прилично разстояние действително се движи една черна волга и тъкмо нейният образ в огледалото ми пречи да се отпусна напълно. Естествено, това е съвсем банален и мимолетен сондаж за евентуалните намерения на господин културния съветник. Ние у нас вършим същото. Изобщо пълна взаимност, точно според дипломатическите норми.

И все пак, когато видя една такава черна волга или на пътя ми се мерне кафяво-зеленикава униформа на милиционер, или погледът ми улови в някое заведение погледа на друг човек без униформа и може би дори без служебни функции, обаче все пак бъдещ сянка на съмнение, тук в гърдите ми изведнъж става напрегнато. И не защото конкретно за момента имам основание да се боя от нещо, а защото тия бегли фрагменти на една често невидима, но винаги реално присъстваща сила ми напомнят, че в някой друг момент, в някой твърде важен за мене момент, тази сила може ненадейно да спусне ръката си върху мене и да

каже: „Не мърдайте!“

И всичко ще хвъркне по дявола.

Защото въпреки че в нашата професия провалите понякога са неизбежни и не особено съдбоносни, съществува един вид провал, наистина съдбоносен. Това е последният провал, този, подир който те изпращат да береш праха нейде в архивните служби или направо те изхвърлят. А при мене, ако ще има провал, той ще бъде точно от този тип.

И затова дори една такава волга, открояваща се като черно петно в зелено-белия пейзаж на пролетта, ме кара да изпитвам напрегнатост и да усещам как по гръбначния ми стълб пълзи някакъв неприятен хлад.

Впрочем волгата междувременно се е загубила зад един завой, додето прекосяваме Княжево, и повече не се появява. Хората в нея навярно са престанали да се интересуват от мене и дори възможно е това съвсем да не са хора от съответната инстанция. Отпускам се най-сетне наистина спокойно на седалката и леко премрежвам очи, сякаш се каня да задрям. И додето се колебая тъй, дали да се почерпя с малко сън, или да се въздържа, запитвам лениво:

– Апропо, вашата майка, мисля, беше белгийка...

– Белгийка – потвърждава Андрей.

– А баща ви?

– Българин, естествено. Но той почина.

– И сега вие освен съпругата и децата трябва да издържате и майка си?

– Какво да правя...

– Вие имате наистина тежко семейство – произнасям съчувствено – Влизам ви в положението, понеже и аз се пържа в такъв тиган. Но все пак, надявам се, че си докарвате и нещо извън заплатата.

– Откъде?

– От тия, които ни следяха.

– Нищо не си докарвам – възразява шофьорът. – Знам, че няма да ми повярвате, но нищо не си докарвам.

– Значи, информацията, дето им я давате, е съвсем безплатна?

Той не отговаря веднага, тъй като от завоя пред нас е изскочил голям камион и Андрей рязко извива кормилото, за да избегне чудовището. После промърморва:

– Каква информация може да дава един шофьор?

– Съвсем скромна, разбира се, но нерядко – полезна.

– Да: че съм ви закарал до еди-къде си и че съм ви взел от еди-къде си.

Влизаме в нов завой и шофьорът наново съсредоточва вниманието си напред.

– Невинните сведения понякога също влизат в работа – подхвърлям.

– За невинни сведения никой не плаща.

– Защо? Аз например бих платил. Готов ли сте да ми предложите нещо невинно? – питам все тъй лениво и сякаш на шега.

– Оставете, господин Томас – произнася с досада шофьорът, загледан напред. – Аз и без това съм човек под подозрение. Не ме забърквайте в опасни игри.

– Не става дума за опасни игри, а именно за нещо невинно.

– Вечната песен! – забелязва скептично Андрей.

– Добре, нека не спорим – казвам, като се поизправям на седалката. – Аз ще ви кажа за какво се касае, а вие сам ще прецените опасно ли е това, или невинно. Съгласен ли сте?

– Защо не! Ако е въпросът само за приказки...

В тона му се чете все същото пренебрежение към доводите ми, но това не ми пречи да отбележа една точка в своя полза.

– Вие, доколкото знам, обичате да ходите след работно време по някои заведения: „Берлин“, „София“, „Балкан“...

– Забранено ли е?

– Напротив, препоръчва се! Особено ако ходите по-често в „София“.

– И после?

– Ами че това е почти всичко, което се иска от вас: да правите същото, дете и без това го правите.

– Шегувате се – промърморва шофьорът.

Обаче той несъзнателно е забавил ход, сякаш за да има възможност по-добре да следи думите ми, и аз отбелязвам нова точка в своя полза.

– Аз никога не се шегувам, когато говоря за такива неща. Вие също може да не ми повярвате, но ще ви кажа, че за мене сигурността и спокойствието на хората, с които работя, са по-важни от собствената ми сигурност.

– А каква полза ще имате вие от това, че ще ходя в „София“ и ще пия кафе?

– Не бързайте, ще стигнем и дотам. В „София“ се отбива редовно едно младо същество, което специално ме интересува. И ще поясня, че интересът ми е съвсем личен, дори ще кажа направо: сантиментален. Впрочем, когато ви покажа снимката на това същество, надявам се и сам

ще разберете, че тоя мой интерес е напълно оправдан. Само че вие трябва да разберете и нещо друго: за нас тук една връзка с жена представлява доста деликатна история, особено ако жената е от тия, дето могат да ти сервира всякакви изненади. Тъкмо затуй, преди да стигна до връзката, бих искал да имам известни сведения...

– А откъде ще ги получа аз тия сведения? – прекъсва ме Андрей, който вече е изцяло погълнат от разговора.

– Ще ги получите от двете си очи, момчето ми! Не искам от вас да ми казвате нищо повече от онова, което сте видели: с кого се среща младата дама, как се държи, изобщо дреболии от тоя род.

– Вечната песен, господин Томас! – опомня се шофьорът. – Почваме с дреболии, за да минем бързо към нещо по-сериозно.

– По-сериозно няма да има, повярвайте ми.

– Тая игра не се играе на доверие.

– Не споря. Само че аз не ви ангажирам с нищо, освен дето ще ви платя пет-шест хиляди.

– Колко? – пита Андрей, за да ми даде възможност да реализирам още една точка.

– Казвам пет-шест хиляди напосоки. Но ако информацията бъде по-продължителна, тогава и хонорарът ви ще се увеличи. А ако ви поискам някаква по-друга услуга, какво ви пречи да откажете?

– Това, че ще ме наклеветите – отвръща шофьорът. – И добавя: – Влизаме във Владая.

– Продължавайте нататък. Разходката ни е съвсем безцелна. Да. Та докъде бяхме стигнали?

– Ще ме наклеветите, казах.

– Задето сте ми давали сведения за някакво момиче? Хайде де, не ставайте дете! За такова нещо никой никого не е обесил.

Андрей мълчи. Но пресметливият израз на лицето му говори, че вече обмисля напрегнатото предложението ми. Аз обаче нямам никакво намерение да ускорявам неуместно натиска. И преди да му покажа снимката, внимателно ще наблюдавам поведението му, пряко или чрез други лица. Защото една любовна история е нещо крайно деликатно. Засега достатъчно е, че рундът приключва изцяло в моя полза.

Вече сме задминали селото.

Отпускам се отново на седалката и отправям поглед към зелените хълмове наоколо.

– Какъв прекрасен ден, не намирате ли? – произнасям почти с умиление.

– Ден като ден – отвръща разсеяно Андрей.

– Не, не сте прав. Погледнете! – И аз правя лек жест към зелените хълмове пред нас. – Ден на пролет, момчето ми... Ден на любов... – И сякаш засрамен от ненадейната си размекнатост, добавям: – Всъщност аз съм един ужасно сантиментален тип...

ШЕСТА ГЛАВА

Липсва ми възловият елемент, с който да направя спойката. По-точно казано, аз имам подръка два-три възможни елемента, но не се решавам да спра избора си на нито един от тях. Защото, както се изразява моят помощник, „ако някой не е разкрит, питаш се, защо не е разкрит“.

Изобщо питам се по много неща. Питам се по всички възможни неща. Шансът, който лежи в ръцете ми, е рядък и едва ли ще се повтори и това е единствената ми възможност да изплувам и затуй нямам никакво намерение да избързвам.

Додето един ден Бенет надзърта в кабинета ми и съобщава:

– Птицата, за която ви споменах, е долу. Да ви я прата ли?

– Смятате ли, че ще можем да я уловим?

– Защо не! Стига да не сте гнуслив – отвръща загадъчно помощникът ми.

Смисълът на тия думи ми се изяснява след няколко минути, щом птицата каца в кабинета. Новодошлият наистина има невероятно кирлив вид. Това е висок младеж, с дълги, мазни от нечистота коси, с рошава леко ръждива брада, изтрито кожено яке, разкопчана върху косматите гърди риза, тесни окъсани панталони с формата на кюнци и боси крака. Единственият белег на цивилизованост у тая персона е провисената на рамото китара.

– Пожелали сте да ме видите – произнася самоуверено младежът, като застава в нехайна поза сред кабинета.

– Ако знаех какъв е видът ви, едва ли бих проявил подобно желание – признавам. – Бих ви посъветвал най-първо да се изкъпете, а после да ходите по учреденията.

– Не считам съвета ви за меродавен – отвръща високомерно чорлавият. – Вие, доколкото знам, сте съветник по културните въпроси, а не по хигиената.

– Да, но аз мога да мина от съвети и към действия, ако не се държите по-скромно, млада маймуно! – произнасям, без впрочем да повишавам тона.

– Разбрано, само не се сърдете – омеква младежът. – Искате ли да ви изсвирия нещо?

– Тук в тоя кабинет само аз свиря. Седнете! И то по възможност на онзи, нетапицирания стол.

Посочвам стола до бюрото и гостът покорно сяда.

– Вие, ако не се лъжа, вече трети път идвате в България. Защо?

– Много просто: майка ми е българка.

– Ах, тия смесени бракове!... – промърморвам сякаш на себе си.

Натискам копчето на миниатюрното магнитофонче-заглушител и в стаята се разнася детската песничка. Всъщност ние имаме в посолството по-надежден и постоянно действащ заглушител, основан на простия, но изпитан принцип на течащата вода. Но в тоя миг аз нарочно пускам музикалния заглушител, за да респектирам чорлавия и да му покажа, че разговорът навлиза в сериозна фаза. Ефектът обаче е съвсем неочакван.

– И вие наричате това свирене? – възкликва презрително младежът, едва изтърпял първите тактове на мелодията.

Неспособен да съдържа повече творческия си порив, той скача и заблъсква оглушително струните на китарата, като се кълчи неистово с цяло тяло и издава дрезгави крясъци, додето най-сетне не издържам, навеждам се над бюрото и изревавам:

– Стига!

Младежът замръзва на мястото си точно тъй ненадейно, както е скочил преди малко.

– Били ли сте в казармата? – питам вече съвсем грубо.

– Аз съм още студент...

– Аз пък ви казвам, че след месец ще бъдете вече войник.

– Вие съвсем не сте музикален... – произнася съкрушено чорлавият.

– Седнете! – заповядвам все тъй грубо.

Онзи сяда, кръстосва нозе и вперва съсредоточено поглед в големия пръст на крака си.

– С какво се занимавате, когато сте тук?

– Живея светски живот...

– Съветвам ви да отговаряте точно и ясно. Не съм длъжен да знам как вие го разбирате светския живот.

– Ами събирам се с интересни младежи и момичета.

– С каква цел?

– Нали ви казах: светски живот... Говорим за музикални и други явления... Свирим. Понякога правим малко любов...

– Каква е връзката между тия младежи? Компания ли са, или какво?

– Компания... цялостен екип...

– Откога сте в контакт с тях?

– От миналото лято.

– Какво представляват те по-точно?
– Нищо особено. Обикновени наркомани.
– Като вас...
– Има и по-напреднали – признава скромно момъкът. Сетне казва, сякаш просто установява факта: – Вие, гледам, не пушите...

Подхвърлям му пакетчето с цигарите и запалката и изчаквам да запуши.

– Колко души наброява тая паплач?

Той се замисля и почва да мърда пръсти, сякаш брои:

– Седем души. Четири момчета и три момичета.

– Назовете ги един по един и ги опишете подред.

Тази инвентаризация ни отнема доста време, тъй като чорлавият говори каквото му дойде, като намесва дори музикалните си и сексуални вкусове, и аз често трябва да го прекъсвам и да го насочвам по линията на необходимите ми данни.

Засага на мене ми е необходим един-единствен индивид, но за да разбере съществува ли такъв индивид между тая сбирщина и кой тъкмо е той, налага се да прелисти целия каталог.

– Какво представлява тоя Боян като наркоман? Напреднал или?

– Ами! Напреднал... – свива презрително устни младежът. – Най-посредствен дебютант.

– Други качества?

– Нелош на вид, интелигентен, мълчалив...

– Като е мълчалив, как разбрахте, че е интелигентен.

– Че той не мълчи денонощно...

– Недостатъци?

– Старомоден.

– В смисъл?

– В най-точния смисъл. Еснафски вкусове... Облекло, почти като вашето...

– Може би дори си мие врата?

– Боя се, че да.

Един час по-късно чорлавият произнася умотелително:

– Слушайте, не можете ли да спрете най-сетне тази проклета лимонада?

Той явно има предвид гальовната мелодия, която аз лично отдавна вече съм престанал да чувам.

– Сега аз свиря! – отвръщам строго. – А вие трябва да играете.

– Но аз играя вече два часа!

– Това е само началото – успокоявам го. – Кажете сега какви други връзки имате въвн от тази артистична компания.

Подир още един час чорлавият почти простенва:

– Ще припадна, ако не ми дадете малко став!...

– Какво?

– Казах: став! Дрог! Стюпефиан! Ла кам! И уж сте културен съветник... Извадете там някоя ампула от аптекката на заведението!

– И това може да стане. Дори в количество. Само че трябва да го заслужите. Така че, млада маймуно, да се върнем към играта! Скачайте!

* * *

Той скача още известно време, преди да мина към конкретното поставяне на задачата:

– Всичко трябва да стане съвсем дискретно и без инциденти – предупреждавам го. – Защото аз ти споменах за казармата, но бих могъл да ти предложа и по-мрачни възможности.

– Не се съмнявам – промърморва момъкът. – Разбрах вече, че не обичате ближния си.

– Може и да го обикна. Това зависи само от поведението му. И така, първо действие: да убедите Боян.

– Това не е трудно. Стига да има какво да му предложа.

– Ще има, не бойте се. Второ: да ми доведете Боян. Не тука, разбира се. Когато дойдете утре, ще ви дам необходимите подробности.

– Дайте ми по-добре няколко ампули.

Поглеждам часовника си. Време е да приключвам беседата с любителя на светския живот, защото и мене ме чака светски живот. Подир малко трябва да бъда на прием.

Ставам и отключвам съседното малко помещение, което ми служи за склад и където са струпани различни полезни неща, завещани ми от предходника. Разкъсвам една опаковка морфин, изваждам десетина ампули и ги отнасям на чорлавия.

– Това е само малък аванс – пояснявам. – Ще по следват и по-крупни доставки. Но само за лично ползуване. Ако разберат, че разнасяш насам-натам морфин, веднага ще искат да надушат откъде го получаваш и всичко пропада, включително и ти самият.

Той завива грижливо ампулите в нечистата си носна кърпа, без да обръща особено внимание на думите ми, и поставя кърпата в джоба на якето си.

– Имате ли много от тия стъкълца?

- Колкото искаш.
- И ги държите тук, в тоя килер?
- Защо не?
- И никога нито веднъж не сте опитали?
- Не, представи си!
- Господи! – плесва се той по челото. – И ние си мислим, че живеем в цивилизовано общество!

* * *

На приема, като на всяко сборище от тоя род, няма нищо интересно. Разменям от приличие по няколко приказки с десетина колеги от приятелски посолства, събрани тук с надеждата, че ще изкопчат някоя и друга мършава новина, годна да увеличи с един-два пасажа месечния доклад на посланика.

Сетне се запътвам към мокрия бюфет, понеже устата ми е пресъхнала от приказки. Проправям си път между средната по гъстота навалица, вземам една чаша уиски и щедро и допълвам с газирана вода.

– Както винаги, умерен в удоволствията – чувам зад гърба си мелодичния женски глас.

Обръщам се, за да се озова лице в лице с очарователната госпожа Адамс.

– Бих ли могъл да предложа нещо и на вас?

– Предложете ми същото.

Изпълнявам нареждането и забелязвам:

– Не виждам съпруга ви...

– Наложил му се да замине днес по обед. Някаква международна журналистическа конференция или нещо от тоя род във Варна. Горкият... Ще трябва да скучае цели три дни... Поне да беше настъпил вече летният сезон...

Улавям подхвърлената небрежно тема и ние бъбрем известно време за скуката на дипломатическата професия и за скуката на тоя град, дето сме осъдени да работим и дето няма нито оживен нощен живот, нито музикхоли, нито дори терени за голф. Аз лично никога не съм играл голф, нито съм имал време да скучая през последните месеци, но успявам тъй да се нагодя към симпатиите и антипатиите на дамата, че тя бързо открива у мене сродна душа.

Тя е доста по-млада и доста по-красива или най-малкото по-ефектна от Мери, а най-важното, значително по-миниатюрна и прилягаща тъкмо на моя вкус. За жалост, туй, което най-много приляга на тебе,

обикновено принадлежи на друг. Но това не пречи да бъбрем за всевъзможни дреболии и най-вече за общите си познати:

– Вашият Бенет и този път е сам – установява госпожа Адамс, зърнала наблизко високата фигура на помощника ми. – Интересно защо никога не води жена си по приеми.

– Тя не е за показване.

Констатацията не е израз на злоба, а на стремеж за точност. Мисис Бенет може би излъчва достойнство, изправена пред кухненската печка или пералната машина, но изглежда просто невъзможна, когато се явява в хола си, пременена в някаква лазурна коктейлна рокля, сякаш взета назаем от съседката. Дамата навярно си въобразява, че лазурът отлично подхожда на нейното тухлено-червено лице и на разголените ѝ тухлено-червени ръце. Но Бенет, който има по-трезв поглед за нещата, отлично съзнава, че жена му, както и да се дегизира, винаги ще прилича на перачка от дълбоката провинция.

– Всъщност, добавям, жената на съветника също не е за показване, само че той е твърде глупав, за да го разбере.

– Вие ставате зъл – забелязва с усмивка дамата. – Съветничката е чудесен човек... А госпожа Бенет приготвя такива вкусни закуски...

– Не споря. За жалост, мъжът не търси у жената човечност, нито кулиарни способности. Една жена като вас може да привлече всекиго и без да му обещава закуски...

– А! Вие сте могли да правите и комплименти! – възкликва дамата с израз на приятна изненада. А после се сеща: – Мисля, че трябва да си тръгвам.

– В такъв случай позволете да ви придружа.

– Позволявам. С риск вашият Бенет още утре да пусне клюката.

– Материалът е съвсем нищожен, за да роди клюка – успокоявам я.

– Но Бенет може да го понадуе – подхвърля тя, като се отправяме към гардероба.

– Бенет е абсолютно лишен от въображение – продължавам да я успокоявам.

– Да, вижда ми се доста тъп. Изобщо трябва да ви призная, че вашият помощник никак не ми е симпатичен, въпреки че ми дава широки възможности да го обирам на покер.

– Достатъчно е аз да съм ви симпатичен – промърморвам, като ѝ подавам галантно мантото.

Тя само ми хвърля един бърз поглед и този поглед ми напомня оня първи бърз поглед, придружен от фразата „хитро се изплъзнахте“ преди

немного дни на един също такъв прием. И решавам изведнъж, че тоя път няма да допусна изплъзване от ничия страна.

– За жалост, аз дойдох пеша – съобщавам, когато излизаме.

– Не се безпокойте, аз съм с кола. Ето, насам...

– Не знаех, че имате алфа-ромео – промърморвам, когато стигаме до колата, гарирана в съседната улица. – Никога не съм карал подобен модел.

– Можете да опитате – предлага дамата, като ми предоставя мястото на кормилото.

„В такъв случай ще доведем опита докрай“, казвам си. Това, разбира се, е глупост и детинщина, защото въпреки навика ми да отгатвам положението по съвсем дребни неща, не е чудно госпожа Адамс просто да си играе с мене и да ме подвежда и изобщо да ме докара до ситуацията на един грандиозен скандал, който ще постави кръста на кариерата ми, преди дори да съм успял да реализирам оная, другата и единствено съществена операция.

Това е глупост и детинщина, но щом действуваш постоянно под диктовката на разума, идва момент, когато дълго спотаяваното безразсъдство ненадейно избухва и взема връх, и сега аз съм жертва тъкмо на такъв момент и си казвам, че ще опитам да я сваля тая очарователна женичка, каквото и да става, да я сваля не защото не мога да дишам без нея, а защото това ще бъде добро отмъщение спрямо нейния благороден, интересен, елегантен и не знам какъв си съпруг.

– Какво ще кажете за една лека вечеря там, при онова езеро – казвам небрежно, когато излизаме на шосето.

– Вие сте твърде непредпазлив, господин Томас – поклаща неодобрително глава дамата. – Това никак не подхожда на професията ви. Ресторантът в Панчарево е твърде оживен и не е изключено да ни видят...

– Тогава, една малка разходка.

– Ако обещаете да се държите прилично.

– Строго прилично! – потвърждавам и натискам газта.

Няколко километра по-нататък свивам напосоки в един тесен страничен път, намалявам скоростта и спирам сред усамотено място с две три дървета и малко храсталак наоколо.

– И вие наричате това прилично държане! – промърморва дамата, когато я обгръщам в обятията си.

Тя се дърпа, разбира се, но не твърде настойчиво, тя просто умира за мъж в тоя миг и аз почти я изнасям от колата и я полагам под дърветата, като постилам шлифера си, и тя задъхана се оставя на тръпнещите

ми ръце, които смъкват нетърпеливо бельото ѝ, и след малко ние вече не сме изисканата двойка дипломати, а две животни, вкопчани едно в друго сред влажния ухаещ на млада трева полумрак под дърветата.

После пушим излегнати, с риск някой отнейде да види светлинките на цигарите ни, а сетне аз я прегръщам отново, аз съм просто неутолим тая вечер и не само защото тая жена така ми приляга, а защото е жена на оня, и ние прекарваме още дълго време в сянката на дърветата, додето най-сетне дамата признава:

– Съсипахте ме, Томас... Отведете ме в къщи.

Връщането минава в уморено мълчание. И едва когато гарирам колата в съответната уличка, госпожа Адамс произнася:

– Вашето прилично държане беше наистина чудесно.

– Исках просто да ви покажа степента на моята умереност – понеже сама ми поставихте въпроса.

– Признавам, че проявих лекомислие. И все пак всичко беше чудесно и съжалявам, че няма да се повтори. Защото вие разбирате, нали, че това вече никога няма да се повтори...

– Естествено. И можете да разчитате на пълната ми дискретност – мърморя, като ѝ помагам да излезе от колата.

Заклучвам вратичката, подавам ключа на дамата и я изчаквам да влезе в съответния вход през две къщи. Госпожа Адамс бегло ми махва с ръка и аз си тръгвам.

Днес наистина ми върви. Такива дни се запомнят. Аз му го върнах на тоя изискан дипломат по-добре, отколкото с някакви си служебни доноси.

„Такива дни се запомнят“, мърморя си, но все пак не мога да се освободя от онова подло чувство на незадоволеност, което лази нейде в дъното на душата ми. Обладах я, както би постъпил някакъв лакей в отсъствието на господаря си. Което съвсем няма да му попречи да си остане лакей. Обладах я, но крадешком, зад гърба му, без да мога открито да го унизя.

И отново изпитвам цялата горчива двусмисленост на тая сила – силата на слабия.

* * *

Няколко дни по-късно.

Днес трябва да се състои операцията по вербуването на оня наркоман-дебютант, освен ако не се случи нещо непредвидено. Днес, точно в четири часа следобед. А за да се избягнат изненадите, аз още в

един часа се качвам с Мери в нейната спортна кола и като я предупреждавам, че не тръгваме да се надбягваме с никого, а правим просто мирен делничен излет, нареждам да поемем пътя към Панчарево.

Така че гуляят в ресторанта до езерото все пак се осъществява, марка и не с госпожа Адамс. В момента обаче на мене ми е нужна не миниатюрна красавица, а именно Мери и само Мери, защото времето за дребните плътски лудории е минало и е настанал часът на сериозна работа.

– Ако имате да питате още нещо по деловата страна, питайте, додето сме в колата – предупреждавам, като с няколко бегли погледа в огледалото установявам, че подире ни не се влачи опашка. – Там, в заведението, няма да споменавате нищо свързано с работата.

– Не се налага да питам, запомних всичко. Не съм толкова затъпяла от уискито, колкото вие си въобразявате.

Тя не е в настроение. И не отсега, а от момента, в който ѝ стана ясно, че задачата ще легне върху нейните не дотам слаби плещи.

– Аз имам твърде високо мнение за интелекта ви, Мери – забелязвам примирително. – Иначе не бих прибягвал до услугите ви.

– Трогната съм, но предпочитам да ме смятате за пълна глупачка, стига това да ми спести предстоящото.

– Предстоящото не е нищо повече от един банален разговор. Бих го водил и сам, повярвайте, ако знаех български като вас.

– Бенет също знае български.

– Да, но има такава физиономия, че може да изплаши човека. А освен туй му липсва елементарно чувство за такт. Бенет е подходящ за преговори само там, където те се водят посредством pistolетни изстрели.

Тя замълчава, защото съзнава, че вече е късно за пазарлъци. При това шосето в тоя час е твърде оживено и цялото внимание на секретарката се съсредоточава върху задницата на червения автобус пред нас и в дебнене на подходящия момент за задминаване. Най-сетне моментът е настъпил или Мери си въобразява, че е настъпил, защото натиска стремително газта и се озовава редом с автобуса, точно когато насреща ни изскача друг автобус. Едно поколебаване и ние ще бъдем размачкани между двете грамади. Но секретарката натиска докрай газта с куража на отчаянието, като лети право към насрещния автобус, съумява да изпревари тоя, дето се движи редом с нас, изскача пред него и освобождава платното половин секунда преди тласкания от инерцията насрещен автобус да връхлети с ужасното свирене на спирачките.

– Не забавяйте – казвам. – Само това ни липсва сега, да се забъркам в някаква анкета по нарушение на движението.

Тя покорно продължава да натиска газта и ние бързо се отдалечаваме от мястото, което едва не се е превърнало в арена на нашата гибел. От автобуса, разбира се, са забелязали номерата на колата ни, но това е без значение и всичко ще свърши с изпращането на някоя предупредителна нота.

– Лошо предзнаменование – казва малко гузно Мери. – Едва не станахме на пелте.

– Напротив, добро! Това означава, че премеждието е отминало зад гърба ни и пътят напред е чист.

При друг случай може би не бих реагирал така великодушно. Но понеже Мери е от нервните натури и понеже за предстоящата задача е необходимо спокойствие, нямам никакво желание да почвам с кавги.

– Сигурен ли сте, че след нас не върви кола? – запитва секретарката, когато с отдалечаването от града движението около нас понамалява.

– Сигурен съм, разбира се. Само че в наши дни следенето може да се извършва и с по-сложни средства.

– Успокоихте ме...

– Преди малко вие гледахте спокойно смъртта в очите, а сега се вълнувате от някакво следене...

И едва произнесъл тия думи, се досещам, че вероятно тя не се бои от следенето, а го желае.

– Или може би се надявате, че ако бъдем блокирани, операцията ще се размине?

Жената не отговаря.

– Не допусках, че сте толкова малодушна.

Наближаваме кръстопътя, дето шосето се отделя за селото с езерото. Мери намалява скоростта.

– Не се боя за себе си, а за онзи момък.

– Напротив. Тъкмо за себе си се боите. Вие знаете много добре, че щом едно действие е запланувано, то ще стане с вас или без вас. Но вие пет пари не давате, че ще стане, стига да стане без вас. Стига да можете да се успокоявате с мисълта, че сама лично не сте взели участие в действието.

Тя мълчи известно време, като гледа съсредоточено сивобялата огряна от слънце лента на шосето.

– Аз не мога да нося на гърба си отговорността за всички мръсотии, които стават на тоя свят. Обаче съм длъжна да мисля за личните си

постъпки.

– Но в случая вие не носите никаква отговорност, разберете. Ако има отговорност, тя пада върху мене, а от мене минава върху моя шеф, а от моя шеф – върху неговия шеф, додето бъде прехвърлена за сметка на положението в света. И аз, и вие сме само част от системата и затуй не носим никаква отговорност. В това е силата на нашата система, че не носим никаква отговорност, разбирате ли?

– Добре – промърморва тя отегчено. – Стига сте го повтаряли.

* * *

Обедът на терасата при езерото минава не бог знае как, но все пак по-добре от очакваното. Около нас липсват признаци за наблюдение. Мери се е успокоила или примирила, което в последна сметка е едно и също.

Ограничавам поръчката на питиетата с една бутилка за двама ни, за да не би жената да изпадне в излишна бързивост. Но тя дори не изпива докрай виното и обхожда с поглед зеленикавата вода на езерото, набраздена от ленивото движение на няколко лодки.

– Ще се връщаме ли? – пита секретарката, след като плащаме сметката.

– Да, но малко по-късно. Засега ще продължим.

Сядаме отново в колата и потегляме, обаче само няколкостотин метра по-нататък аз нареждам:

– Отбийте тук!

Пътят, по който свиваме, е тесен и разровен и ние скоро сме принудени да спрем, тъй като по-нататък той става съвсем стръмен и непроходим. Мери гарира колата в сянката на едно хилаво дръвче. Вадя одеялото, постилам го на тревата и сядаме.

– Можете да поспите, ако желаете.

– Мерси – отвръща секретарката. – Спете вие. Аз ще ви пазя.

Ситуацията изисква обаче не да бъда пазен от дилетанти, а да се пазя сам. От малката височинка, до която сме стигнали, шосето се вижда твърде добре. Ние също можем да бъдем видени от шосето, но в случая това е дори желателно. Този, който евентуално би ни проследил, не трябва да остава с впечатлението, че се крием.

Никой обаче не ни е проследил. В тоя ранен следобед наоколо е тихо и безлюдно. По шосето от време на време прелитат коли, без да забавят ход и без някой да поглежда насам.

Секретарката пуши, облегната на ствола на хилавото дърво и

насочила поглед към шосето.

– Вие никога ли не мислите за съдбата на хората, които обвързвате?
– Запитва тя по едно време.

– Мисля, разбира се. Но само дотолкова, доколкото го изисква осъществяването на служебната задача.

– Значи, не мислите.

– А вие, ако сте склонни прекалено да мислите, не е трябвало да влизате в нашия институт.

– Не влязох. Натикаха ме – отвръща късо Мери.

– Така ли?

– Точно така: натикаха ме в занаята.

– По кой начин?

– Ами по тоя същия, вечния, като ми предложиха измъкване от безпътницата. Измъкват те от една безпътница, за да те наблъскат в друга...

– Въпрос на степени – забелязвам примирително. – Първата не беше ли по-тежка от втората?

– Откъде да знам... Не съм ги мерила на везни. Завърших гимназията с отличие, но дипломата ми помогна толкова, колкото и един стар брой на „Таймс“, защото едничкото поприще, което ми осигури, беше мизерното място на продавачка в магазин за обувки... И ето един ден изникна някакъв тип, подобен на вас, защото вие всички сте скроени по един калъп, и запита:

„Научихме, че чудесно сте завършили гимназията. Нямате ли желание да следвате?“

„А с какви пари да го задоволя това желание?“ – викам.

„С тези – казва, – които ние ще ви осигурим. Стига да приемете посочената от нас специалност.“

„А каква е тая специалност? – питам. – Обезвреждане на атомни бомби или скачане без парашут?“

„Малко по-добра е – казва. – Славянски езици. Например български...“

Аз не знам къде е това България, а той ме кара да уча български...

– Но все пак се съгласихте.

– Съгласих се. Заради следването... И заради възможността да се измъкна от тоя тъмен дюкян с две тръби неон и двеста чифта демодирани обувки... И заради обещанието да получа интересно място, след като завърша.

– Както и стана...

– Е, да. Нашият институт винаги е верен на обещанията си, които

му носят изгода.

Бих й казал някои неща по въпроса, но поглеждам часовника си и виждам, че времето за свободни разговори е изтекло.

– Да тръгваме.

Когато колата се озовава на шосето, видимостта е все тъй чиста и необезпокояваща.

– Карайте с нормална скорост. Не се оглеждайте и изобщо грижете се само за кормилото. Другото оставете на мене.

Движим се в пълно мълчание, додето не приближаваме оня страничен път, по който преди три вечери бях свърнал с очарователната госпожа Адамс.

– Сега намалете и ей там свийте вляво.

Мери изпълнява нареждането и подир малко ние спираме почти на същото място, на което бе спряла и елегантната алфа-ромео. Храсталакът почти закрива колата откъм шосето. А ако някой се появи от обратната посока, ще можем да го видим още отдалеч.

Изваждам одеялото и го постилам. Сетне пак поглеждам часовника си. Мери се разполага на одеялото в сянката под дърветата и отново потъва в апатията си. Не знам дали би седяла в такава апатия, ако й кажех какво се е случило преди три вечери на това същото място, дето седим, и кои точно са били героите.

Откъм шосето, което е скрито за погледите ни, понякога се чува далечен шум на прелиташа кола. Но аз следя за друг шум, додето най-сетне улавям бръмченето на мотоциклета откъм обратната посока.

Бръмченето се засилва, мотоциклетът изскача зад далечния храсталак и аз с облекчение установявам, че на него седят двама души. Минута по-късно чорлавият заковава окаляното си превозно средство на два метра от колата. Младежът, който слиза заедно с него от мотора, е наистина хубав момък, малко по-висок от необходимото, с някак безизразно лице, но с умен поглед.

– Прати го да седне там – казвам на чорлавия.

Онзи разменя няколко думи с приятеля си и Боян тръгва към дърветата, дето се е разположила секретарката ми. По лицето на Мери се появява нещо като усмивка и тя прави знак на младежа да седне до нея.

– Ти ела тук да прегледаме този мотор – казвам и вдигам капака на колата.

– Не разбирам нищо от коли.

– И аз не разбирам, но ще се правим, че разбираме. Не е изключено някой да надзърне насам.

Така че ние се движим около вдигнатия капак и пушим, обаче аз гледам не към мотора, а към околния пейзаж и в гърдите ми е малко напрегнато. Защото от мига, в който Боян е въведен в комбинацията, тя неизбежно става уязвима.

Най-опасният момент. Моментът на връзката. Когато нещо се проваля, то обикновено се проваля тъкмо в този момент. Затова така съм обмислил операцията, че пряхката връзка да бъде еднократна.

От време на време поглеждам бегло и към ония двамата под дърветата. Разговорът би трябвало да приключи възможно по-бързо, без, разбира се, това да става в ущърб на необходимите разяснения. Но когато един разговор се води от жена, той никога не може да приключи бързо. Надявам се поне, че не е почнала да му разказва биографията си.

– С моя човек всичко е наред – успокоява ме чорлавият, като улавя погледа ми. – Ако е нужно, и в огъня ще влезе за вас.

– Излишно е да влиза в огъня – промърморвам. – На мене не са ми нужни пожарникари, а хора с акъл.

– Той има достатъчно акъл... И е като гроб... – продължава момъкът да хвали приятеля си, като че продава кон. – А вие носите ли моя пай, или ще трябва да идвам в посолството?

– Казах ти, че вече няма да идваш в посолството. Нито ще се обадиш по телефона. Ако се наложи, ние ще те търсим. Колкото за пая ти...

Отварям колата, вадя от джоба на шлифера си опаковка морфин и му я подавам.

По силата на едно съвпадение тъкмо в тая минута Мери бърка в чантата си и повтаря жеста ми.

Малко по-късно двамата издимяват с мотоциклета натам, отдето са дошли.

Спускам капака на мотора, прибирам одеялото и ние на свой ред потегляме, само че в посока към шосето.

* * *

– Сега искам да ми разкажете... не да разкажете, а да цитирате точна дума по дума целия разговор – произнасям, когато най-сетне се озоваваме в кабинета ми.

– Дайте ми най-първо една чаша и нещо вътре в нея – отвръща Мери, като противно на обичая си не сяда на стола до бюрото, а се тръшва в креслото за гости.

– Знаете, че не държа тук питиета... Впрочем, отатък май че има нещо, оставено ми в наследство.

Влизам в моята съкровищница – килера – и откривам една още неполовена каса с бутилки коняк.

– Съжалявам, че не мога да ви предложа вашето любимо питие, но ако сте готова да се задоволите с малко „Мартел“...

– Без значение – промърморва секретарката.

Тя отпива две едри глътки от щедро напълнената чаша и запалва цигара:

– Обясних му целия план... Повтори точно всички подробности... Изглежда схватлив.

– Оценките – после – казвам. – А сега, моля ви, предайте ми разговора от началото до последната фраза.

– Включително и глупостите?

– Тъкмо така: включително и глупостите.

Тя поема още две глътки коняк, сетне се обляга на креслото и по навик кръстосва бедра, но сега аз пет пари не давам за бедрата ѝ и за всичко останало и вниманието ми е насочено изцяло към операцията.

– Попитах го: „Вие сте Боян?“

„А вие коя сте? Тая, дето държи ключовете на съкровището?“ – запитва той.

„Ще дойде ред и до съкровището – рекох. – Седнете.“

А той така се излегна, че почти ми обърна гръб.

„Сменете позата, ако обичате – му казвам. – Така не мога да ви виждам.“

„А защо е нужно да ме виждате?“

„Защото – викам – очите обикновено говорят повече от гласа. Не намирате ли?“

Той не отговори, но смени позата.

„При разговора, който има да водим, пълната искреност е задължително условие и за двете страни“ – опитах се да му внуша.

А той: „Мислех – вика, – че става дума за нещо като сделка, а не за любовни признания.“

„Става дума за нещо съдбоносно – обяснявам му. – За нещо, което може да промени в щастлива посока целия ви по-нататъшен живот... Съкровището, както вие го наричате, ще се изразходва бързо и след това ще са нужни нови дози, а след туй ще имате пак нужда от други дози и изобщо кризите ще следват безкрай... Докато ние ви предлагаме решителния и окончателен изход“.

„Бягство в западна посока?“

„Стига да желаете“ – казвам.

„По кой начин?“ – вика.

„Трябваше да запитате най-първо: срещу какво?“

„Това е без значение за мене – вика. – Без значение е, ако щете, и вашият Запад. Дори, за да бъда по-ясен, ще ви кажа, че плюя на вашия Запад освен по един единствена параграф: снабдяването там е значително по-лесно.“

„Значи – викам, – за вас перспективата се изчерпва с възможността да се тровите?“

„Не да се троя, а да *блаженствувам* – поправа ме той. – Но това е въпрос на терминология.“

„Ваша работа – казвам. – И понеже вече изяснихме въпроса откъм края, не би било зле да го разгледаме и откъм началото...“

Показах му снимката на момичето и запитах:

„Познавате ли тази млада дама?“

„Не. Но бих могъл да се запозная, ако ми дадете адреса“ – казва той небрежно.

„А как бихте го постигнали?“ – викам.

„Ами ей така: ще позвъня на звънеца и когато тя ми отвори, ще кажа: «Здравей, бонбон! Какво ще правим следобед?»“

„Това може да даде резултат, но може и да не даде – отвърщам. – А връзката трябва да се постигне на всяка цена, разбирате ли? Затова запазете за друг случай вашия похват с бонбона. И благоволете да се придържате точно към рецептата, която аз ще ви дам!“

А той: „Мисля, че момичето изглежда доста посредствено, за да се горещите толкова около него.“

„Всъщност – викам – нас ни интересува не момичето, а бащата. Но за да стигнете до бащата, това момиче трябва да се влюби до полууда във вас, да стане ваша робиня, разбирате ли?“

А той мрънка: „Такива неща – вика – не се случват често в наши дни. Но в края на краищата нищо не пречи да опитаме.“

Подир което му предадох точка по точка подробностите на задачата, тъй както вие ми ги бяхте изложили.

Мери млъкна и наново се сеща за френския коняк.

– Повторете точно какво сте му казали – подканям я, след като изчакам да поеме освежителната доза.

– И това ли ще трябва да повтарям? – въздъхва секретарката.

– Да, разбира се. И то по същия начин: дума по дума.

* * *

Навън вече е тъмно и полилеят в кабинета отдавна е запален, когато благоволявам да заключа:

– Доволен съм от вас, Мери.

– А аз съм просто отровена.

– Е, да, жените в нашия занаят са или по-безогледни от мъжете, или съвсем мекушави. Вие сте от втория тип.

– В такъв случай ще ви моля да не ме замесвате повече в подобни комбинации.

– Взимам под внимание молбата ви, макар и с дълбоко прискърбие. С малко повече устойчивост на характера вие бихте станали отличен работник. Защото сте родена да изкушавате. Наблюдавах одева с истинска адмирация как демонстрирате прелестите си.

– За ваше сведение нито съм имала намерение да ги демонстрирам, нито той имаше желание да ги забелязва. В гърдите му, изглежда, не витае нищо друго освен жаждата за морфин.

– Е, вие задоволехте жаждата му. Значи, извършили сте едно добро дело.

– Вие дори злорадствувате над съдбата на тоя нещастник, след като сте го пратили на малка среща със смъртта.

– Хайде, хайде – произнасям успокоително. – Отърсете се от тия черни мисли. Тая вечер, ако се не лъжа, имаме среща не със смъртта, а със семейство Адамс.

Един час по-късно ние наистина сме у Адамсови, за да приветствуваме завърналия се от журналистическия конгрес съпруг. За щастие приветствия не се налагат, тъй като елегантният дипломат вече седи съсредоточен на зелената маса заедно с прелестната си съпруга, с не тъй прелестната съветничка и с направо аитипатичния Бенет.

Госпожа Адамс, както и следва да се очаква, отбелязва появата ни само с една хладна усмивка на учтивост. Помощникът на търговския и радистът със съпругите си, както винаги, правят утринната си гимнастика под звуците на магнитофона. А неизбежният Франк се шляе насамнатам из помещенията с чаша в ръка, владен в мислите си и в пиенето.

Разполагаме се в Мери на дивана и аз веднага снабдявам дамата със съответното питие и дори с чинийка зелени мариновани маслини, защото тази вечер съм извънредно учтив. Когато съм в добро настроение, аз съм самата учтивост.

Известно време мълчим, за да отдъхнем от служебното напрежение. Но Мери, която не е в състояние да мълчи продължително, скоро подхваща някакъв монолог, от който улавям само последната фраза:

– ...Ако наркотикът е единствената перспектива за оня млад глупак, питам се каква е нашата в тоя проклет живот...

– Проклет ли? Вие сте като Бенет, който постоянно губи на карти и затова нарича покера „тая ужасна игра“. Което не му пречи да я играе три пъти седмично. Животът е проклет, скъпа, само за лошите играчи.

– А вие? Какво получавате вие от живота като добър играч?

– Нищо повече от туй, което реално може да се получи.

– Това не е отговор.

– Нещастieto на някои хора е там, че искат повече от възможното и премного мислят за бъдещето. Ако се мъчиш да проникнеш по-далече в бъдещето, без друго ще видиш един добре огладен черен гранит, украсен с твоето име и гарниран с някой и друг букет изсъхнали цветя... Затуй не бива да надничаме твърде далеч в бъдещето.

– Да живеем ден за ден. Като оня морфинист...

– Напротив. Да живеем за пенсията. За добрата пенсия и за спокойните старини. Изобщо да живеем за малките наслади на живота.

В тая минута, увлечен в безцелния си рейс из стаите, Франк стига до нас.

– Няма ли да привършвате беседата?... – любопитствува добродушно той. – Ние имаме да прием малко с Мери...

– Можете да се присъедините към нас – предлагам аз също тъй добродушно.

– Благодаря, но не обичам да пия с повече от един човек. Не мога да се съсредоточа – обяснява Франк и отминава нататък.

– Какво ви свързва с тоя алкохолик? – питам пренебрежително.

– Това, че е алкохолик.

– Да. Вие пиете значително повече и се храните значително по-малко от необходимото. Оттук идва и всичко останало. Променете дозите и животът ще престане да ви се вижда проклет. Песимизмът не е нищо друго освен намалена жизнеспособност на организма.

– Аз не съм само организъм – промърморва Мери, като вдига чашата, сякаш за да покаже, че пет пари не дава за съветите ми.

– И вие, и аз, и всички сме само организъм. Мислим, че преживяваме, а всъщност у нас се извършват биохимични процеси. Търсим душа там, където няма нищо друго освен стомах. Регулирайте яденето и пиенето, възстановете физическото си равновесие и ще получите пълна душевна хармония.

– Мерси. Някой ден, ако няма какво друго да правя, може да опитам и това. Само че за ваше сведение на мене животът не ми се видя

безсмислен, откак почнах да пия, а – напротив – почнах да пия, защото ми се струваше безсмислен.

– А кое ви накара да стигнете до това печално откритие? Магазинът за обувки?

– Отде да знам – отвръща Мери, като разсеяно си играе с вече опразнената чаша. – Във всеки случай пиенето почна значително по-късно... Предполагам, че причината е пак тая ваша професия...

– Думите ви не звучат твърде патриотично.

– Никак не ме е грижа как звучат. Впрочем, бихте ли ми казали къде точно поставяте патриотизма между биохимичните процеси? Може би го причислявате към храносмилателните функции?

– За вас, изглежда, родолюбието е изобщо фикция... без да говорим за презрението ви към нашите служби...

– Надявам се, че не събирате материал за донос?

– Мисля, че вече достатъчно ясно съм показал приятелското си отношение към вас.

– В такъв случай проявете го още веднъж, като ми напълните чашата.

Взимам не твърде охотно бутилката от съседната масичка и наливам. Не че треперя особено за душевното равновесие на Мери, но у нея бърливостта нараства заедно с броя на чашите.

Тя отпива и едрата глътка сякаш прояснява мисълта ѝ, защото изведнъж се сеща:

– Целия ден мисля да ви кажа нещо и все забравям. Четохте ли вестниците, които се получиха тази заран?

– Не съм намерил тази заран време за вестници.

– Стрешили сте. Историята с вашия генерал отново се раздухва.

– По какъв повод? – питам равнодушно.

– По повод златото, което сте му предали.

– Е, и?

– Чантата на генерала е била намерена на дъното на залива. И наистина е била пълна със златни монети...

– Виждате ли?

– Само че всички до една – фалшиви.

СЕДМА ГЛАВА

Събота и неделя – два дни за почивка. Два дни без служебни разговори и без светски задължения. Но дори и над тези два дни тежи известна заплаха: Мери може да се обади и да предложи някакъв излет извън града или нещо подобно.

„Не се ли усещате понякога самотен, Хенри?“ Не, мила, никога. За това пък доста често съжалявам, че самотата ми липсва и нямам нищо против да се уединя нейде по-далеч от това чуруликащо семейство Адамс и от кисело-горчивия Бенет, и от скучната като неделна литургия двойка на съветника и съветничката, и даже от вас самата, скъпа Мери.

Минавам в посолството само за да взема пристигналите тая заран вестници, намирам едно току-що получено писмо от жена ми и с тоя запас от увлекателни четива се прибирам в къщи.

Писмото на Елен, както съм и очаквал, не съдържа нищо съществено. Но то е съществено дори само като факт. И тя го е пратила не за да ми съобщи безинтересните подробности, че на връщане се е отбила за една седмица в Париж и че в момента е при родителите си, а за да има повод да вмъкне последната фраза: „Ако настъпят някакви промени при тебе, можеш да ми се обадиш.“ С други думи бракът остава висящ. Ако не оставаше висящ, Елен дори нямаше да си прави труда да ми пише лично, а щеше да предостави тази задача на адвокатата си.

Тя, разбира се, ни най-малко не се е затъжила за мене. Но понеже еснафската среда около нея не ѝ предлага нищо по-добро от мене. Елен е готова на помирение, стига да се очертаят „някакви промени“ и поточно благоприятни промени в моята кариера. Изобщо, неустойчивото статукво продължава. Нищо повече.

В оная другата история обаче нещата се развиват още по-зле. Получените тази заран вестници не съдържат нищо по въпроса, но информациите в онзиденшните са достатъчно обезпокоителни. Златото е намерено. И това е връх на малшанса, защото бях готов да заложа главата си, че никога няма да го намерят. Но те са го намерили.

* * *

Цялата комбинация бе изградена най-безупречно, само че и тя като всяка комбинация си имаше по-слабите места, защото, колкото и да предвиждаш подробностите, всяка подробност е свързана с още десетки

дребни подробности, тъй че не можеш да ги изчерпиш всичките.

В тая млада африканска република цареше истински хаос от противоречиви интереси и разнопосочни амбиции. Ние, разбира се, правехме необходимото да засилваме хаоса и да го използваме в наша полза, обаче времето не работеше за нас и все повече излизаха наяве тенденциите за национализация на чуждите предприятия. За момента аз лично нямах нищо против тия тенденции, доколкото те принуждаваха съответните фирми да гледат с по-голямо уважение на моята задкулисна работа и да ми оказват известна материална подкрепа, която оставаше, разбира се, неотчетена в официалните ми доклади до Центъра.

Но Центърът гледаше с тревога на тоя все по-засилващ се стремеж към национализация, който вървеше ръка за ръка със стремежа за насочване на държавния курс значително по-наляво от допустимото. Додето накрая тая тревога прерасна в директива за подготовка на десен преврат. Подготовката, разбира се, бе поверена на мене, а ръководството на конкретните действия трябваше да се осъществи от моя черен генерал.

Аз никога не съм го обичал особено тоя тип, макар че той беше най-важният ми агент в тая страна. Той не само прекалено се гордеше с херкулесовската си фигура, но си и въобразяваше, че високият му ръст без друго е съчетан и с висок интелект, което беше връх на нахалството, защото, ако изключим известна доза селяшка хитрост, духовните качества у него се изчерпваха с комичната му суетност и неизмеримата алчност.

Аз всъщност никога не бях имал особена полза от него и за известни оперативни задачи сред военните си служех с други трима индивиди, значително по-ниски по чин, но далеч по-ефикасни по дейност. И все пак тоя черен генерал бе фигура с известна тежест в страната и аз съзнателно понадувах степента на тая тежест в отчетите, защото шефовете по традиция винаги правят известно шконто на доклада ти, следователно налага се и ти предварително да надуваш нещата, за да не излезе в последна сметка, че нищо не вършиш.

Той имаше известна тежест, обаче кадрите в армията бяха разделени и у различни среди съществуваха различни настроения и центробежните сили на личните амбиции създаваха такава бъркотия, та много се съмнявам, че в Големия Час моят черен генерал би сполучил да групира около себе си необходимите хора и да събори правителството. Но от Центъра вече бе пратена директива и аз сам бях виновен отчасти за тая директива с преувеличенията си и следователно нямаше какво друго да правя, освен да пристъпя към действие.

Когато съобщих на генерала за надеждите, които му се възлагат, той поизпъчи още повече и без това изпъчените си гърди, поседя известно време в тая поза на пълководец, готов да даде съдбоносния сигнал за атака, а сетне промърмори прозаично:

– За това нещо ще трябва пари... Много пари...

– Колко много? – запитах кисело.

– Не съм правил още сметка... Но гросо модо ще са нужни поне триста хиляди...

Той безсрамно си даваше вид на човек, който се готви да финансира една военна операция, макар че всъщност щеше да финансира само собствения си джоб, тъй като превратът, ако изобщо се стигнеше до преврат, както винаги щеше да стане за сметка на събаряния режим.

– В какво я виждате тая сума? В оръжие или...? – произнесох просто, за да го поставя натясно.

– В суха пара – отвърна безочливо херкулесът.

– Мога да ви кажа още отсега, че моите шефове няма да дадат дори и сто и петдесет хиляди в пари. Ако ставаше дума за оръжие, там работата е по-друга и ние бихме могли чрез АРАМКО да ви осигурим доста сериозна доставка... Но в пари...

– Казах ви, че не съм правил още сметка – побърза до отстъпи генералът, съобразил, че малко прекалява в претенциите си. – Обаче така или иначе без сериозна помощ нищо няма да стане. И тая сериозна помощ ни е необходима в пари, разбирате ли – в *па-ри*! Колкото до оръжието, него ще си го получим безплатно, когато разбием складовете.

Нямах намерение да водя пазарлък, защото в края на краищата парите не аз ги давах, но и не желях да си губя времето за искания, които Центърът никога не би задоволил.

– Разбрано – рекох. – В такъв случай направете още сега офертата си, защото тая нощ трябва да пратя шифрограма. И все пак моят съвет е да не фиксирате фантастични суми, защото това ще създаде само неблагоприятен ефект. – И като го погледнах недружелюбно, запитах: – Така че каква цифра да пиша?

– Вие сам я посочихте цифрата – усмихна се нагло генералът. – Сто и петдесет хиляди.

– Не съм я фиксирал, а казах, че няма да дадат и толкова.

– А аз пък ви казвам, че няма да приема по-малко. Запишете си го и им го предайте.

И съзнавайки, че козове са в неговите ръце, а не в моите, той тържествено надигна огромното си туловище, изкозирува лениво с два

пръста и се отправи към вратата.

– Щом получите отговора, съобщете ми – промърмори той, преди да излезе. – Ако, разбира се, заслужава да го съобщавате.

И тъкмо в тоя миг, когато гледах дебелия му гръб да се измъква навън, внезапно ми дойде идеята за комбинацията. Тоя тип трябваше да бъде праметнат. Той бе стократно заслужил да бъде праметнат. И би било наистина жалко, ако не използвавам случая. Едно възмездие за него. И едно възмездие за мене. Защото доста бях живял с трохите на дребните секретни подаяния.

Същата вечер съобщих с шифрована радиograma, че генералът е искал триста хиляди, че в резултат на напрегнат пазарлък е слязъл до сто и петдесет хиляди и че това е последната му цена. И още на следния ден ми съобщиха да заплащат тая цена.

Един резидент с моята опитност наред с агентурата си, известна на Центъра, има винаги подръка и двама-трима свои хора, годни за всякаква работа. Налагаше се да използвавам тия хора, за да реализирам плана си. Задачата бе проста: да повикам генерала под предлог, че ще му предам сумата, да намеря втори предлог, за да не му предам сумата, да организирам ликвидирането му, след като напусне моя дом, и да поддържам пред Центъра версията, че всъщност съм предал сумата на моя черен пълководец и че не знам нищо за ликвидирането му. Но колкото тая задача бе проста по смисъл, толкова сложно бе нейното изпълнение в подробности, за да се предотврати по-късното дешифриране на комбинацията и да се избягнат всякакви улики срещу мене.

Избягването на материалните улики не изглеждаше особено трудно. Не се досещах обаче по какъв начин бих могъл да избягна подозренията. Защото, макар едно недоказано подозрение да няма особена тежест, формално погледнато, в професия като моята то може да се окаже фатално. Толкова фатално, че изпитвах изкушението да се откажа от рискованата операция.

Може би наистина щях да се откажа, а може би и не, защото вече дотам бях навлязъл в проекта си, че от едно денонощие живеех само с него. Така или иначе колебанията ми бяха прекъснати от самата жертва.

– Искам да ви зарадвам – заявих на генерала, когато на следния ден привечер той се отзова на повикването ми. – Вашите условия са приети.

По лицето на херкулеса наистина се появи нещо като усмивка, но тая бързо изчезна и погледът му стана пресметлив.

– В каква форма ще бъде плащането? – запита той.

– В обичайната – долари.

– При сегашното спадане на долара това означава да загубя към дванайсет на сто... а дванайсет на сто означава почти двайсет хиляди...

– Вие ставате прекалено дребнав в сметките – забелязах е раздразнение.

– По необходимост. Друг път едва ли ще ми се случи да правя такива сметки.

– Добре, кажете тогава какво искате: английски лири, швейцарски франкове... какво?

– В това несигурно време единствената сигурна монета си остава златната.

– Вие сте луд! – не се стърпях. – Откъде ще ви намеря златни монети за сто и петдесет хиляди тук, в това затънтено място?

– Тук или там, все някъде ще намерите. Дакар и Танжер не са чак толкова далече. Вие сте човек с възможности. А нашият преврат не е предвиден за утре.

Въздъгнах с досада, макар че ако бях искрен, би следвало да въздъхна с облекчение. Защото тая история със златото ми бе внушила изведнъж една нелоша идея.

– Добре, ще опитам да направя нещо...

– И не забравяйте, че работим по курса преди борсовата криза – предупреди ме той, когато си тръгваше. – В края на краищата кризата не съм я предизвикал аз. А това означава точно пет хиляди малки соверейнчета с лика на Елизабет.

И така, моите шансове за успех се увеличаваха. В смисъл, че щях да му предам златото. В смисъл, че никой не би могъл да ме обвини в обратното, тъй като връчването на сумата щеше да бъде документирано. И ако в края на краищата върху мене все пак останеше да тегне някакво съмнение, това щеше да бъде само далечна сянка на съмнение и нищо повече.

Още същата вечер взех самолета за Танжер. И още на другата заран ключих сделката, защото добре познавах местата и хората за подобни сделки. И няколко часа по-късно вече държах в касата си пет хиляди соверейнчета с лика на Елизабет. Също като истинските, само че с три пъти по-малко карати и естествено три пъти по-евтини от истинските. Принуден бих с прискърбие да сведа печалбата си от сто и петдесет на сто хиляди. Само сто хиляди, изпратени телеграфически по кодирана сметка в Швейцария. Но затова пък сега дишах по-леко. Защото бях откупил с петдесетте хиляди сигурността и спокойствието си. Или поне тогава мислех тъй.

Останалата част от операцията бе подготвена в следващите два дни. Абрам трябваше да причака генерала зад третия завой по шосето към залива, да го ликвидира и да премахне по възможност следите. Абрам бе предупреден, че ще бъде под наблюдение и че веднага ще последва генерала на оня свят, ако се опита да отстъпи от предписанията. И понеже Абрам добре знаеше, че не съм човек на празните приказки, нямаше никаква опасност, че ще се опита да клинчи.

Веднъж екзекуцията приключена, Абрам трябваше да стигне до залива и да се качи в моторницата, дето щеше да караули Жан-Пиер. Задачата на Жан-Пиер беше да премахне Абрам. Но тая задача не бе от съществено значение. Защото в момента, в който моторницата се отдалечава на съответно разстояние, аз от брега щях да взривя скрития в нея експлозив.

Приблизително така и стана.

А сега една малка непредвидена подробност заплашваше отново да възкреси подозренията срещу мене и може би дори да ги засили до откритото обвинение.

Така е в тая кошмарна техническа ера.

Водата в крайбрежната част на тоя залив е просто черна от гъстите водорасли, покриващи скалистите ями на дъното. И аз бях сигурен, че никой никога няма да намери в тия обширни подводни пространства малката чанта, която беше изчезнала вдън ямите и водораслите с цялата си тежест, тежестта на златото. Никой нямаше да я намери. И никой нямаше да я търси. Защото местните хора не подозираха съществуването ѝ. А нашите органи, дори да предположеха нещо, едва ли биха мобилизирали водолазни екипи чак в оная проклета страна, за да проверяват предположенията си.

И бях прав по принцип. Но не и в подробности. Защото не можех да зная, че Абрам, вероятно тъкмо преди да се впусне в опасната мисия, ще сподели нещичко с брата си... И че тоя брат-авантюрист заедно с двама други такива авантюристи ще тръгне да кръстосва с лодка залива в търсене на загубеното съкровище... И че ще се снабди със специален детектор за злато... И че подир дълго и напразно дирене ще попадне на чантата, върху чиято никелова плака бяха гравирани инициалите на тоя суетен пуяк – генерала... И че авантюристите, както става в подобни случаи, ще се счепкат за плячката... И че местната полиция ще влезе в действие...

Изобщо не можех да знам всичко това, което оня ден вече фигурираше в изданията на сензационната преса като свършен факт. Аз имам

куража да смятам, че съм доста далновиден. Но никога не съм твърдял, че съм пророк.

Разбира се, катастрофата още не е дошла. А може би и съвсем не е неминуема. Братът на Абрам, както личи, изобщо не подозира съществуването ми. Инак навярно вече нямаше да се намирам в тоя апартамент и да прекарвам съботния ден в лениво проучване на вестниците. Цялата акция се тълкува като чисто гангстерска история. Предполага се дори, че взривът в моторницата е резултат от попадане на куршум в сандък с муниции. Но що се отнася до златото, там няма място за предположения. Това са фалшиви осемкаратови соверейни. И в Центъра знаят много добре какъв е източникът на тия соверейни.

И все пак остава една вратичка. Защото, когато купуваш златни монети от съмнителни търговци, нищо чудно да бъдеш измамен. Аз съм измамен и – толкова. Дали версията ще прозвучи убедително, това е друг въпрос. Но както казва старият приятел Хубърт, проучването ще трае дълги месеци и не е чудно да бъде погребано в архивата на класираните дела. Стига да съм заслужил такова снизхождение. Стига да съм показал, че съм работник от класа. От оная висока класа, която не е подвластна на дребните наказателни параграфи.

Така че пак опираме до същото.

* * *

В понеделник точно по обичайното разписание излизам в девет без четвърт заранта от жилището си. И точно по обичайното разписание Андрей вече ме чака в шевролета.

Шофьорът поздравява учтиво и задава излишния си въпрос:

– В посолството?

– Да. Както винаги.

Пролетта е време на ненадежни промени, и добри, и лоши. Едва сме потеглили и от небето, по което още грее слънце, се изсипва обилен майски дъжд.

– Облак е – преценява шофьорът.

– Само че малко дълъг.

Гъстите струи плющат по предното стъкло на колата и само през ветрилата, образувани от дъждочистачките, се мяркат смътните силуети на пробягващи по булеварда пешеходци.

– Никаква видимост... – мърмори Андрей, навел се напред, сякаш за да пробие с поглед завесата на дъжда.

– А каква е другата видимост? – запитвам небрежно.

– Коя?

– Ами тая около нашето момиче.

Андрей вече е поел функциите си на информатор, но аз съм се постарал това да стане леко и незабележимо.

– Ние съвсем сме забравили да ви пресмятаме известен процент премиални – казах му преди няколко дни, като му предавах плика с обещания хонорар. – Но всяко зло за добро, събрала ви се е доста солидна сума.

А когато почнаха разговорите за нашето момиче, аз го разпитвах с такъв тон и той ми отговаряше с такъв тон, сякаш ставаше дума за най-банални сплетни. Също както и сега.

– От вчера някакъв нов се завъртя около нашето момиче – осведомява ме шофьорът. – Онзи ден само се мярна-наблизо, а вчера явно се завъртя.

– Тоест?

– Ами седяха двамата на една маса. Само двамата.

– А другите от компанията?

– Другите от компанията седяха на друга маса.

– Може би се е скарала с тях?

– Това не вярвам. Изглежда просто, че предпочита новия пред старата компания. И че новият предпочита да бърбре насаме с нея, отколкото да седи с компанията.

– Смятате, че е нещо сериозно? – питам със сянка на недоволство.

– А, не казвам това...

Той замълчава, сякаш би искал да продължи, а не се решава.

– А какво мислехте да кажете?

– Че с такива момичета нищо никога не е сериозно. Не искам да се бъркам в историите ви, но ако питате мене, такива не са за сериозни работи.

„Сериозни работи“ – това звучи доста двусмислено като израз. Затуй запитвам:

– И по-точно?

– И по-точно, ако тръгнете днеска с нея, не е чудно утре да я видите с друг.

– Вярно. Обаче човек като мене тридесетте, почва да става философ. А аз вече отдавна съм ги минал. Ако имате на разположение едно момиче, тогава когато ви е нужно, какво значение, че когато не ви е нужно, то ще бъде с друг?

– Аз също съм в тридесетте, но нямам сили да ги решавам така

работите. Ако някой ден подуша, че жена ми дори само мисли за друг, просто ще ѝ счупя врата.

Той е готов да счупи и моя врат, защото заковава тъй рязко колата, че главата ми буйно се килва назад.

– Вижте го как се завира под колелата – произнася Андрей с негодувание, като сочи човека, пресякъл ненадейно платното пред нас.

Онзи забързва гузно по пътя си, без да се обръща, и едва не наскоча на втора кола.

– Вървят като слепи, пресичат като шантави – продължава да мърмори Андрей, като дава воля на вечната неприязън между шофьори и пешеходци.

Той отново поема по булеварда и съсредоточено се визира напред, защото дъждът продължава да плиска.

– Значи, вие не сте за либералните отношения? – опитвам се да го върна на темата.

– Не, не съм дотам културен... – признава Андрей.

– Това, че ще ходи с друг, още не е най-лошото – забелязвам, – има и по-лошо...

– ...Да тръгне с двама-трима наведнъж – подхвърля шофьорът.

– Не. Да почне да дрънка насам-натам за отношенията си с вас.

– Е, да, за вас, дипломатите, това никак не е удобно.

– А кой друг се върти около нашето момиче?

– Засега – никой.

– Може би някой си чака реда. Може би я гледа отдалеч, както вие я гледате.

– Не съм забелязал подобно нещо.

Той наново натиска спирачката, но тоя път сравнително по-плавно и аз изчаквам минута-две, за да се изтекат обичайните бележки по адрес на пешеходците.

– И докога седяха тия двамата? – запитвам, когато пак потегляме.

– Ами до вечерта.

– И, разбира се, тръгнаха заедно.

– То се знае.

– Сигурно момчето си го бива.

– Не изглежда лошо на вид. Висок, сериозен, искам да кажа, дава си вид на сериозен.

– Момък с характер – подсказвам му.

– Характер... – промърморва с пренебрежение Андрей. – Всички си мислим, че сме с характер... Додето някой ни притисне...

Дъждът заплющява още по-силно и шофьорът съвсем забавя движението на колата и напрегнато се визира пред себе си, като повтаря:

– Никаква видимост... Ама никаква...

* * *

– Тази заран имах час при козметичната – съобщава ми Бенет, като влиза в кабинета, сякаш това е най-голямото събитие на сезона.

– Честит маникюр – промърморвам, без да вдигам очи от книгата.

– Има честитка и за вас! – забелязва с нотка на злорадство помощникът. – Текстът гласи: „Хикс е тежко болен. Налага се спешна операция.“

– Да, това е по-досадно от един маникюр – признавам, като вдигам глава. – И то тъкмо сега, когато ще ни трябва чист канал.

Поглеждам замислено към стената, дето ме пресрещат предизвикателно вдигнатите голи бедра на гърлите и ракетата на спортиста, замахнал, сякаш се готви да ме удари по главата.

– Имам впечатлението, че вашите хора всички са болни – забелязвам кисело.

– Те не са се родили болни – отвърща не по-малко кисело Бенет. – При тукашния климат хората бързо се амортизират. А ние искаме да ги използваме докрай, като добичета, и нарушаваме всички свои обещания и накрая, разбира се, идва провалът.

– Добре, добре. Кажете ги тия работи на шефа, като се върнете в отпуска. Мене, знаете, никой не ме консултира по кадровата политика.

Бенет не отговаря, но по лицето му личи, че в тоя момент ми отправя мислено някакво не особено топло пожелание.

– А ако пратим Хикс да се лекува, ще има ли кой да го замени? – връщам се отново към реалността.

– Старият твърди, че ще има. Но работата с Хикс не може повече да се отлага.

– Няма да отлагаме.

– А, преди малко се появи и онзи с китарата – сега се помощникът. – Искат ампули.

– Дадохте ли му?

– Откъде ще ги взема. Стои долу в чакалнята и тъпче килима с мръсните си крака.

– Този тип почва да става опасен – забелязвам. – Беше му казано да не се мярка повече тук.

– Мисля, че е крайно време да го експедираме – съгласява се

тутакси Бенет.

– Именно... Тогава вижте какво: информирайте се за съответния влак и осигурете две купета за Мери и за мене...

– Имате предвид влака за Истанбул?

– Ами кой друг?... А що се отнася до онзи с китарата, той да замине с първия самолет в същата посока. Ще му кажете...

В този миг се появява секретарката с присъщия си маниер най-първо да влиза, а после да чука.

– Господин Томас, вика ви посланикът.

– Тъкмо навреме – избъбрям. И добавям по адрес на Бенет: – После ще довършим разговора.

* * *

Скулптурната фигура на незнайния дипломат наново ми се представя изправена от едната страна на бюрото и облежната на него с ръка. Шефът не благоволява при влизането ми да наруши дори на косъм неподвижната си поза на паметник и само тънките, посърнали от годините устни едва доловимо се раздвижват:

– Седнете!

Извървявам без бързане дългия път от вратата до стилната гарнитура на мадам Помпадур или на нейния коронован любовник и се отпускам в нехайна поза в едно от креслата. През цялото време откак работя в тая сграда, посланикът не ме е викал нито веднъж на разговор, ако не броим първата ни злощастна среща, и аз дори нито веднъж не съм имал честта да го видя повторно, ако не броим неизбежните приеми, при които по стар обичай се държа на една тъпла разстояние от шефа си.

– Вашето присъствие тук е почти незабележимо, Томас – произнася посланикът.

Гласът е по-сух от миналогодишни макарони.

– Разбира се – продължава той, – това е по-добре, отколкото да подчертаете присъствието си с някой скандал като вашия предшественик. Но все пак, щом имаме културен съветник, би следвало да имаме и културна дейност...

Той ми отправя студения си неподвижен поглед, за да прецени ефекта на силогизма си. И понеже очевидно очаква някаква реакция от мене, аз си позволявам да го информирам, без да променям нехайната си поза:

– Нямам никакво желание да преувеличавам дейността си, но понеже вие очевидно изобщо не допускате съществуването ѝ, бих се

осмелил да забележа, че все пак тя е налице. Направил съм посещения из всички културни редакции, установил съм контакти с телевизията, университета, радиото... уговорил съм известни мероприятия за културен обмен и съм изпратил заявки за съответни материали пред съответните наши институти...

Огромната част от тоя скромнен отчет е чиста лъжа, обаче това не му пречи да звучи внушително.

– Но вие не сте ми съобщили за нито едно от тия неща – възкликвава с известна неловкост шефът, понеже тирадата ми явно се е оказала неочаквана за него.

– Защото вие никога не сте ме извикали на доклад.

– Да... Очевидно нашите възгледи за служебния ред доста се различават – забелязва шефът с тон, който има претенцията да звучи иронично. – Изглежда, съм станал жертва на илюзията, че вие трябва да идвате при мене за доклад, а не да ви търся... Но както и да е...

Той прави известна пауза, за да извърши наум в предварително изготвената си реч измененията, наложени от сбития ми отчет.

– Да... Допускам, че не сте стояли тук със скръстени ръце, но дейността ви все пак се е движила главно по линията на чисто деловите контакти... А на нас ни са необходими и контакти с по-далечна перспектива... Затуй ще си позволя да ви предложа няколко инициативи от по-друг характер. И най-първо, струва ми се, можем да започнем с една подходяща кинопрожекция, да я съчетаем с малък коктейл и да поканим групи добре подбрани журналисти, хора на изкуството... изобщо...

– Чудесна идея! – възкликвавам с ентузиазъм. – За жалост, боя се, че ще трябва да я изпълните без мене. Предстои ми спешно пътуване до Истанбул.

– Но как...

– Ами така: предстои. И дори тъкмо тая заран се готвех да дойда да ви информирам.

– Но вие сте длъжен не да ме информирате, а да искате разрешение! И аз още не съм ви разрешил!

– Нали тъкмо това чакам: да ми разрешите.

– Но вие... вие...

У някои хора, непривикнали да бъдат дразнени, раздражението представлява такъв шок, че нарушава мисловните им процеси и автоматично предизвиква заекване. Само че заекването е нещо бавно, а аз в момента не разполагам с много време.

– Вижте, господин посланик: ако трябва да обмисляте по-дълго

разрешението си, можете да използвате и дните след моето заминаване. А аз ще замина и без благословията ви. Защото задачата е спешна. И защото, докато вие тук играете на коктейли и на дипломация, аз трябва да върша работата... не тая, културната и фиктивната, а оная, неотложната, истинската, мръсната работа, на която вие служите само за параван!

– Вие сте арогантен като... като... – продължава да се запъва шефът от едва сдържана ярост.

– ...Като полицаи... Това ли искате да кажете? – засмивам се добродушно.

И преди да поема дългия път към вратата, подхвърлям в същия тон:

– Обаче идеята ви е чудесна!... Желая ви успех с тая мила културна забава.

* * *

– Но вие не сте ми казали нищо за това заминаване... И дори не сте взели съгласието ми – забелязва ядосано Мери.

И тая – също! Изглежда, че тук всички са ми шефове и само аз съм подчинен.

– Чуйте, скъпа: не смятам, че е необходимо да взимам предварителното ви съгласие, когато ви карам да изпълнявате служебните си задължения.

– Това не са служебни задължения. Вие пак се готвите да ме забъркате в някоя история...

– Това са чисто служебни задължения. Придружавате ме в качеството ви на секретарка, и нищо повече!

Този път раздражението вече се е пренесло и у мене. Мери ми хвърля един изпитателен поглед и произнася по-меко:

– Добре, ще видим... Имайте обаче предвид...

– Да, да, имам предвид всичко необходимо, само, моля ви, освободете ме, защото трябва да свърша още някои неща.

Тя прави сърдита физиономия и напуска кабинета.

Малко по-късно нейното място пред бюрото бива заето от Бенет.

– Експедирах го оня – рапортува помощникът. – Излезе сговорчив...

– Младите хора винаги са сговорчиви, когато това може да отдалечи от тях военната служба – забелязвам.

– Тук съм приготвил нещо във връзка с Адамс. – Бенет вади от джоба си няколко сгънати машинописни листа. – В събота вечер след

покера той доста се раздрънка...

– Вероятно съгрян е от победата си над вас...

– Има нещо подобно – признава неохотно помощникът. – Изобщо раздрънка се и изгърси някои такива неща...

– Подчертайте ги по-дебело.

– Подчертал съм ги.

– Тогава пращайте сведението и без мене. Сега, знаете, умът ми е зает с по-други неща. Имам чувството, драги, че навлизаме в заключителния рунд.

– Това още нищо не значи.

– Много значи, Бенет, много! Наредете на Стария да подготви новия канал... И да следи какво става при вилата.

– Нещо друго?

– Другото не зависи нито от вас, нито от мене. Другото е изцяло в ръцете на тая стара капризна дама – Съдбата.

ОСМА ГЛАВА

Ориент-експресът с глухо и равно потракване, което говори за съвсем умерена скорост, се движи сред неясните сенки на пролетната нощ. И понеже не обичам неясните неща, спускам пердето на прозореца, обтягам се, както съм облечен, на леглото, и се оставям покорно да бъде люшкан в ритъма на колелата.

Вратичката между двете купета е разтворена и в нейната правоъгълна рамка се откроява като в картина пищното телосложение на моята секретарка, отпусната в обичайната си не твърде целомъдрена поза на кревата в съседното помещение и потънала в четене на някакъв криминален роман.

– Вие четете криминални романи? – запитвам само за да преодолее сънливостта си.

– Четях на времето. Сега вече ме мързи.

Тя е оставила книгата и ме гледа с тъмните си очи.

– Спомням си, че имаше един роман „Убийство в Ориент-експреса“...

– И какво от това? – питам.

– Нищо. Просто в момента ми се поиска да ви видя на мястото на убийтия.

– И това ще стане – отвръщам сговорчиво. – Макар и може би не точно в момента. Вие, която сте любителка на цитатите от латинската читанка, навярно не сте забравили, че всички хора са смъртни.

– Но не всички плачат като вас за насилствена смърт.

– Смъртта е почти винаги насилствена и рядко доброволна – забелязвам философски. – Дори когато умираме в леглото си.

– Понякога ми се струва, че съвсем доброволно бих склопила очи. Просто така, от умора и от отегчение.

– Бас държа, че такива мисли ви идват главно след препиване... А на мене ми се живее. Истински ми се живее. И то – добре!

– Вие се смятате способен да живеете добре? – вдига вежди Мери.

– Добре според моето разбиране, скъпа, не според вашето.

– А какви са съставните части на вашия идеал за щастлив живот?

– О, съвсем обикновени... Изобщо нищо, което би направило впечатление на издигнатата ви натура.

– И все пак?...

– Ами например да вляза в кабинета на посланика, както това стана днес, и когато той почне високомерно да ме поучава, да имам удоволствието да му кажа: „Вижте, старче: продължете тирадата си в коридора, понеже току-що съм назначен на вашето място и кабинетът в момента ми е нужен!“

– Дребнави, смешни амбицийки... – свива устни секретарката. – Мечтаете да станете посланик.

– Глупости. Мечтая да имам възможност да натрия носа на един посланик.

– И това е дребно. Вие ми напомняте за малкия ми брат, чиято главна мечта беше да научи добре да се боксира...

В този миг отвън се чува леко почукване. Захлопвам бързо вратичката към съседното помещение и открехвам тая към коридора.

В кабината, както съм и очаквал, влиза шафнерът. Мъж към петдесетте, с набраздено от дълбоки бръчки лице и с някак погаснали очи, които избягват погледа ми и изобщо не ми харесват.

– Някой видя ли ви? – питам.

Онзи поклаща глава:

– Коридорът е пуст.

– Седнете – казвам и се изтеглям към прозореца, за да му направя място.

Но шафнерът продължава да стои прав, като леко се полюшва от движението на влака.

– Както ви споменах одеде, идвам с новини от страна на Стария – обяснявам. – Той е доста разтревожен за вас...

– Аз съм още повече разтревожен за себе си – отвръща глухо шафнерът.

– И откъде тия тревоги?

– Ами оттам, че задържането ми е само въпрос на дни... може би дори – на часове.

– Кое ви кара да мислите така? – питам с участие.

– Всичко. Вече на два пъти проверяват багажа ми на Свиленград. По-рано никога не са го правили.

– По-рано ги нямаше всички тия истории с контрабанда на наркотици. А сега зачестиха. Търсили са навярно хашиш или нещо от този род.

– Не са търсили това – отвръща с упорство мъжът.

– Ако търсеха друго, приятелю, те нямаше да ровят багажа ви, а щяха да опипват всяка гънка на бельото ви, включително и бельото, дето го носите на гърба, и то – шев по шев! Би трябвало достатъчно да ги

разбирате тия работи...

– Ами това, че подире ми, през ден, през два, се мъкне човек, че подслушват разговора ми, когато седна с приятел в заведение, че ме следят понякога дори тук, във вагона?

– Вие сте просто преуморен и изнервен – констатирам състрадателно.

– Искате да кажете, че фантазирам.

– Не, обаче тълкувате превратно нещата. Депресията винаги върви подръка с безпричинния страх, а безпричинният страх търси причина, за да оправдае присъствието си.

– Извинете, но аз не съм дете.

– Но разберете, приятелю, че ако те наистина ви подозират сериозно, първата им грижа щеше да бъде да не ви алармират прибързано. Митническите проверки, откритото проследяване, всичко това може само да осуети плановете им – ако те имат сериозни планове по отношение на вас, защото ще се подплашите и още при първия рейс ще изчезнете в Истанбул.

– На вас ви е лесно да разсъждавате, понеже нищо не ви заплашва – продължава да упорствува шафнерът. – А моето задържане е може би въпрос само на часове...

Той сменя тъмнокафявата си служебна фуражка и обърсва с ръка потта от плешивеещото вече теме. Сетне отново заговорва, в началото уморено и глухо, а после с все по-нарастващо раздражение:

– Пет години я върша вече тая опасна работа... „Предай еди-какво си... Донеси еди-що си“... Насам-натам, насам-натам... И пет години Стария и всички като вас ме лъжат, че ще ме прехвърлят оттатък. Един-два рейса още и ще ме прехвърлят оттатък... А рейсовете си минават и въжето все повече се затяга около гръкляна ми и вече идва часът, в който ще ме пипнат, а вие си пеете вечната песен и все така отлагате, и все така ме лъжете... Само че аз наистина нямам вече сили да скачам по жаравата... Не ми останаха сили, казвам ви!

– И ще идете да направите пълни признания, за да ви смекчат присъдата... – довършвам вместо него.

– Не съм казал такова нещо... – трепва шафнерът, но от израза му личи, че ако не го е казал, положително го е мислил. – Искам да ме освободите от това бреме, нищо повече! Да си удържите обещанието, нищо повече! В края на краищата имате дипломатическа поща, работете с нея!

– Когато ни трябва дипломатическата поща, работим с нея. Когато

ни трябва да вие, работим с вас. Дипломатическата поща минава твърде рядко, за ваше сведение, и изобщо това са наши въпроси, а не ваши.

– А въпросът за живота ми? И той ли не е мой въпрос?

– Да... Вие сте в пълна депресия – въздъхвам като лекар, стигнал най-сетне до нерадостната диагноза. – И нищо, разбира се, не ви грози във от депресията. Но понеже тя сама по себе си е вече опасност и понеже ние наистина държим на думата си, това ще бъде действително последният ви рейс. Доволен ли сте?

Шафнерът мълчи и вероятно съобразява доколко може да се ослани на думите ми.

– Къде са авоарите ви?

– Авоари!... – изръмжава презрително мъжът. – Дребосъците, дето сте ми ги давали, са оставени на влог в Истанбул.

– Сега за сбогом ще получите и нещо по-едро – заявявам великодушно.

– А жена ми и децата?

– Всяко нещо – по реда си. Най-първо да уредим вашия въпрос, а после ще помислим и за семейството. Има туристически сезон, събори край границата и една дузина други начини да ги измъкнем. Но вие сам разбирате, че това не може да стане веднага.

– Без тях всичко друго е безпредметно – произнася апатично и сякаш на себе си шафнерът.

– И тъй, още с пристигането в Истанбул изтеглете парите си, приберете се във вагона и чакайте човека, който ще дойде от името на Стария да ви прехвърли на Запад.

– А семейството ми?

– Нали вече ви казах: всяко нещо – по реда си. Оставете тоя въпрос на нас.

– Не бих могъл да живея сам – произнася тихо човекът и за пръв път ме поглежда в очите. – Не бих могъл, повярвайте.

– Разбрано: вярвам ви. Но и вие ни вярвайте. Ще чакате тук, във вагона, да дойде човек от името на Стария, ясно ли е? И естествено, не се надявайте да ви осигурим там, на Запад, нещо повече от място на шафнер.

– Друго и не желая. Готов съм и метач да бъда, само да не ми лаят тия мравки по гърба. И да знам, че семейството ми е при мене...

– Чудесно! – усмихвам се ободрително. – Както виждате, ние държим на думата си. А сега можете да си тръгвате. И – внимателно!

– Мерси – избъбря глухо човекът, налага фуражката си и

предпазливо се измъква в коридора.

* * *

Шафнерът едва е излязъл и в рамката на междинната врата застава Мери. Тя се е почти разсъблякла, но не е приключила напълно с тая задача, вероятно увлечена от друга, по-интересна.

– Вие, разбира се, подслушвахте – забелязвам.

– Не открих в разговора ви нищо, заслужаващо подслушване.

Не благоволявам да отговоря, а се изправам, събличам самото си и го окачвам на закачалката, защото в купето вече е станало доста топло. Запалвам цигара и се готвя да седна отново на мястото си, когато секретарката ми напомня:

– Вие ме забравихте...

– Прощавайте – промърморвам, подавам ѝ цигара и щраквам запалката.

Жената изхвърля по обичая си струйки дим от вирнатото си носле и ме поглежда.

– Не знам дали някога ще имате щастието да се подиграете с някой посланик, но признавам, че наистина виртуозно се гаврите с дребните хорица.

– Върша си работата – отвърщам сухо и се облягам в ъгъла до прозореца.

– Обаче я вършите с удоволствие. Като истински виртуоз.

– Струва ми се, че всеки трябва да действа така в своята област. Включително и вие.

– А додето траеше целият този разговор, не си ли помислихте, че човекът може наистина да е в опасност?

– И аз понякога се намирам в опасност, но не разигравам нервни кризи – произнасям все тъй сухо.

– Вие имате дипломатически имунитет.

– Да, пред противника. Но не пред своите.

– Изглежда, тая находка с фалшивото злато доста ви трови – сеща се Мери.

– Не познахте.

– Тогава какво ви трови? Късното угризение за убийството?

– Вече ви обясних, мисля, че никого не съм убивал. Макар че, право казано, не ви дължа подобни обяснения.

– Знам отлично, че не сте го убили със собствените си ръце. Убили сте го по другия, подлия начин.

– Вие май сте пили нещо отгатык? – подхвърлям безучастно.

– Възможно е. Обаче не съм оставила труп подире си.

Тя говори наистина по-афектирано от обикновено и в държанието ѝ не е трудно да се долови леката възбуда от алкохола.

– Престанете с тия подмятания – произнасям, като се стремя да подтисна отегчението си.

Обтягвам се още по-удобно на кушетката, без да си дам труд да поканя дамата, и забелязвам:

– Тия ваши постоянни въпроси за това убийство... Можете ли да ми кажете какво целите с тях? И какво всъщност ви интересува в случая: генералът или аз?

– Генералът, разбира се. Вие съвсем не сте ми интересен.

– Е, добре и какво, в такъв случай, ако аз действително съм го убил? И то дори не косвено, а по най-вulgарния начин – с нож в корема? Какво губите вие и какво губи човечеството от тоя акт? И какво значение има дали вашият генерал е умрял вчера, или умира днес, или ще изчезне утре в някой политически преврат? Защо преди да слагате траур за тоя човек, не ме запитахте човек ли е той изобщо или животното? Защото, скъпа моя, това бе наистина едно животно, алчно и ненаситно, колкото дори не можете да си представите. Той искаше днеска сто и петдесет хиляди, а утре щеше да удвои цената, без, разбира се, нито днес, нито утре да предложи нещо реално срещу тия суми. Той бе готов да продава родината си на метър и на килограм, на дребно и на едро, стига да се намерят купувачи... Той беше...

– И вие решихте да накажете този продажник с риск да обогатите себе си... – прекъсва ме секретарката.

– Можете да правите изводите си наум – съветвам я.

И тутакси подхвърлям:

– Но защо ми задавате тоя въпрос? Нали всъщност се интересувате от генерала, а не от мене?

– Много добре знаете, че се интересувам именно от вас... За което мога само да съжалявам... Защото, колкото повече ви опознавам, толкова повече усещам, че почвате леко да ме отвращавате... Надявам се, че тая подробност е без значение за вас.

– Абсолютно без значение – потвърждавам, като се намествам удобно в ъгъла си. – Абсолютно без значение... Дори да ви отвращавах по-силно. Бих казал даже, че това отчасти ме ласкае.

– Даже ви ласкае!...

– Естествено. И то като израз на специално внимание. Защото не

съм забелязал да изпитвате отвращение например към нашия търговски съветник, чието състояние, както е известно, е натрупано от незаконни проценти върху държавни сделки...

Тя се накланя към масичката, за да вземе цигара от пакетчето, и едрата ѝ гърд по обичая си едва не изскача от комбинезона. Сетне запалва новата цигара от догарящия фас и промърморва:

– Той е гешефтар, а вие...

– И нашият посланик – прекъсвам я, – който харчи за лични нужди безотчетните суми, а лъже, че ги изразходва в обеда и коктейли, също не ви отвращава. Вие дори навярно се гордеете, че работите под шефството на такъв изтънчен дипломат... Не ви отвращават и останалите крадци, с които служите, а в хубавеца Адамс дори сте влюбена, макар и безнадеждно.

– Адамс не е крадец! – възразява остро секретарката.

– Вярно. Обаче запитали ли сте се защо?

– Нямам навик да си поставям глупави въпроси.

– Глупаво е именно това, че не си поставяте въпроси. Адамс не краде, само защото няма нужда от това. А няма нужда от това, само защото баща му достатъчно дълго е крал, за да освободи сина си от подобна грижа.

– Адамс е син на известно и почитено семейство. И тъкмо това вие не можете да му простите, с вашия тъмен анонимен произход.

– Известните семейства също са били анонимни, преди да се прославят с успеха в кражбите си. Адамс-бащата процъфтява в търговията, като граби купувача чрез посредствена стока и като ощетява държавата чрез прикриване на печалбите и спестяване на законните данъци.

– Това вие не може да знаете – възразява вече не тъй уверено Мери.

– Знам го. Както знам и още много неща, които вие също подозирате, но предпочитате да затваряте очи, за да не останете без идеали.

– Аз нямам идеали.

– А младият Адамс? Този красив, изящен, културен и не знам още какъв си представител на нашата висша класа, който за жалост вече е ангажиран от друга дама и който гледа на вас като на един скучен канцеларски мебел?

– Вие му завиждате... и с пълно право – отвръща тя с неприятна усмивка. – Завиждате му на богатството, на хубавата външност, на красивата жена... защото вие никога няма да ги притежавате тия неща...

– Тъй ли? – вдигам подигравателно вежди. – А какво ще кажете, ако например ви съобща, че съвсем неотдавна съм имал честта да я

обладавам тази красива жена на скъпия Адамс?

– Ще кажа, че сте жалък лъжец!

– И още веднъж ще сгрешите. Защото, за ваше сведение, аз наистина спях с нея, за да употребя баналния израз, понеже всъщност за спане не ни остана никакво време... И я обладах на тревата, като някаква слугиня, там, на същото това място, дето по-късно стана срещата с онуй момче, и всъщност по този именно начин го открих мястото, без да говоря за някои други открития от по-интимно естество.

– Вие наистина все повече ме отвращавате – произнася тя някак уморено.

А после лицето ѝ отново става предизвикателно:

– И какво, ако наистина сте се въргали с тая мръсница? Мислите, че по тоя начин сте се подиграли с Адамс? Или сте се издигнали до неговото ниво? Но вие никога не можете да се издигнете до това ниво по простата причина, че сте самата посредственост и сивота...

– Тая ви оценка съвсем не ме тревожи. Бих могъл дори да ви забележа, че за мене сивотата е професионален реквизит.

– Да, да, принципът ми е известен: да бъдеш от хората, които не привличат вниманието и не се запомнят, които минават и отминават незабелязано... Някои индивиди трябва дълго да се тренират, за да постигнат подобно съвършенство в маскировката, но на вас то ви е дадено даром, защото вие по натура сте самото безличие. Сиви са у вас не само дрехите и обноските, но и мислите ви, и чувствата, доколкото изобщо разполагате с такива. В тоя свят на алчни кучета вие сте баналното гладно псе, в тоя свят на мръсници вие сте обичайният среден мръсник, вие сте средният чиновник, средният карьерист и средният рогащоце...

Тя почва вече да ми действа леко на нервите тая жена и аз вероятно дори без да го съзнавам, съм се надигнал от мястото си, защото я чувам да произнася:

– Искате да ме ударите ли?

– Съвсем не. Побоях се, че ще паднете – промърморвам, като се овладявам.

Отново се отпускам на леглото и тоя път Мери също сяда насреща, сякаш омаломощена от собствената си злоба. Но тя много се лъже, ако си въобразява, че геймът е вече свършен.

– Понеже говорите за средния тип – забелязвам лениво, – бих искал да ви обърна внимание, че всеки средно умен човек може да се направи интересен с малка доза заучени пози и да ви накара да зацвилите от възторг. Така постъпва например вашият Адамс. Така постъпва и нашият

общ шеф – посланикът. Единият е общителен, откровен, истински добряк, изобщо горе-долу такъв, какъвто е бил и вашият съпруг. Другият е човек на друга поза – благородно изискан, резервиран, тържествен. А и двамата са тъкмо тия средни нищожества, за които преди малко тъй вдъхновено говорехте. Само че вие не сте в състояние да го разберете, и то по една-единствена, но твърде важна причина: самата вие сте кръгло нищожество!

– Говорете, не се стеснявайте – промърморва Мери. – Можете да бъдете уверен, че вече с нищо не сте в състояние да ме смаете.

– Извинете, обаче нямам никакво желание да ви смайвам. И изобщо, ако действително поне малко държите на истината, благоволете да слезете за миг от пиедестала, на който сама сте се инсталирали...

– Не съм се инсталирала на никакъв пиедестал...

– А в такъв случай, от висотата на какви лични качества си позволявате да съдите мене, околните и целия този „проклет живот“, както сама се изразявате? За вас аз съм нищожество, мръсник, престъпник... Чудесно, мерси. А вие какво сте? Мъченица!... Жертва на Центъра, на околните, на бившия си мъж и на самия мене. Но ако вие можехте дори само за миг да се освободите от това опияняващо ви чувство за мъченичество, щяхте веднага да разберете, че не превъзхождате нито на косъм своите въображаеми мъчители. Вие твърде строго съдите съпруга си, задето ви е тласнал към една мръсотия... Обаче вие все пак сте я направили мръсотията, нали, и навярно сте я направили с истинско удоволствие, защото оня сатир в известни отношения е превъзхождал мъжа ви, и мръсотията така ви е харесала, че неведнъж сте я повтаряли, а накрая на всичко отгоре сте си доставили и добавъчното удоволствие да се подигравате с мъжа си...

– Престанете! – казва тихо тя.

– Не бързайте, и това ще стане – успокоявам я. – Само че най-първо искам да ви кажа, че вие постъпвате горе-долу по същия начин и с мене, защото, ако имате някакви съмнения по отношение на оная африканска история, те не датират от днес, и ако ме оценявате като среден мръсник, оценката ви не е от вчера, и все пак тия съмнения и тая оценка не са ви пречили да ме имате за любовник, понеже в края на краищата, при липса на някой Адамс, и един среден мръсник може да влезе в работа...

– Престанете... Престанете, за бога! – прошепва наново тя, но тоя шепот звучи почти като вик.

Тя се е отдръпнала в насрещния ъгъл на леглото и е отметнала глава назад, сякаш не ѝ достига въздух или се готви да избухне в плач.

– Както обичате... – промърморвам.

Обаче тая фраза не е декларация за отстъпление. Защото, решен да я унизя докрай, и то вече не с думи, а с действия, аз се вдигам и я обгръщам с ръце, сякаш искам не да я прегърна, а да я задуша.

– Махнете се! Махнете се, не ме докосвайте! – почти извиква тя, като ме отблъсква.

Но аз я обръщам още по-здраво и тя напразно се дърпа назад, защото назад е ъгълът на кабината, и напразно ме блъска с ръце в гърдите, защото разстоянието между нас става все по-малко. Събарям я грубо на леглото и се хвърлям върху нея, додето тя избухва в истерично хълцане, в плач на безсилна ярост, на болки и унижение, с което само засилва насладата ми на покорител.

Лицемерка.

* * *

Не знам дали защото и по-рано съм бил в Истанбул, или защото имам много работа, обаче градът не ми прави никакво впечатление, нито пъстрата навалица, нито Златният рог, и единственото, което помня от тази заран е, че времето е значително по-топло от необходимото.

Мери изглежда съвсем разнебитена, но и някак успокоена или просто безчувствена и аз я оставям в луксозния апартамент на хотела, понеже за момента нямам никаква нужда от нея.

Взимам такси, показвам на шофьора напечатания на визитна картичка адрес и ние потегляме в неизвестна за мен посока. Подир доста продължително криволичене из тесни улички ние излизаме на някакъв крайградски път сред потънали в зеленина вили и колата спира пред висока желязна ограда, зад която се вижда само гъст храсталак от декоративни растения.

Освобождавам таксито и позвънявам на месинговия звънец до внушителната металическа врата. Входът трябва да е снабден с някаква невидима за мене наблюдателна инсталация, защото подир минута вратата сама се дръпва и открива дълга алея, покрита с дребен чакъл, водещ към една елегантна бяла вила, сред зеления полумрак на големи дървета.

Човекът, който стои изправен сред широката тераса и спокойно гледа към мене, ми е съвсем непознат, но това не ми пречи да разбера тутакси, че той не е лакеят, а господарят на имението. Телесложението на мъжа е от среден калибър, що се отнася до ръста, и от тежка категория, що се отнася до обема. И все пак той изглежда не толкова пълен, колкото набит, масивен, здрав и, бих добавил, космат като кокосов орех.

Той е предупреден за идването ми, обаче ме наблюдава съвсем безучастно и когато изкачвам няколкото стъпала на терасата, не прави нито крачка към мене и трябва да го доближа съвсем, за да прояви признаци на живот и лениво да ми подаде ръка.

– Господин Томас?

– Аз съм, шефе.

– Да седнем там!

Пълната ръка прави нов ленив жест към другия край на терасата, дето е опънат широк навес на бели и сини ивици. Сядаме в две удобни градински кресла и домакинът изплясква с ръце.

– Донесете ни нещо разхладително – нарежда той на тутакси появилия се прислужник в бял кител.

Подир което млъква, сякаш решил да не се мори с приказки, преди да е разхладил добре вътрешностите си.

Аз също мълча и бегло наблюдавам пълното лице на човека, червено, сякаш е прекалил със слънчевите бани, и обградено със също червеникавите влакна на бакенбадрите и редичката коса. Един истински кокосов орех.

Прислужникът, макар да се отзовава на повикване чрез ориенталско пляскане, е чист представител на англосаксонската раса и на келнерското космополитно съсловие. Той бързо и сръчно ни сервира неизбежното уиски с лед и незабавно изчезва зад широко отворената стъклена врата на вилата.

– Разкажете ми първо за вашия проект – предлага шефът, след като поглъщаме по една ободрителна доза от питието.

Разказвам. Той слуша, без да сваля от мене сивите си замислени очи. А когато свършвам, произнася:

– Не разбрах от думите ви дали вече сте пуснали в действие вашия механизъм или тепърва възнамерявате да го пуснете.

Този кокосов орех естествено всичко е разбрал и фразата му е призвана просто да ме постави в неловко положение и да ми припомни, че нямам право да предприемам операции на своя глава.

– Извършил съм само част от подготовката – лъжа аз, като го гледам с откровения си поглед. – И по-специално тая част, която не е свързана с особени рискове и би ни позволила да спестим време.

Шефът продължава да ме гледа с безизразните си очи, без дори да дава вид, че открива в лицето ми един изпечен лъжец.

– Сигурен ли сте, че момчето или момичето няма да уведомят когото и да било за каквото и да е?

– В момъка съм сигурен засега. А след като влезе в комбинацията, той вече сам ще има интерес да бъде абсолютно дискретен. Колкото до момичето, то няма да е в течение на нищо такова, което би могло да ни изложи на риск. Във всеки случай вече съм подготвил наблюдението и на двамата.

– Подготвили сте го или го провеждате?

– Всъщност провеждам го. Защото без предварителна проверка не бих могъл да предприема и следващите ходове, нали?

– Не споря. Само ви моля да се изразявате точно.

Ясно е, че той кокосов орех, докато ме гледа с тия бледи очи, не слуша думите ми, а следи мислите ми. Налага се, прочее, да предприема смъртния скок.

– Щом искате да се изразявам съвсем точно, трябва да ви призная, че операцията вече е в ход. Не дотам, разбира се, че да не може да бъде спряна, ако това ми бъде заповядано, но във всеки случай тя е в ход, понеже не можех да си позволя да пропусна някои благоприятни възможности и понеже наистина трябваше да се печели време.

– Тия думи следваше да ги използвате за увод, а не за заключение – произнася безучастно шефът. Сетне запитва: – А няма ли риск някой да съгледа вашия Тарзан, докато се прекачва от прозореца на момичето в прозореца на кабинета?

– При дърветата, които заобикалят къщата, и при късния час на операциите рискът е минимален.

– Но когато едно действие често се повтаря, рискът почва прогресивно да нараства...

– Затуй операциите ще бъдат сведени до един път седмично. Ние ще се интересуваме главно от документите, които той носи у дома си в събота, защото в събота и неделя разполага с най-много време и следователно логично е да се предполага, че ще има при себе си най-обширните и най-важните документи. А при въпросите, които ни интересуват, сам знаете, че един документ може да даде представа и за редица други, без да е нужно да сме ги видели.

– И така, само в събота?

– Да. Само в събота.

– Този човек е истински роб на работата – забелязва с безцветния си глас и съвсем без връзка червенокосият.

– Оказва се, че действително е такъв.

После той отново минава на въпросите и пита за всичко, включително и за дреболиите, за разположението на помещенията, за

привичките на участниците – действащи и потърпевши, – дори и за шперцовете и фотоапаратурата, на която съм се спрял.

– Още едно уиски? – пита шефът, след като установява, може би с известна скръб, че в главата му не са останали вече никакви въпроси.

– Благодаря. Бих предпочел малко сода.

Той налива на мене и на себе си сода, поставя в своята кубче лед и няколко капки уиски за цвят и бавно отпива.

– Вашата комбинация има една страна, която ми харесва: тя е проста, в нея са заангажирани малък брой лица, рискът е ограничен до възможния минимум, а ефектът би могъл да бъде твърде голям. Но трябва да ви кажа, че в оценката ми има и два минуса.

Той замълчава и ме поглежда, за да провери дали се досещам кои са тия два минуса.

– Първо, позволили сте си прибързани действия. Вие само ни уведомихте за възможностите. И тутакси сте пристъпили към използването им, без да сте получили разрешение за това. Така че по тоя пункт специално бих могъл да се запитам какъв смисъл всъщност има вашето идване? Защото вие действувате точно като оня момък, който най-първо спал с момичето, а после поискал ръката му.

Той замълчава, обаче продължава да ме гледа и моят израз на покорност и кротко разкаяние очевидно не му прави никакво впечатление.

– Вие, предполагам, четете вестници и вероятно разбирате, че ситуацията в момента съвсем не е подходяща за скандали. Възможностите и настроенията за намаляване на напрежението се засилват, а в такива периоди някои фактори у нас стават твърде придиличиви към дейността ни и всеки гаф ще бъде използван за раздухване на кампания срещу нашите органи. Разбира се, ние с вас знаем добре, че периодите на разведряване са преходни и само студената война е трайна. Обаче това го знаем аз и вие, а някои други хора не го знаят.

Той отново прави пауза.

– Второ: не ми харесва това, че сте прибягнали до наркомани. С наркоманите трябва да се внимава. Удобството при тях е, че лесно се вербуват и още по-лесно се държат в подчинение. Но това са неуравновесени хора. Това са отрепки.

– За нещастие, ние винаги сме принудени да подбираме нашите хора между техните отрепки – позволявам си да забележа.

– Неизбежно е – съгласява се шефът. – И все пак дори и между отрепките съществуват степени. Наркоманите са от най-лошия вид. Ето, вие вече сте принуден да търсите начин, за да се освободите от единия.

- Това не е трудно. Стига да приемете предложението ми.
- Принуден съм да го приема. Вие ме поставяте в такова положение, че искам или не искам, ще трябва да ви дам дъщеря си за жена.
- Много съжалявам... – опитвам се да кажа.
- Съвсем не съжалявате. Така че спестете ми поне излишните реплики – прекъсва ме шефът. Сетне добавя: – А шафнера наистина освободете окончателно. – Той става, за да ми даде знак, че разговорът е приключен, и аз също съм принуден да стана, макар че ми се иска да застъпя още една тема.
- Доколкото съдя по вестниците, оная моя африканска история отново се раздухва – осмелявам се да подхвърля.
- Раздухва се – потвърждава шефът. – И то не във ваша полза.
- Той отново ми отправя външно безучастния си поглед.
- Съветвам ви, разбира се, да не се тровите прекомерно с тая история и да запазите нервите си за деловата работа. Засега ние възпираме желанието на някои хора да се ровят повече от необходимото в биографията ви... А за в бъдеще всичко ще зависи от вас. В случай, че операцията ви успее... Нали знаете: победителите не ги съдят!

* * *

Шефът е изчезнал нейде във вътрешностите на вилата, а аз съм останал в компанията на някакъв мургав субект в една малка стаичка до преддверието, защото, преди да напусна тия места, трябва да свърша още една работа.

Някакъв невидим звънец заглушително иззвънява в помещението и аз виждам в малкия телевизионен екран, поставен над масата, да се появява образът на момъка с китарата.

– Това вашият човек ли е? – пита мургавият.

– Той е.

Човекът натиска някакъв бутон и аз виждам на екрана как чорлавият прониква през автоматичната врата в градината.

– Бихте могли да го поизкъпете. В сутерена има баня – подхвърля мургавият.

– Боя се, че ще почне да плаче и да вика „Мамо!“ – отвръщам и излизам.

Посрещам чорлавия на алеята и го отвеждам на една скамейка под сянката на дърветата.

– Носите ли ми дозата? – запитва гостът.

– Нося ви много дози. Обаче най-първо работата, а после

удоволствията.

И пристъпвам към поставяне на задачата.

Той слуша, но с половин ухо и това ме принуждава да го предупредя:

– Чуйте – казвам. – Ако мислите за други неща, додето аз тук си хабя слюнката, можете да бъдете сигурен, че няма да има никакви дози.

– Всичко чух и всичко запомних – възразява чорлавият. – Вагонът е изтеглен на странична линия в Западния район...

– Точно така. Ще го различите веднага по надписа. Когато човекът ви отвори, ще кажете: „Идвам от страна на Стария.“ А щом ви въведе вътре, ще насочите бързо това нещо в лицето му и ще натиснете спусъчето.

При тия думи подавам на момъка миниатюрно револверче.

– Какво има в тая запалка? – пита презрително той.

– Бъдете спокоен, не е морфин, обаче е нещо напълно годно да го приспи за десет минути. Тъкмо колкото ви са нужни, за да приберете портфейла му и да преровите джобовете и багажа. Ако намерите някакви хартийки, нещо писано, каквото и да е то, също ще го приберете. Подир туй, без паника и без излишно бързане, ще се върнете по обратния път, ще наемете такси и ще наредите да ви закара в градинката до фара. А в градинката ще ви чака моята секретарка.

– Всичко чух и всичко запомних – повтаря момъкът. – А сега дайте ми ампулите.

– Ще ви дам един малък аванс, нищо повече. Колкото да не бъдете съвсем като дрипа довчера.

Бъркам в малкото джобче на самото си и изваждам две ампулки.

– А останалото количество?

– Останалото ще го получите от секретарката ми довчера, след като изпълните задачата и само ако изпълните задачата. Подир туй, ако щете, тровете се, ако щете, умирайте!

При тия ободрителни думи се изправям и давам знак на чорлавия да последва примера ми.

– И оставете някъде тая китара – казвам. – Не отивате на серенада.

* * *

Очаквам, че Мери ще поеме своята част от задачата с неизбежните възражения и недоволни гримаси, и затуй съм отложил този разговор за края на обедата, когато пълният стомах с мудната си спокойна работа частично уравновесява напрежението на нервите. Но жената е в същото

състояние на успокоеност или на апатия и слуша мълчаливо упътванията ми.

– ...Ще седнете на някоя скамейка по-близо до входа на градината, за да го видите, когато пристигне. По този час, както ме информираха, градината обикновено е пуста. Боите ли се?

– Дори и да се боя, какво значение може да има това за вас? – запитва с безразличие секретарката.

– За мене може да няма значение, но за работата има. Ще му предадете опаковката ампули, която ще намерите в куфара ми, и ще го оставите. Това е всичко.

– Момчето може да има нужда от пари.

– Дадени са му достатъчно пари. Единственото, от което има нужда, е морфинът. Дайте му го и се прибирайте.

Изпиваме кафето си в мълчание и аз убивам времето, като разсеяно наблюдавам пъстрата космополитна публика в ресторанта – баби с воалетки, дотързали се тук може би чак от Мериленд или Пенсилвания, пенсионери от английски произход с бастуни и боядисани мустаци, скандинавски двойки с безцветни лица, правещи дългоочакваното пътуване из Ориента, и всякакви други екземпляри от тая скучна туристическа фауна, която само задръства трафика със своето шляене насамнатам.

Сетне се качваме все тъй мълчаливо в апартамента и се усамотяваме всеки в своята стая и на своето легло, и аз използвам свободните часове на тоя дълъг следобед, за да подремна на пресекулки и да прегледам купчината вестници, с които съм се снабдил заранта.

– Вече е седем часът... – обявявам най-сетне, като заставам на входа между двете стаи. – Не е лошо да слезем да вечеряме.

– Вечеряйте сам. Аз не съм гладна.

Мери още лежи в кревата, обърната с гръб към мене, и дори не си дава труд да смени позата.

– Както обичате – казвам. – Не забравяйте все пак, че точно в осем трябва да излезете оттук.

Тя не благоволява да отговори и аз с известно облекчение слизам сам в ресторанта, защото не ми се иска да си развалям вечерята с гледката на нейната меланхолична физиономия.

Долу е същото сборище, само че във вечерни облекла. На такива аз просто бих им забранил да пътуват, но в момента това съвсем не е проблемът, който ме занимава, и, по-точно казано, нищо не ме занимава, защото в подобни мигове, когато най-важното трябва да се реши, аз

изпадам в нещо като вътрешна пауза, усещам се лек и свободен от грижи и живея само с мигновеното – с острия съживителен вкус на тая златиста ракия, със свежия дъх на зелената салата, със соления влажен мирис на морския въздух и с всички дребни прелести на тоя проклет живот.

Сетне пак се връщам в апартамента, отпускам се удобно на кресло до лампата с импозантния абажур в ъгъла и отново разтварям вестниците, защото в тия обемисти вестници винаги ще се намери нещо, което си пропуснал да прочетеш и което може да ти помогне да убиеш още един час.

Минал е точно още един час, когато вратата стремително се отваря и в стаята не влиза, а нахълтва Мери. Лицето ѝ е бледо и обтегнато и в него се прокрадват първите признаци на предстояща истерия.

– С асансьора ли се качихте? – запитвам, обезпокоен от мисълта, че тя е шестувала по дългите и оживени стълби с това разстроено лице.

– Той е мъртъв! – изкрещява тя вместо отговор.

– Кой е мъртъв? – питам изненадано.

– Този с китарата... И другият също... И двамата са мъртви...

– Седнете – казвам, явно обезпокоен. – И благоволете малко да снижете регистъра на гласа си. Допускам, че наистина се е случило нещо страшно, обаче това не е причина да хвърляме в паника целия хотел. Седнете – повтарям – овладейте се и ми разкажете всичко най-точно, защото може би трябва да вземем някои незабавни мерки.

– Мерки!... За какви мерки ми дрънкате, когато ви казвам, че и двамата са вече мъртви! Мъртви, разбирате ли!

– Чухте ли какво ви казах? – произнасям вече значително по-грубо. – Сядайте и говорете свързано! Сега не е време за истерии.

Сепната от острия ми тон, или може би просто омаломощена, секретарката се отпуска на първото изпредило ѝ се кресло и забъбря като в хипноза:

– Дойде в осем и половина... тоя с китарата. Наоколо в градината нямаше никой. Беше като луд... „Той е мъртъв – викаше. – Аз го убих“... „Кого сте убили? – питам. – Кой е мъртъв?“ „Той – вика, – човекът от вагона... Вие ме измамихте... Аз го приспах, но завинаги... Вие ме направихте убиец...“ „Как го убихте?“ – питам. „Ей, така, убих го... Излъгахте ме, че ще заспи, а той умря... Къде е морфинът? Дайте ми една ампула! Не мога повече“...

Тя прави пауза, сякаш нишката на мисълта ѝ се е прекъснала поради някаква дребна авария в мозъка, сетне наново подхваща върволицата

от засичащи фрази:

– Подадох му опаковката и той напълни спринцовката си, и заби иглата в ръката си, без дори да запретва ръкава и миг подир туй застина тъй с облещени очи и полуотворена уста... Помислих, че изпада в транс... А той се килна настрани и се търколи от скамейката на алеята и аз се спуснах да го свестявам... да свестявам един мъртъв човек... Той е мъртъв, съвсем мъртъв, разбирате ли?

– По-тихо, моля ви, и без истерии – предупреждавам.

– Той е мъртъв... това не беше морфин... – повтаря отново жената.

– Откъде да знам какво е било. Не съм ги аз пълнил ампулите. Да-доха ми го за морфин.

Както седи вцепенена, тя вдига внезапно очи, сякаш за да разбере по-добре обяснението ми, и движението е тъй бързо, че жената, боя се, успява да улови израза на задоволство, който не съм успял да угася в погледа си. Но това късо съединение на погледите е наистина мигновено и лицето ми отново става загрижено и аз посягам към масичката, наливам обилна доза уиски и подавам чашата:

– Пийнете една глътка и се успокойте.

Мери отново, сякаш сепната, ме поглежда, после замахва яростно и блъсва ръката ми. Чашата отскача и алкохолът ме облива и очите ми се насълзват от изгаряща лютивина.

Изваждам кърпичката си изтривам с машинален жест лицето си, докато Мери се сгърчва в креслото, улавя с две ръце главата си и избухва в истеричен плач.

* * *

Спалният вагон леко се полюшва и колелата равно потракват с един ритъм, не твърде подходящ за движението на експрес. Оставям се да бъда люшкан така, облегнат в ъгъла на прозореца, и отдъхвам притворил очи. Това е важното винаги и навсякъде – да се нагодиш към ритъма, да влезеш в него, защото ритъма не ти го създаваш, нито можеш да го измениш и опиташ ли да му се опреш, ще бъдеш изхвърлен, пречупен, смачкан. Да станеш едно с това, което те заобикаля, да се приспособиш към него. А станеш ли едно с него, тогава можеш да плуваш като риба във вода към личната си цел.

Иначе се получава дисонанс във вибрациите. Иначе има друсане. И мъничкият болт, който не ще да се пригоди към ритъма на системата, се скъсва. Като онази жена оттатък. И като ония двамата. И като много други. Като си представиш само колко изпотрошени хора биват

изхвърляни всеки ден на боклука, единствено защото не са успели да се нагодят към системата и нейните закони.

Тя е затихнала за момента, онази жена отатък, след поредната доза морфин. А първата доза аз ѝ я поставих още предната вечер, когато обля лицето ми с алкохол. От съжаление. И от страх, че може да стигне в истерията си дотам, та да вдигне на главата си целия хотел. И когато успях да я убедя да приеме дозата и насочих спринцовката, Мери изведнъж се дръпна и изкрещя:

– Това не е морфин! Това е отрова! Вие и мене искате да пратите на оня свят, нали?

– Глупости – измърморих. – Легнете спокойно... Отпуснете се... и ще видите как ще ви олекне.

– Добре... Свършвайте... Свършвайте най-сетне с мене – прошепна тя, отново изпаднала в апатия. – Отрова или каквото и да било там, свършвайте...

Тя наистина не беше никак добре. Когато човек вика, блъска и вилнее, това още не е голяма беда. Обаче когато у него почне да замира страхът за собствената кожа, туй вече не е никак добре. Защото именно този страх е главното, да не кажа единственото, което ни движи. Не жаждата, не любовта, а страхът е силата, която движи хората.

Но в този момент секретарката е потънала в дълбокия сън на упойката, там в съседното купе, едва озарено от синята мъждива светлина на нощната лампа. И аз мога най-подир да отдъхна след грижите на последните дни. Един идиот, изпречен на пътя ти, винаги предизвиква неприятности. Но когато тия идиоти станат двама или трима, тогава неприятностите могат да експлодират в катастрофа.

Аз лично съм привърженик на хуманността, в смисъл, че държа да се избягват жертвите там, където е възможно, защото един труп неизбежно поражда въпроси, а възникнат ли въпроси, възникват и усложненията. Тоя вече капитулирал от страх шафнер аз бих го пуснал например да си троши главата из широкия свят, ако не беше семейството. Той всъщност натика главата си в примката тъкмо зарад семейството и поточно зарад младата си жена, значително по-млада от него, но страдаща от някаква си там сложна и рядка болест. И нашите, разбира се, обещаваха скъпи медикаменти и не само обещаваха, а дори ги доставяха и, което беше най-неочакваното, жената накрая наистина оздравя, макар че силата на тия скъпи специалитети обикновено е най-вече в рекламата им. Изобщо тая привързаност към семейството отпърво се оказа в наша полза, обаче сега щеше да се прояви в наша вреда. Ние нито бяхме в

състояние, нито имахме намерение да предприемаме трудни и рисковани действия, за да измъкваме навън семейството на тоя или оня. Обаче не е нужен много ум, за да се разбере, че ако този човек веднъж вече бе извършил предателство от глупава сантименталност, той щеше и втори път да го извърши, сега вече спрямо нас, и аз можех съвсем ясно да си го представя как се добира до българското посолство или до някоя консулска служба и прави пълни признания само и само да бъде отново събран с това свое семейство. Така че налагаше се да го похарчим този и без туй амортизиран тип, защото може да е голямо удоволствие да проявяваш хуманност, но човек не може да живее на този свят само в удоволствия.

Почти същата история щеше да ми сервира и оня, чорлавият. Беше му наредено отгук да се прибира право в къщи при мама и при тате, обаче той ни бе излъгал и бе си запазил място в самолета обратно за София и аз знаех отлично какви мисли витаят в тази отдавна немита глава и бях напълно в течение на малката му сантиментална история с някоя си Марго, чиста българка, независимо от френското звучение на името, и начеваща наркоманка също като нашия. И тия двамата навярно бяха положили мълчалива клетва да се свържат до гроб в една нежна двойка морфинисти и тоя с китарата щеше да направи всичко възможно, за да изпроси разрешението да измъкне своята Марго на Запад, ако ще и с цената на известни признания в наша вреда. Такъв няма как да не го похарчиш, колкото и да не ти се иска да си папаш ръцете.

Те и двамата бяха хлътнали и потънали в сантименталното блато, дето толкова свят се дави не от днес и от вчера. „Любов“, казват, „привързаност“, казват, а не разбират, че тая привързаност те влачи в неизвестна посока и независимо от волята и ума ти, докато те завлече в купчината, дето изхвърлят изпотрошените хора.

А силният човек е винаги сам.

Аз винаги съм бил сам и съвсем не страдам от това, не, никак не се измъчвам от мисълта, скъпа Мери, представи си! Сам бях и в дома на своя лъжебаща, и в ъгъла, дето стоях наказан, и в училището, дето трябваше да лавирам между ритниците на Джеф и шамарите на Ед, и по-късно в школата, и подир туй в службата. Аз никога не съм имал приятели, а само един-двама „почти приятели“, от рода на моя шеф Хубърт, под чието тайно ръководство работех някога като доносчик в школата. Аз никога не съм бил дотам глупав, че да търся приятели, защото ние търсим приятели с надеждата да се опрем на нещо, а не разбираме, че приятелите ни нямат никакво намерение да ни служат за опора, а, напротив,

сами се стараят да се опрат на нас, и в тоя смешен свят хората се трупат вкопчани един в друг като слепци и всеки слепец си въобразява, че другият ще го види, и всеки жадува да постигне облекчение, а получава бремене.

А най-жалки от всичко са, разбира се, тия женски истории, в които хората се забъркват, въобразявайки си, че ще намерят решението на своя личен проблем. Защото личният проблем, ако искаш да го решиш, трябва да се решава в единствено число и защото, ако той е труден в единствено число, става съвсем невъзможен, щом почнеш да казваш „ние“ вместо „аз“. Можеш да бъдеш ерген или женен, да живееш като монах или да сменяш всяка седмица приятелките, тия неща са без значение, ако веднъж завинаги си съзнал, че отговаряш единствено за себе си, че си „аз“, а не „ние“.

Аз съм имал също в живота си женски истории и когато понякога се обръщам назад, изпитвам известно учудване, че са станали вече доста на брой, но никога не съм ги приемал по-сериозно от необходимото и никога не съм очаквал да ми донесат решение на проблемите и дори никога не съм държал прекалено на тях, с изключение може би на първата ми история, най-глупавата от всички.

Тя се разви по времето, когато бях в последния клас на гимназията и се чувствавах вече зрял мъж, макар понякога да изпитвах съмнение дали наистина мога да се считам за зрял мъж, щом още не съм бил при жена. Жената всъщност бе налице и аз я виждах нерядко през прозореца на съседната къща на десет метра от себе си, но тия десет метра все пак бяха доста голямо разстояние, за да можеш да твърдиш, че си опознал отблизо жената.

Къщичката бе съвсем като нашата, защото бе част от тая дълга редица еднотипни вилчки, с един и същ еснафски уют от трета категория и едни и същи миниатюрни градинки. А собственицата бе също като майка ми, сиреч разведена и влизаща вече в четиридесетте. Единствената разлика бе, че докато грижите на майка ми все още бяха свързани с бившия съпруг, то помислите на съседката бяха изцяло отправени към бъдещия. Тя по програма посвещаваше утрините на къщна работа, а следобедите – на почивка и козметични занимания – къпеше се, излежава се на дивана или оглеждаше критично фигурата си пред огромното огледало. Нейната фигура бе доста старомодна, искам да кажа, свършено чужда на днешната мършава дамска линия. Но в този обширен хол всичко бе старомодно – мебелите с плюшена тапицерия, лампите с копринени абажури и картините по стените. Картините бяха много – или на

мене ми се струваха много, понеже у нас нямаше никаква картина. Едната я помня още и до днес, защото в нея имаше полуголи жени, макар че за жалост на предния план бе нарисуван полугол мъж. Мъжът бягаше към зрителя, а полуголите жени и още един-двама мъже летяха във въздуха подире му и всичко това носеше названието „Късни угризения“, от което можеше да се направи изводът, че героят бяга от спомена за съществата, изоставени или пречукани от него.

По силата на едно фатално съвпадение аз ходех на училище заран, а следобед седях в стаята си, така че имах възможност да наблюдавам не домакинските, а козметичните занимания на съседката. Майка ми подир къса следобедна дрямка излизаше всеки следобед, освен в петък, който бе нейният приемен ден, за да посети приятелките си и да продължи беседата на тема „Бягството на тоя подлец“, траеща вероятно и до ден днешен. Така че аз имах пълната възможност да наблюдавам действието в полутъмния правоъгълник на насрещния прозорец. Много често, разбира се, нямаше никакво действие, защото съседката не прекарваше цялото си време в хола, но аз, наведен над учебниците, не преставах от време на време да поглеждам към прозореца, в очакване там да се появи облечена, полуоблечена или съвсем необлечена едра фигура. И когато това ставаше, предпазливо се примъквах към тюлената завеска, повдигах леко единия край и потъвах в наблюдение.

Предпазливостта ми обаче вероятно е била доста неловка, защото един ден, когато бях излязъл да чета в градинката, съседката ми каза през оградата:

– Хенри, защо постоянно надничаш през прозореца? Виждаш ли нещо интересно?

– Много ми харесват вашите картини – изтърсих глупаво, тъй като въпросът ме завари съвсем неподготвен.

– Наистина ли? – запита тя с особена усмивка. – Но те едва ли могат да се разгледат добре отдалеч...

Подир което ми се разреши да ги видя отблизо. Това беше за мене неочаквана и чудесна възможност, тъй като отдавна изпитвах желание да проуча по-подробно полуголите жени от творбата „Късни угризения“. А най-неочаквано беше, че стана така, та наред с тия жени от боя ми се отдаде да проуча и една друга дама от плът и кръв и да вкуся Великото блаженство върху вълните на нейните пищни тела.

Два дни по-късно всичко се повтори и аз примирах от щастие, че съм имал рядката възможност да стана тъй бързо истински мъж и да притежавам тая разкошна жена, която за мене тогава бе ни повече, ни

по-малко Жената с главно Ж.

В продължение на пет месеца бях доста редовен посетител на домашния музей, между чиито експонати наред със споменатите „Късни угризения“ фигурираха и някои други поучителни табла. А после всичко приключи, уж някак постепенно, но в същото време и доста бързо, и съседката почна да ме връща от вратата с извиненията, че няма време и че е заета, и аз скоро открих ключа на тази загадъчна промяна, защото привечер в съседната къща взе да се появява някакъв четиридесетгодишен дъртак със сериозна физиономия и сериозни намерения, тъй като влизаше съвсем открито, решил навярно твърдо да заеме мястото на изчезналия съпруг.

И аз вече съвсем напразно дебнех зад тюленото перде, понеже прозорецът на хола почти не се отваряше. А вечер обикалях в тъмнината откъм другата страна на къщата, дето беше спалнята и дето покритият с пъстра завеса прозорец светеше до късно, и в болка и озлобление си представях какво става в тоя миг в стаята зад завесата и не беше особено трудно да си го представя, защото сам го бях изживял с тая дебела кучка.

Додето един ден, като забелязах, че пътната врата е отворена, влязох направо и се инсталирах в хола-музей с твърдото решение да получа поне още веднъж своя пай от Великото блаженство.

– Какво правиш тук, Хенри? – запита без особена топлота домакинята, като надникна от съседната стая.

– Ами... чакам ви... – промърморих.

– Излишно е да чакаш, момчето ми – заяви тя някак обидно-покровителствено. – Изобщо, забрави, което е било, и не ми досаждай повече.

– Но аз... аз... ви искам – избърборих смутен и в същото време упорит.

– Я виж ти! И понеже ме искаш, трябва веднага да ти се предложи тук на дивана, така ли? Я да се прибираш веднага в къщи!

А понеже не мръдвах от мястото си, тя ме хвана за ръка и ме дръпна от стола:

– Не чу ли какво ти казах? И какво си въобразяваш ти, собствено, хлапе толкова? Понеже съм те пуснала няколко пъти да лазиш по мене и ти вече си си въобразил, че ме притежаваш!... Хайде, прибирай се и да не си стъпил тук!

И тя ме изблъска навън с тия същите бели заоблени ръце, които тъй добре умееха да прегръщат.

Но аз още тогава бях от хората, дето не прощават, и си казах,

подивял от злоба, че ще ѝ го върна, и понеже не можах да измисля никакъв друг начин да ѝ го върна, разказах всичко на майка си, въпреки че не обичах да ѝ се доверявам, а тя ме изслуша със зяпнала уста и почна да охка и да се вайка, че една мръсница от квартала е покварила детето ѝ, и изобщо взе съвсем присърце темата и тутакси тръгна да разтръбвява новината по съседите, а съседите на свой ред приеха с горещи обятия новината и изобщо клюките нараснаха в няколко дни до такава степен, че оня със сериозната физиономия насмалко не промени твърдото си решение за брак. В края на краищата обаче изкусителната самка надделя над злата мътва, поне в кантара на дъртия кандидат, така че победата ми бе малко половинчата, но все пак бе по-добра от нищо. А няколко месеца по-късно аз заминах за школата и забравих любовната си мъка, първата и единствената, мъка по едно тяло, а не по една жена.

И все пак нещичко от раната остана, нещичко от отровата на тая случайно подхвърлена фразичка: „Ако те оставям да лазиш по мене...“ Понеже, мисля, казах, че като малък бях съвсем дребен, обаче може би съм пропуснал да добавя, че и докрай си останах все тъй дребен, поне според оценката на другите, защото както съм свикнал да нося обувки с високи токове, всъщност не изглеждам чак толкова дребен. Днес вече ми се струва, дори и без да слагам в сметката високите токове, че ниският ръст още нищо не значи и че Наполеон едва ли е бил много по-висок от мене, и че изобщо умните хора се срещат значително по-често сред ниските субекти, а не сред високите, които са израсли за сметка на акъла си. Но някога, особено в годините на детството, тоя дребен ръст бе най-голямото ми унижение и тъкмо той бе причината и за най-големите ми страдания, включително и за затварянето в шкафа за бельо, защото едно едро момче не може да бъде натикано в такова тясно пространство, каквото бе долният рафт на шкафа.

Много пъти дори съм си мислил, че именно тоя душен и тъмен шкаф е главната причина, за да остана дребен. Не защото седях непрекъснато натикан в него, а понеже вероятно в оная минута, когато за пръв път изпитах паниката на тясното пространство и на задушаването, нещо ненадейно е станало тук вътре в мене и изведнъж съм спрял да раста. Нещо се е отровило или скъсало вътре в мене и развитието е спряло.

Тоя свят наоколо изобщо е нерядко едно твърде неприветливо място. Но когато си дребен, той изглежда направо страшен. Защото всичко е по-едро от тебе и особено враждебните неща, и всички тия мръсници като баща ти и Джеф, и Ед ти се струват като истински исполини. И

трябва да мине време, додето разбереш, че в известни случаи дребният ръст се превръща от слабост в привилегия, понеже ти дава възможност да лазиш и да се промъкваш незабелязан и да изглеждаш за околните като едно невинно джудже, от което не може да дойде никаква заплаха. Макар че въпреки всичко нещо от раната остава.

При липса на по-добро дребната ми фигура и добродушното лице са едничките оръжия, дадени ми от природата. Останалите аз сам съм си ги изработил, за да мога донейде да лавирам между исполините по физика и по йерархия и да премахвам едни или други препятствия. Защото има препятствия, които не могат просто да се заобиколят. Ако ги заобиколиш, те ще тръгнат подире ти и отново ще се изпречат отпред. Значи, трябва да ги премахнеш веднъж завинаги. И не непременно от злоба, а защото няма как иначе да продължаваш пътя си. Каква злоба бих могъл да изпитвам към тая муха – шафнера. Ако зависи от мене, бих я оставил може би да разнася жалкото си бръмчене насам-натам. Както и она с китарата. Но една-две мухи повече или по-малко, какво значение? И станат ли прекалено досадни, нека се сърдят на себе си. Колкото до мене, не ме заплашва никакъв риск от угризения, нито късни, нито ранни. Защото в края на краищата не нося никаква отговорност. Тя не може тъкмо това да проумее, моята секретарка, че аз не нося никаква отговорност. Това е хубавото при нашата система, че не носиш никаква отговорност. И в това е силата ни.

Може да се случи понякога, разбира се, да направиш нещо и на своя глава. Като оная история с генерала. Но това, представете си, скъпа, съвсем не ми пречи да спя. Моят шеф, понеже е шеф, би могъл спокойно да нареди да очистят тоя черен генерал. А понеже аз утре или други ден също ще бъда шеф, значи, само съм използвал в аванс правата си. И никаква неправда не ми тежи на съвестта. Защото тоя пълковдец в пелени бе един изпечен мошеник. А мошеникът по право трябва да получи своето.

И за това, което се случи на тая жена отгатык, дето лежи в мъждивата светлина на синята нощна лампа, аз също не нося никаква отговорност. Тя също не е отговорна, разбира се, не казвам обратното, просто така е устроена, само че аз не съм господ и не съм я създавал, нито съм създавал всичко, което ни трови и спъва тук наоколо, така че излишно е да крещи в лицето ми.

И за това, което тепърва ще се случи, аз също не съм длъжен да отговарям. И ако има риск, той е за всички ни. Защото в края на краищата аз също мога да бъда изхвърлен като парцал на боклука и никои няма да

тръгне да ме оплаква, и никой няма дори да си спомни за мене и да забележи, че съм изчезнал. Ще изчезна просто така, сякаш не съм заемал място в пространството, защото тоя свят е тъй пренаселен с хищници, че заемат мястото ти, преди още да си го освободил.

Коего, естествено, съвсем не значи, че ще се предам окончателно. Това е хубаво при нашата професия, че се научаваш да предвиждаш и най-лошото. И това е доброто, когато си сам, че свикваш да не разчиташ на никого.

Засага всичко подсказва, че ще успея да изплувам отново. Ще изплувам и ще натрия носа на тая Елен, която след като три години ме е лъгала по два пъти-седмично с незначителни паузи по време на месечните неразположения, сега има нахалството да негодува, че аз съм я лъгал. Ще ѝ натрия носа. Ще я извикам при себе си, когато ме преместят в Париж или Рим, ще ѝ покажа новия си дом, ще я заведа в един луксозен ресторант, ще прекарам с нея част от нощта, а сетне пътем ще ѝ кажа:

– Повиках те всъщност, за да уредим въпроса с развода.

А ако ме пратят в запаса... Е, ако ме пратят в запаса, нека върви по дяволите тая бакалска щерка. В края на краищата на тоя свят има толкова мръсници, че не можеш да се разплатиш с всички. Във всеки случай няма да се съглася да ме деградират до помощник-архивар в някоя периферна канцелария. Ще се оттегля в едно малко спокойно градче като моето, но само не в моето, дето на всяка крачка ще ме дебнат лоши спомени и дето майка ми ще ми смуче парите. Ще потъна в някое малко градче, ще си купя къщичка с градинка и ако се налага, дори ще ходя в неделя на църква. А около мене ще витае славата на човек от секретните служби и хората ще ми свалят шапка и дори ще се побояват от мене. А това е най-сигурният, ако не и единствен признак за истинско уважение. Наполеон може да е изглеждал дребен по нощница пред леглото на Жозефина. Но в барутната буря при Аустерлиц той съвсем не е изглеждал дребен.

* * *

Пристигаме по обяд и Андрей ни чака в колата, и аз най-първо заркавам Мери в нейната моминска квартира, помещаваща се в мансардата на посолството. Жената е съвсем апатична, дори направо сънлива, защото своевременно съм облекчил неспокойството ѝ с поредната морфинова доза. Нарещдам на моя боксьор в оставка да отведе секретарката до стаята ѝ. Сетне се отбивам до Бенет, но той е излязъл, И понеже в момента нямам настроение да давам отчет на посланика или да бърбя със

симпатичния Адамс, решавам да прескоча до в къщи, за да взема една баня и да отдъхна.

Излизам освежен на балкона и оставям очите си да отпочинат върху обширната зеленина на парка. В този град се диша значително по-леко, отколкото в жегата на Истанбул.

Обаче това е само видимост. Защото дори по този мирен банален маршрут от посолството до къщи имах подозрението, че някой се движи подире ни. Може би съвпадение или мнителност, но черната волга ме изпрати почти до входа на жилището. Обикновена протоколна любезност, която обаче не ми позволи да разменя с Андрей дори една дума по занимаващата ме тема.

А може би тая протоколна любезност се дължи именно на Андрей. Той, разбира се, не може да издрънка нищо съществено, обаче това, което е в състояние да издрънка, ще бъде напълно достатъчно, за да отложи операцията за неопределено време, вероятно някъде докъм второто пришествие. Но ако Андрей си е позволил да влезе в двойна игра, Бенет положително ще бъде в течение. Бенет може да няма въображение, обаче познава правилата на професията.

Долу на шосето са застанали двама милиционери в кафявозеленикавите си униформи. Това са, разбира се, офицери по движението, но тая подробност не пречи по гръбнака ми да полазва оня добре познат и твърде неприятен хлад. Не, в Истанбул въпреки жегата положително се диша по-леко.

Часът е пет, когато се връщам в посолството, поръчвам да извикат Бенет и влизам в мрачните простори на кабинета си. Помощникът ми се отзовава тутакси на поканата и след неизбежното ръкостискане подхвърля:

– Надявам се, че сте доволен от пътуването...

– В общи линии – да... Операцията беше болезнена, но необходима.

Отварям чекмеджето и заедно с цигарите вадя миниатюрното магнитофонче, за да си припомня мотива на оная невинна детска песничка.

– И двете валета ли пожертвахте? – пита Бенет, в чиято глава, изглежда, непрекъснато се раздават карти.

– По необходимост...

– ...И макар че господ е казал: „Не убивай!“

– На господ му е било лесно – забелязвам. – Силният може да си позволи и лукса да не убива. Ние обаче не сме чак толкова силни.

Поглеждам замислено прозореца с опушения калкан, сякаш за да

проверя дали е още на мястото си.

– А вие какво имате да ми кажете?

– По-маловажното е, че сварих преди малко Мери горе в мансардата, тъкмо когато си биеше морфин...

– Да-а – произнасям тъжно. – Тя е вече съвсем амортизирана.

– Почва се с алкохол, а се свършва с наркотици – добавя назидателно Бенет, за когото само покерът е признак на душевно здраве.

– Всеки не може да бъде в нашия занаят, Бенет... Той не е за слаби хора. Вземете мерки да бъде върната незабавно обратно. А какво е по-важното, което имяхте да ми кажете?

– По-важното е, че снощи вашият Боян за пръв път е преспал у щерката на оня...

– Шшшт! – слагам пръст на устните си. – По-тихо, Бенет, да не изплашите птицата на щастието!

Облягам се на стола си и отново отправям поглед към прозореца.

– Имам чувството, че стената пред нас най-последно се пропуква и ние надникваме в светилището на врага – произнасям почти мечтателно. – И после, любовта на тия двама млади... това е нещо, което те улавя за сърцето...

И разнежен от новината и от гальовния мотив на детската песничка, добавям почти свенливо:

– Знаете, Бенет, аз съм наистина един сантиментален тип...

КРАЙ

© 1973 Богомил Райнов

Сканиране, разпознаване и редакция: goblin, 2007
Редация: Mandor, 2007 (#)

Публикация:

ЕДИН НАИВНИК НА СРЕДНА ВЪЗРАСТ

Богомил Райнов

Издателство „Отечествен фронт“

София, 1975

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2801>]